

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra církevních dějin a patristiky

Diplomová práce

ODRAZ SKAUTINGU V CÍRKVI A JEHO PRONÁSLEDOVÁNÍ V 50. LETECH

Vedoucí práce: PhDr. Radomír Malý
Autor práce: Václav Kašpar
Studijní obor: Učitelství náboženství a etiky
Ročník: VI. - kombinované studium

2006

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Václav Kopecký

Děkuji vedoucímu diplomové práce PhDr. Radomíru Malému za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD	6
1 Historie skautského hnutí	8
1.1. Předchůdci a inspirace	8
1.2. Zakladatelé skautingu	9
1.2.1. Robert Baden Powell	9
1.2.2. Ernest Thompson Seton	10
1.3 Historie světového skautingu	10
1.4 Vznik a historie dívčího skautingu	12
1.5 Historie skautingu v našich zemích	13
2 Myšlenkové základy skautingu	16
2.1 Principy a poslání skautského hnutí	16
2.2 Cíle skautské výchovy	17
3 Odras skautingu v církvi	19
3.1. Křesťanské rysy výchovy ve skautingu	19
3.2. Duchovní rozměr skautingu	20
3.3 Legio Angelica	21
3.3.1 Vznik a původ Legio Angelica	21
3.3.2 Příklad skautingu	23
3.3.3 Poválečná proměna	28
3.4 Skauting v ČR a postavení katolíků v něm	30
4 Pronásledování skautingu u nás v padesátých letech	37
4.1 Politické procesy	38
4.2 Rozsudky a tresty	42
4.3 Omluvy, amnestie a rehabilitace	45
5 Český skauting v letech 1968 – 1970	48
5.1 Obnova skautského hnutí	48
5.2 Srpnová okupace	50
5.3 Úloha KSČ v Ústředí JUNÁKA	52
5.4 Likvidace JUNÁKA	56
6 Svědectví doby	58
6.1 47. skautské středisko Maják	58
6.2 Zdeněk Zelený – Kád'ra	63
6.2.1 Vzpomínky z koncentráku	64
6.2.2. Audience u Sv. Otce	69

6.3 P. Martin František Vích	71
ZÁVĚR	76
Seznam literatury	77
Seznam zkratk	79
Seznam příloh	80
Přílohy	81
Abstrakt	100

Úvod

Skautské hnutí se u nás během své téměř 95leté historie dočkalo tří obnov. Možná se to může zdát někomu jako příliš obnov na jednu generaci, ale je to realita, se kterou jsme konfrontováni a s níž je nutno se nějak vyrovnat. Důsledky trojího nenávisného potlačení skautského hnutí se nesou dodnes. Bylo by nerozumné a trestuhodné zapomínat, kdo o nebytí českého skautingu vždy usiloval. Byly to vždy totalitní režimy nacismu a komunismu a v různé míře ti, kteří jim pomáhali k uchopení a udržení nedemokratické moci. Kdyby nic jiného z našich zlých osudů, alespoň toto poučení by si měly mladé generace českých skautů a skautek zapamatovat. V základech světového i českého skautingu je výchova k slušnému a smysluplnému životu, úcta k poznané pravdě, smysl pro osobní čest a statečnost v hájení spravedlivých zájmů v rodné zemi a na celém světě. Vyvádět sebe i druhé z labyrintu světa, ze všednodenního pachtění a malicherností k odpovědnosti za sebe, za druhé, za obec, za následníky, za přírodu, za vše živé i za nejzazší skutečnost. Tyto krásné a ušlechtilé hodnoty a ideály zakotvují v srdcích, která jsou otevřená k touze po dobrodružství, nových přátelstvích či hledání duchovních hodnot, založených na kráse, pravdě či lásce. Toto vše pak může být jednou z cest životem, kterou přináší skauting. Jít touto cestou jsem se slavnostním slibem zavázal v roce 1999, v době, kdy skautské hnutí mohlo již volně dýchat, i já sám. Bylo pro mě těžko představitelné si uvědomit, že skauting, ale nejen on, byl na černé listině politického režimu, který u nás tehdy vládl. Ušlechtilé myšlenky tohoto hnutí k výchově mladé generace, musely ustoupit nastupující ideologii budování socialistické vlasti. Nalézt a odhalit pozadí nastíněné situace, kdy bylo toto hnutí likvidováno, a také spojitost skautingu s katolickou církví jsou hlavními důvody mého výběru tématu diplomové práce „*Odras skautingu v církvi a jeho pronásledování v padesátých letech*“. Cílem této práce je jednak objevení duchovní spirituality skautingu a její uplatnění v církvi a potom následné zmapování situace kolem perzekuce skautingu komunistickým režimem u nás v padesátých letech, s krátkou obnovou po r. 1968, a to za přispění, těch, kteří tímto úsekem dějin skautského hnutí prošli, a přesto zůstali věrni svému slibu v každé době...

Celá práce je koncipována do šesti oddílů. První oddíl se zabývá původem a inspirací skautského hnutí ve světě a po té u nás, snaží se zmapovat historii a zakladatele tohoto hnutí a proces, jakým se skauting dostal do naší země. Druhá část zachycuje myšlenkové základy tohoto hnutí, které byly převzaty od R. Baden Powella a E. T. Setona, popisuje základní principy, cíle a poslání výchovy formou skautingu. Třetí oddíl představuje duchovní stránku skautingu a jeho odraz v katolické církvi. Zářným příkladem tohoto odrazu může být působení Legio Angelica, ministrantského společenství založené P. Methodem Klementem

O.S.B., kde k realizaci plnohodnotného křesťanského života může vést i cesta skautingu. Čtvrtá část práce se snaží nalézt odpověď na otázku, proč právě skauting totalitním režimům nikdy nevyhovoval a nemohl jim tedy vyhovovat ani skautský pohled na jejich vztah k této zemi a společnosti, na jejich ovládání všeho dění a také mrzačení duše národa, které těmto systémům bylo vlastní. Formování novodobých dějin je neustále stavěno do kontrastu s nedávnou minulostí, kdy v lidech probíhal vnitřní zápas předznamenávající jejich osudovou volbu. Člověk se musel rozhodnout, zda se postaví na stranu zla a osobního prospěchu, nebo podstoupí zápas o vyšší lidské hodnoty. Ti, kdož dokázali prosadit postuláty mravního imperativu, tak vnitřně sílili. Byli součástí zápasu, který musel být bojován, aby národ neztratil svoji lidskou tvář. Lidské životy byly mařeny ve jménu zruďné ideologie, živěné nenávisti ke všemu a ku všem. Tak ohrady z ostnatého drátu a zdi věznic měly umlčet ty, kteří hájili svobodu a demokracii. Co se za nimi odehrávalo, se neměl nikdo dovědět. Pátý oddíl líčí krátkodobé obnovení skautského hnutí v letech 1968-1970, kde po dvaceti letech krutého pronásledování svítla naděje návratu ke skautským ideám. Tato snaha byla ale velmi rychle přerušena provedenou sebelikvidací Junáka v režii tzv. normalizace opět vzrůstající se KSČ. Šestý oddíl podává svědectví skautů Zdeňka Zeleného a P. Martina Františka Vícha o hrůzách, ponížení či utrpení, které museli unést, když nesouhlasili s tehdejší režimem. Z jejich osudů je možno získat obecný obraz o tom, jak se komunistická justice formou zločinného pokusu snažila změnit svobodného jedince k obrazu svému za jakoukoliv cenu.

Koridory z ostnatého drátu a kamenné zdi vytyčily hranice lidského utrpení a zla. Čas pozvolna vytvářel hráz, kterou dokázali překonávat jen ti silní, u nichž vítězila mravní převaha lidství, víra v Boha a síla lidské myšlenky. Do této skupiny patřili i zástupci českého skautingu, kteří tak naplňovali svůj skautský slib „....být věrní, v každé době...“

1. Historie skautského hnutí

1.1 Předchůdci a inspirace

Inspirace skautingu i jeho sám prapůvod sahá hluboko do historie. Začít můžeme u antického ideálu krásy těla s velmi rozvinutou kulturou a věděním. Velmi důležitou roli hraje ideál křesťanské lásky k bližnímu, kterému předchází Desatero Božích přikázání jako inspirace skautského zákona. Pozadu nezůstává ani rytířství, které se k nám začalo šířit ve 12. století a největšího rozkvětu dosáhlo za krále Jana Lucemburského. V této době vzniká *ich dien* – sloužím, heslo a také znak, který později převzali roveři. Kdo se chtěl stát rytířem, musel prokázat statečnost, křesťanského ducha a osvojit si dobré společenské chování a splňovat rytířské ctnosti. Rytíř nebyl jen bojovník oděný od hlavy k patě v železném brnění, jehož jediným povoláním byla válka. K tělesnému výcviku k boji se váží další, jemnější vlastnosti jako štědrost, nezištnost, obětování se pro někoho, úcta k paním a dívkám, čestnost, poslušnost a věrnost svému králi, zmužilost.

Nebo Chodové: zajímavý lid – sedláci v hraničářské službě, kteří, když bylo nutno, nechali pluhu a chopili se zbraně a šli ze svých polí do boje, většinou první před vojskem, aby hájili cesty v šumavských lesích. Jejich střediskem byly Domažlice, kde měli svůj hrad a soud, kde byl uschován jejich prapor se znakem psí hlavy, podle kterého si říkali také psohlavci. Jako strážci hranic měli mnohé výsady a svobody od králů, ale také těžké povinnosti. Dalším vzorem byl černohorský junák – ideál mužné dokonalosti, který se vytvořil v nejtemnějších dějinách Černé Hory, kdy byla odloučena od okolního světa a sužována nepřátelstvím s Turky. Čisté junáctví je národním ideálem Černohorců a nejvyšší chrabrost se v něm snoubí s plností lidského soucitu. I doba renesance přinesla myšlenky mnoha reformátorů o potřebě všestrannější výchovy mládeže, výchovy přirozené, v souladu s přírodou a přiblížením se k přírodě, s výchovou tělesnou, výchovou prací a oceněním individuality dítěte. Mezi prvními byl Francois Rabelais, který hlásal odklon od jednostranné knižní výchovy a lásku k přírodě. V Čechách vznikalo dodnes mnohdy ještě plně nedocenené výchovné dílo Jana Ámose Komenského. Formuloval požadavek všestranné výchovy všech dětí bez rozdílu, stanovil celou řadu pravidel, jak děti přirozeně učit i vychovávat. Po Komenském následoval Jean J. Rousseau. V Americe se filosof Henry D. Thoreau pokusil o novodobé poustevnictví uprostřed přírody u Waldenského jezera s cílem splynout s přírodou a jejím rytmem a dospět tak k hlubšímu poznání filosofickému.

1.2 Zakladatelé skautingu

Dva základní směry můžeme nazvat podle jejich zakladatelů a hlavních představitelů:

- směr Baden Powellův
- směr Setonův

1.2.1 Robert Baden-Powell

Britský generál získal ve výzvědné službě, zejména na vojenských výpravách, značné praktické zkušenosti jak hledat cestu, pozorovat a nebýt pozorován, stopovat, pohybovat se v neznámé krajině, skrýt se, předávat nepozorovaně zprávy. Už u jezdeckého pluku v Indii zavedl koncem minulého století výchovu kvalifikovaných průzkumníků. Při legendární obraně Mafekingu za búrské války v Jižní Africe použil s úspěchem hochů, jako spojek při zásobování a sanitní službě, kterým dal obdobnou osvědčenou výchovu. Chlapci plnili své úkoly vážně a zcela samostatně. Zjištění, že je na ně plně spolehnutí, stálo u zrodu myšlenky pozdější družinové výchovy.

Po odchodu z armády a prvním pokusném táboře na ostrově Brownsea, kde prakticky a s úspěchem položil základ budoucí nejdůležitější výchovné jednotce ve skautingu – družině, přepracoval svoji vojenskou příručku pro potřeby mírové výchovy chlapců. Knihou *Scouting for Boys* dal světu soustavu činností, pro chlapce zajímavých, přitažlivých a zároveň výchovných, s cílem záměrné výchovy budoucího dobrého občana. Soustava obsahuje vedle technické části – hlavně skautské činnosti v přírodě, mravní výchovu založenou na vzoru středověkého křesťanského rytíře, pro něhož nejvyšší hodnotou byla čest. Skautská idea v tomto pojetí je vyjádřena skautským zákonem, slibem a heslem. V souladu s přirozeným sklonem chlapců tvořit tlupu je vybudována družinová soustava. Výchova vedoucí k čestnosti, smyslu pro povinnost, ke kázni, k úctě k hodnotám, bratrství, k mravní čistotě, k optimismu a k lásce k přírodě má etický základ v náboženství. Zavádí systém zajímavých zkoušek s promyšleným obsahem. Praktický kroj i odznaky mají svoji symboliku. Jako výchovná metoda znamenal skauting převrat v pojetí mimoškolní výchovy mládeže. Postavil nový ideál dětství, založený na využití přirozených dětských zájmů a přání i na potřebě sdružovat se do malých skupin, v nich si společně hrát i konat smysluplnou činnost.

1.2.2 Ernest Thompson Seton

Dávno předtím, než upravil B-P svůj skautský výchovný systém tak, aby byl přijatelný i ostatním národům světa, vedl již Seton téměř 300 000 členné společenství mladých lidí, založené už v roce 1902, nesoucí název Woodcraft Indians. Bezesporu revoluční bylo, že pro ně vypracoval ucelený výchovný systém, vhodný jak pro děti, tak pro adolescenty i dospělé obou pohlaví! Jeho základem byla péče o harmonický rozvoj těla, mozku, ducha a služby. Svě zálesáctví definoval jako světový názor, jako způsob nazírání na věci, jenž vede k všestrannému vývoji a povznáší život oceněním věcí kolem nás. Zálesáctví mu nebylo organizací, ale hnutím, ovlivňujícím stávající organizace včetně badenpowellovského skautingu. Svě myšlenky zvětšil v mnoha knihách, hlavně ve světoznámé *The Book of Woodcraft and Indian Lore*, u nás známou jako *Knihla lesní moudrosti a Svitek březové kůry*. Jeho Woodcraft, ona studánka, kterou vyhloubil, poněvadž poznal trýzeň žízně, aby se i jiní mohli napít, se stal návodem k vytvoření člověka s modrou oblohou v pozadí. Máme-li posoudit, kdo měl větší vliv na rozvoj našeho českého skautingu, zejména v poválečném období, tak bezesporu Seton. Od Setona pochází obliba totemů, indiánských jmen, kult táborevého ohně apod. Zákony lesní moudrosti a symboliku dodnes používá více organizací i hnutí u nás. Setonem zdůrazněná výchova přírodou a v přírodě, zidealizovaný indián typu Vinnetoua, cesta „stoupání na horu“ jsou způsoby, které byly, jsou a asi i budou české povaze mnohem bližší než Baden-Powellova výchova k dobrému občanství.

1.3 Historie světového skautingu

Jako rok vzniku světového skautingu je uváděn rok 1907, kdy BP prakticky vyzkoušel táboření na ostrově Brownsea. Během roku 1908 vzniká v Anglii pevná organizace, jejímž patronem se stal král. Roku 1909 byl založen odbor námořních skautů – Sea Scouts. Roku 1910 bylo již v Anglii organizováno 100 000 skautů a skautek. Skauting pronikal rychle do ciziny. Roku 1910 BP osobně zakládal první nebritskou organizaci v Chile. Co se týká kontinentálních evropských zemí, dostal se skauting nejprve do Německa, kde oceňovali hlavně jeho brannou složku. Roku 1910 byla ustavena skautská organizace v USA, náčelník ETS. Po roce 1910 se šíří skauting téměř ve všech evropských zemích – skandinávské země, Francie, Řecko, Belgie, Lucembursko, Nizozemí, Polsko, Čechy, Rusko, Finsko, Estonsko, Itálie, Rakousko, Španělsko, Uhry, Portugalsko, Švýcarsko, Srbsko a Rumunsko. Z asijských zemí zavedly první skauting Japonsko, Čína, Indie a Thajsko. V Africe byla první Libérie. Také v Austrálii a na Novém Zélandu skauting rychle zakotvil. Za 1. sv. války BP poukazoval

na to, že musí nastat mírové sbratření lidí a že se do tohoto úsilí musí zapojit vytvářením přátelství mezi dětmi všech zemí. Hnutí pevně zapustilo kořeny ve větší části světa. Roku 1919 se podařilo získat v Essexu pozemek Gilwell Park, kde byl vybudován stálý tábor a kde se uskutečnil první Wood Badge kurz. Roku 1920 se koná v Anglii první světové Jamboree, jež se zúčastnili skauti z 34 zemí světa. Bylo ustaveno Mezinárodní skautské bratrstvo. Bylo dohodnuto pořádání Jamboree každé 4 roky. Vznikla potřeba vytvořit výbor pro řešení důležitých otázek hnutí mezi konferencemi – byla ustavena Mezinárodní skautská kancelář. V r. 1922 na druhé mezinárodní konferenci v Paříži bylo provedeno sčítání skautů a zjištěno přes milion skautů a skautek ve 32 zemích světa. Na Sorbonně byla přijata Skautská ústava a zvolen první Mezinárodní skautský výbor. V r. 1923 shromáždění Společnosti národů doporučilo svým členským zemím, aby podporovaly skautské hnutí. O rok později se konalo druhé Jamboree v Dánsku. V Evropě nebyla skautská organizace jen v porevolučním Rusku a v Albánii. V roce 1927 byl likvidován skauting v Itálii diktátorem Musolinim. R. 1929 proběhlo Jamboree zletilosti – 21 let od vzniku skautingu. Zúčastnilo se 50 tisíc skautů ze 42 zemí – skauting se stal uznávanou výchovnou silou, kladně hodnocenou ze strany pedagogické vědy a podporovanou hlavami většiny států. Roku 1931 se v Praze konalo první Slovanské Jamboree a také 1. Rovermoot ve Švýcarsku. R. 1933 proběhlo Jamboree v Maďarsku. Druhé a bohužel poslední Slovanské Jamboree se konalo v Polsku. Přes jasný vzestup světového skautingu se začaly objevovat trhliny. Skauting přestal být pohodlný pro fašistické Španělsko a Německo a ještě drastičtější osud čekal skauty v pobaltských republikách: Litvě, Lotyšsku a Estonsku po okupaci Stalinem. R. 1937 se konalo Jamboree v Nizozemí. Po vypuknutí 2. světové války bylo mnoho výborných vůdců povoláno do zbraně. Na konci r. 1940 již neexistovaly oficiálně skautské organizace ve většině evropských zemí.

Porážka fašismu otevřela novou epochu rozvoje skautského hnutí. Život hnutí byl obnoven především v osvobozených zemích. Nastal příliv nových členů a začala radostná práce. Ne však všude – v některých zemích přešla jedna totalita v druhou - pobaltské republiky, Albánie, Rumunsko, Bulharsko a Španělsko. Roku 1947 se po desetileté přestávce opět konalo Jamboree míru ve Francii. V dalších letech vzrůstal počet členských organizací, hlavně ze států, které získaly nezávislost. Jiné organizace však zanikly v důsledku politických změn. (Polsko, Maďarsko, Československo, Čína, Kuba). Na světovém Jamboree 1951 v Rakousku byli srdečně přijati němečtí skauti na důkaz mezinárodního bratrství. R. 1953 bylo založeno třetí světové ústředí IFOFSAG – Mezinárodní společenství dospělých skautů a skautek. 8. světové Jamboree v r. 1955 se konalo poprvé mimo Evropu – v Kanadě.

Výjimečně po dvou letech se konalo Jamboree na oslavu 50. výročí skautingu (1907-1955) a 100. výročí narození jeho zakladatele, samozřejmě v Anglii. V r. 1958 se koná 1. JOTA – radioamatérské Jamboree a od té doby se koná každoročně. V polovině 60. let dochází k jisté krizi ve WOSM, která vede ke kvalitativní změně v organizaci a vedení. Nejvyšším orgánem, který rozhoduje, se stává Světová konference. Světový výbor řídí hnutí v období mezi konferencemi a Světová kancelář je výkonným orgánem. R. 1968 je přeneseno sídlo světové organizace do Ženevy, kde sídlí dodnes. V sedmdesátých letech se zrodilo mnoho skautských projektů v oblasti veřejně prospěšné činnosti. Souviselo to také s rozvojem skautingu v zemích třetího světa. R. 1979 se mělo konat světové Jamboree v Iránu, avšak několik měsíců předtím došlo ke státnímu převratu a v zemi byla nastolena islámská totalita. 15. Jamboree se konalo v r. 1983 v Kanadě. V r. 1987 se místem setkání stává Austrálie, v r. 1991 Korea, kterého se již opět oficiálně účastní skauti z ČSFR. Nizozemský Dronten hostí skauty z celého světa v r. 1995. 19. světové Jamboree se konalo v r. 1998 Picarquinu v Chile za účasti 31 000 skautů a skautek ze 157 zemí světa. Zatím poslední 20. světové Jamboree na přelomu r. 2002 a 2003 přivítalo thajské městečko Stattahip. V r. 2007 by se tato slavnost měla uskutečnit v kolébce skautingu - Anglii v Hyndles Park. Toto setkání jistě bude spojeno se stým výročím vzniku skautingu. V současnosti má světové skautské hnutí okolo čtyřiceti miliónů členů v téměř všech zemích světa.

1.4 Vznik a historie dívčího skautingu

Baden-Powell původně dívčí skauting nezamýšlel. Věci se však ujala jeho sestra Agnes, a tak roku 1910 mohl být založen dívčí skauting – organizace Girl – Guides. Za svůj znak si zvolila trojlístek. S rozšířením skautingu do dalších zemí se pochopitelně rozšiřoval i dívčí skauting. V r. 1918 vychází příručka dívčího skautingu od BP. Manželka BP Olave začala působit ve skautingu od r. 1916 a v r. 1918 byla zvolena náčelní britských skautek. Hned po 1. sv. válce byla z podnětu Olave vytvořena Mezinárodní rada skautek, která měla zprostředkovat styk mezi organizacemi skautek. Sešla se poprvé roku 1919 za předsednictví Olave. V r. 1920 uspořádala 1. mezinárodní konferenci skautek v Oxfordu. Konference mimo jiné přijala Večerku jako píseň na zakončení dne. V roce 1922 se koná další mezinárodní konference skautek v Cambridge, kde byly naše skautky přijaty do Mezinárodní rady skautek. R. 1928 se konala mezinárodní konference v Maďarsku, kde byla ustavena Mezinárodní asociace skautek – WAGGGS. Mezi zakládajícími státy bylo i Československo. Byl zvolen první Světový výbor a založena Světová kancelář v Londýně. Roku 1930 byla zvolena Olave BP světovou náčelní. V létě 1932 otevřela WAGGGS své mezinárodní středisko

ve Švýcarsku. R. 1937 se konala u Zlína mezinárodní dívčí LŠ. Po 2. sv. válce se konala světová konference skautek v Evianu, kde byla V. Koseová zvolena předsedkyní výboru evropského regionu a místopředsedkyní světového výboru.

Na sklonku r. 1914 začalo několik studentek a profesorek uvažovat o založení dívčího skautingu u nás. V lednu 1915 začíná jeho historie. U zrodu stály sestry Berkovcová, Milčicová a Biliánová. Poprvé se skautky představily veřejnosti na propagační akci, kde postavily ukázkový tábor. Do dění vstupuje Vlasta Štěpánová, později Koseová. Vedoucí myšlenkou dívčího skautingu bylo zrovnoprávnění dívek, prohloubení znalostí a dovedností a příprava pro život. V r. 1918 vzniká samostatný ženský odbor Junáka, předsedkyně B. Herbenová. V r. 1922 bylo již 57 dívčích oddílů. Od r. 1926 se pořádají pravidelně LŠ, na kterých se podílejí s. Milčicová, Mladějovská, Sobotová a Janušíková. V r. 1938 dosáhl dívčí kmen organizační rovnoprávnosti a V. Koseová byla zvolena náčelní skautek. Před okupací u nás již bylo 10 000 skautek. Po válce se činnost Junáka znovu obnovila a náčelní byla opět V. Koseová. Obnovená činnost však netrvala dlouho. Po roce 1948 byl skauting opět zrušen. Po znovuoobnovení v r. 1968 byla V. Koseová zvolena 1. místostarostkou a V. Macková náčelní. V této krátké době trvání organizace bylo vykonáno mnoho práce. Bylo uspořádáno několik LŠ, různé kurzy pro čekatelky a vůdkyně. Všude se intenzivně pracovalo na výchově mládeže ke skautingu, protože každý věděl, že dříve či později dojde opět k přerušení činnosti. V červnu 1970 je ještě uspořádána oslava na počest 55. výročí založení dívčího skautingu. Stovky skautek se sešly v Roztokách u Prahy, tam se sešlo celé náčelnictvo starosta br. Sum, táta Plajner, s. Koseová i V. Macková. Na podzim 1970 se skauting ukládá opět k dvacetiletému spánku.

1.5 Historie skautingu v našich zemích

Historie našeho skautského hnutí je spojena s Antonínem Benjaminským Svojsíkem. Tento středoškolský profesor tělocviku v Praze se léta zabýval myšlenkou reformy výchovy české mládeže, zejména všestranné, přirozené výchovy ve volné přírodě. Upozorněn na působení B-P, navštívil r. 1911 Anglii a poznal skauting tam i v několika dalších zemích. Zkoušel ihned prvky skautské výchovy s několika hochy, po poradách s pedagogickými odborníky škol a politickými a kulturními představiteli národa, začal organizovat český skauting. V r. 1912 vydává první publikaci Český skaut a v témž roce pak Základy junáctví. Od B-P sice převzal většinu praxe, ale zdůraznil zejména vztah k přírodě a význam ETS. Našel i český vzor - tradici Chodů - psohlavců. Výchovně nezdůrazňoval náboženskou stránku

a věrnost panovníkovi. Tyto myšlenky byly v českých podmínkách tehdy nepoužitelné. Roku 1912 uspořádal první tábor pod Lipnicí. Tím vyvrátil v praxi námitky proti vhodnosti skautingu a probudil zájem v institucích a u veřejnosti.

Dne 15. 6. 1914 byl založen samostatný spolek Junák - český skaut, ABS se stal vrchním vůdcem. V lednu 1915 se ustavil dívčí odbor spolku JČS. První předsedkyní se stala dr. Anna Berkovcová. Slibný rozvoj mladého hnutí narušila 1. světová válka. Osvobození nepřineslo českému skautingu idylické časy. Nejdůležitějším úkolem bylo sjednotit český skauting. V červnu 1919 byl ustaven v Praze Svaz junáků-skautů RČS, do jehož čela byla zvolena nová ústřední rada, starosta Josef Rössler Ořovský, místostarosta dr. Jiří Guth Jarkovský, náčelník ABS, náčelní Emilie Milčicová. Jednotu svazu se pro různost názorů nepodařilo udržet, avšak v r. 1920 je již 400 oddílů a 10 000 členů.

V r. 1922 byl Svaz junáků-skautů registrován jako zakládající člen světového ústředí a ABS zvolen za člena mezinárodního skautského výboru. Do Anglie odjíždějí F.A. Elstner a E. Dick a absolvují Gillwellský Wood Badge kurz. Po návratu je F.A. Elstner pověřen založením podobného kurzu pro vůdce v Československu. V r. 1923 jsme měli 900 oddílů a 26 000 členů. Byla i úplná řada věkových stupňů vlče - skaut - rover, šotek, (světluška až od r. 1939); skautka - junačka, (později ranger), a vodní skauti. Koná se první LŠ. Elstner se stává zpravodajem LŠ. R. 1926 probíhá první dívčí LŠ. Valný sjezd svazu přijal důležité programové prohlášení - skauting je obrodným hnutím mládeže se všestrannou výchovou, hnutím národním, demokratickým, sociálně pokrokovým, nábožensky tolerantním, politicky nestranným a nemilitaristickým. V r. 1927 byl zaveden odznak Tří orlích per. Eduard Štorch - Sachem popularizuje rodinný skauting. Na počátku 30. let se zapojila do svazu většina jinonárodních skautských skupin a skauti katoličtí. Od r. 1931 získává skauting zasloužené místo ve společnosti a je obecně uznán a podporován. Roku 1938 dosáhl svaz svého největšího rozvoje - 65 000 členů, avšak byl to rok bolestný. Toho roku dne 17.9. zemřel ABS a 11.12. jeho nejlepší spolupracovník Jan Novák. Po mnichovském diktátu v lednu 1939 vznikla jednotná organizace Junák - ústředí skautské výchovy, náčelnictvo B. Řehák a V. Koseová. Byly velké změny v metodice a krojích. Po okupaci Německem zavládla zostřená cenzura a perzekuce. Nově jmenovaný náčelník R. Plajner se snažil udržet činnost organizace. Dne 28.10. 1939 byl podpisem K. H. Franka Junák zrušen. Junáci se podíleli na odboji, přinášeli oběti doma i v zahraničí. Po osvobození v r. 1945 ihned zahájila skautská organizace svoji činnost. V r. 1946 byl ustanoven Český a Slovenský junák, tvořící federální spolek Československý Junák - svaz skautů a skautek. Členská základna čítala 250 000 členů. V témže roce navštívuje Prahu lady B-P a v r. 1947 vůdce Gillwelu J.S. Wilson. Za politicky

krizového stavu v r. 1947-48 byl Junák kritizován pro své neúplné zapojení do tzv. „jednotného“ Svazu mládeže, řízeného KSČ. Za únorových událostí 1948 byla provedena čistka v Junáku. Vedení bylo mocenským zásahem odstraněno, došlo k odvolání sněmu, vznikl „Akční výbor ústředí Junáka“, který začlenil Junáka do komunisty řízeného SČM. Nastává ostrá kritika „reakčního skautingu“, zrušení náboženské výchovy, je udán směr budování pionýrských organizací. Oddíly se rozpadají, ukončují činnost, přecházejí do poloilegality. Stav základny klesl na pouhých 30 000 členů. Na svátek skautů 24. 4. 1949 byla založena Pionýrská organizace ČSM a 1. ledna 1951 následovalo rozpuštění organizace Junák a výchova dětí přešla plně do rukou PO ČSM. Nastává období perzekuce skautských činovníků, věznění. V. Fanderlík byl dokonce odsouzen v nepřítomnosti k trestu smrti. Pro děti poúnorových emigrantů začaly vznikat exilové oddíly v zahraničí. Od r. 1964 se objevují pokusy o objektivnější hodnocení skautingu. V PO, Svazarmu, turistických kroužcích se začaly vyskytovat skautské prvky. Dne 3. ledna 1968, při rozloučení s B. Řehákem, se shromáždilo v Strašnickém krematoriu mnoho skautů a skautek. Po mnoha letech zazněla veřejně skautská hymna. Začalo Pražské jaro. 29.3.1968 Junák zahájil svoji činnost po dvaceti letech. V čele stanuli opět Plajner a Koseová. S obrovským nadšením se rozběhla činnost oddílů. Skautské hnutí nalezlo sympatie u většiny veřejnosti a podporu neodmítala ani řada vedoucích státních a komunistických činitelů. 21. srpna 1968 bylo Československo přepadeno armádami Varšavské smlouvy. Koncem listopadu se konaly sněmy. Sněm musel přijmout okleštěné stanovky, pokud chtěl Junák pokračovat v práci, a tím pádem si připravil opětovné rozpuštění. Po dubnovém plénu KSČ bylo jasné, že se Junák v nepříznivých poměrech neudrží. Přesto proběhly úspěšně tábory. Velmi prozíravě bylo uskutečněno mnoho rádcovských a činovníckých kurzů a LŠ. ÚV KSČ v únoru 1970 naplánoval proces postupné likvidace Junáka. Přesto ještě v létě 1970 proběhly tábory a LŠ. V červnu 1970 přišlo rozhodnutí o ukončení Junáka k 30.9.1970. Část oddílů pokračovala v práci v různých organizacích, převážně v TOM.

Po revoluci a zhroucení komunismu v listopadu 1989 byla opět, již počtvrté, obnovena činnost Junáka. Dne 2.12. 1989 proběhl velký mítink v sále Městské knihovny v Praze. Po dlouhé době se koná 19.5.1990 4. sněm Junáka. Poprvé v dějinách byl ustanoven samostatný kmen OS. Světové konference WOSM a WAGGGS znovu přijímají Čs. skautskou organizaci do světového ústředí. Koncem září 1991 IFOFSAG přijímají naše OS do světového společenství dospělých skautů a skautek. V dubnu 1992 se konal 5. Junácký sněm v Praze. Starostou byl zvolen Jiří Navrátil, náčelní Jaroslava Pešková, náčelník Zdeněk Hájek, náčelníkem OS Zdeněk Kopřiva. V r. 1993 došlo k rozdělení republiky, vzniká Junák-svaz

skautů a skautek ČR. Rozdělením republiky jsme přišli o členství v mezinárodních organizacích. Je nutno žádat o vstup znovu. R. 1994 byla na mimořádném sněmu v Olomouci přijata varianta Y nových stanov. Znamená to jedinou ÚR pro všechny kmeny. V r. 1995 proběhl řádný sněm v Brně, na němž byla zvolena nová ÚR. Starostou zůstal J. Navrátil, místostarostkou se stala Iva Macková, náčelní Hana Kvapilová, náčelníkem František Šmajcl, náčelníkem OS Ivo Slavíček. V r. 1996 jsme byli opět přijati do všech mezinárodních organizací...

2. Myšlenkové základy skautingu

2.1 Principy a poslání skautského hnutí

Skautské hnutí je dobrovolné, nepolitické výchovné hnutí pro mladé lidi, přístupné jim bez ohledu na původ, rasu, nebo náboženské vyznání, v souladu s cílem, principy a metodou tak, jak byly formovány zakladatelem.

Principy jsou základní zákony a články víry, které musí být na cestě k cíli respektovány. Představují závazná pravidla chování, kterými se řídí všichni členové hnutí. Skauting je založen na třech obecných principech:

1. Povinnost k Bohu - znamená oddanost duchovním principům, věrnost náboženství, které je vyjadřuje, a přijetí povinností z toho vyplývajících. Základní formulace neobsahuje přímo slovo Bůh, aby bylo zřejmé, že se toto vztahuje i na jiná náboženství a na vyznání neuznávajících osobního Boha.
2. Povinnost k jiným - odpovědnost člověka ke společnosti v jejich různých podobách. Věrnost své zemi v souladu s podporou místního, národního i mezinárodního míru, porozumění a spolupráce. Účast na rozvoji společnosti, při kterém je uznávána a respektována důstojnost jiných lidí a není poškozována příroda.
3. Povinnost k sobě - odpovědnost za rozvoj sama sebe. Člověk na sebe bere odpovědnost za rozvoj svých možností

Mezi základní poslání skautingu můžeme zařadit:

- ❖ Zdůrazňovat smysl pro dodržování základních životních pravidel, spolupráci a vzájemnou, nezištnou pomoc i ochranu slabších.
- ❖ Pomoc při hledání systému hodnot. Ukázat mladým lidem pravé životní hodnoty. Pestrou a zajímavou činností pomoci vytvořit smysl pro krásu, spolupráci, hluboký vztah k přírodě a k blízkým lidem. Usilovat, aby se z chlapců i děvčat stali spolehliví, čestní lidé, pěstovat řadu dalších kladných vlastností, učit je rozlišovat mezi dobrem a zlem.

- ❖ Pomoci chlapcům a děvčatům v období dozrávání, pomoci při hledání odpovědí po smyslu života, tajemství vesmíru, záhadách lidského myšlení, na otázky náboženské a metafyzické. Mladí lidé často pokládají otázky, na které i dospělý vůdce hledá obtížně odpověď. Otázky jak žít, co mě čeká, tápavé hledání partnerů, přátel a životních jistot. Je hlavně potřeba, aby pro nepřipravenost vůdce, nezačali dozrávající děti hledat tyto odpovědi jinde, i ve špatném prostředí, aby se nenechali strhnout do bezduchého shonu konzumní společnosti, aby přestaly klást klíčové životní otázky.
- ❖ Přinášet nápravnou zkušenost. Děti strádají citově i sociálně, některým chybí jistota pevného rodinného zázemí. Každý krok v tomto směru je velkým činem ve prospěch našeho hnutí i celé společnosti. Je potřeba klást důraz na družinový systém a věnovat velkou pozornost programu družin, připravovat ho společně s rádkyněmi a rádcí, hledat nové cesty, kde se mohou děti setkávat, připravovat v rámci oddílu a střediska různé kurzy, umožňovat setkání dětem i mimo pravidelnou schůzku a hledat na výpravách a táborech co nejvíce společných zážitků z přírody
- ❖ Stavět dětem před oči ideální hrdiny, kladné vzory, které dnes citelně chybí, jako kontrast proti násilí, krutosti a bezpráví, které je v současnosti prezentováno v masmediích. Nezapomenout, že právě vůdce a vůdkyně jsou nejvíce napodobováni – jsou vzorem.
- ❖ Přispět ke zdraví dítěte, systematickým tréninkem dospívat k větší zdatnosti, k tomu přispívá i radost z činnosti, pobytu v přírodě i vřelých vztahů mezi členy oddílu.

2.2 Cíle skautské výchovy – ideály, hodnoty

Hlavním cílem skautského hnutí je přispět k vývoji mladých lidí, aby rozvíjeli své tělesné, rozumové, sociální a duchovní schopnosti. Zaměřuje se přitom na jedince jako odpovědné občany a členy místních, národních i mezinárodních společenství. Zdůrazňuje výchovný charakter hnutí. Prohlášení o cíli skautingu zdůrazňuje, že skauting je jen jedním z mnoha faktorů, které přispívají k rozvoji mladých lidí. Nechce nahrazovat rodinu, školu a jiné instituce, jen doplnit výchovný účinek těchto organizací.

Ideál – představa dokonalého, čistého cíle. Ideály má každé hnutí. Při úvahách o ideálu narážíme na rozpor mezi tím, co je, a tím, co má být. Tento rozpor je věčný a nebude překonán. K ideálu se lze co nejvíce přiblížit. Skaut by se neměl smířit s existencí rozporu mezi ideálem a skutečností. Jedinec, který rezignuje, přestává být aktivní a žije bez ohledu na původně vytyčený směr. Snaha rozpor překonávat je obtížnější cesta, ale jediná důstojná člověka. Ideály a cíle skautského hnutí lze shrnout do skautského zákona, který zní:

1. *Skautovi je slovo svaté*
2. *Skaut je věrný a oddaný*
3. *Skaut je vždy hotov tělem i duší pomáhati bližnímu*
4. *Skaut je bratrem každého skauta a přítelem všech lidí dobré vůle*
5. *Skaut je zdvořilý a úslužný*
6. *Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských*
7. *Skaut je poslušný*
8. *Skaut je veselý myslí, vlídný a usměvavý*
9. *Skaut je spořivý a hospodárny*
10. *Skaut je čistý v myšlení, slovech i skutcích¹*

V těchto větách je obsažena celá mravouka, vyplývající ze skautského programu. Je to zákon, v jehož stručnosti je obsáhnuta a zhuštěna celá morálka gentlemanova. On také dává jasnou odpověď všem, kdož se domnívají – omyl, který je dnes téměř všeobecný – že zálesáctvím skauting počíná a končí.

Díky deseti bodům, které skautský zákon obsahuje, mluvíme o „skautském desateru“, připomínajícím svým názvem, ale i obsahem desatero Mojžíšovo ze Starého zákona. Skautský zákon nahlížen z této roviny nás „všemi deseti“ vyzývá k zabydlení světa úctou, vztahem a úžasem. Navádí nás na cestu Dobra. Formuluje to, co bude-li dodržováno, může zkvalitnit lidský život.

---

¹ původní verze znění skautského zákona

3. Odraz skautingu v církvi

3.1 Křesťanské rysy výchovy ve skautingu

Každý člověk touží být šťasten. K tomu je ovšem nutné, aby se lidé vzájemně neubližovali, ale naopak se měli navzájem rádi a snažili se jeden druhému sloužit. Tohoto se ale těžko dosáhne bez potřebné úrovně jednotlivců i společenství. To znamená žít naplno pro druhé a účinně jim pomáhat a k tomu usilovat o rozvinutí vlastního charakteru a způsobu správně sloužit. Žít takto naplno a stále pro druhé není vůbec jednoduché, k tomu je potřeba nutná dávka motivace. Tu se mnozí snaží nalézt v lásce a náklonnosti k druhým. Zkušenost však ukazuje, že jen toto, pouhý lidský humanismus, nestačí. Ale dostatečným silným, zároveň spolehlivým a trvalým motivem může být něco, co přesahuje lidskou slabost a nestálost, něco stabilního, spolehlivého. Zde potom nacházíme ten transcendentní princip Pravdy a Lásky, většinou lidí chápaný jako osobní, milující, mocný Bůh. Bůh, kterého křesťané poznávají v Ježíši Kristu, který se stal člověkem, aby nás naučil správně žít a který nás svou smrtí zachránil pro věčný život. Tento vztah lásky a služby Bohu je také prvním a podstatným bodem tří skautských zásad a skautského slibu. Chápání Boha a přístup k němu však doznává u různých lidí různé úrovně a intenzity. Proto s ohledem na ty, kteří osobního Boha nejsou schopni uznat a přijmout, ale uznávají určité transcendentní duchovní principy Dobra, Pravdy, Lásky, je v české verzi slibu místo závazku služby Bohu obecněji pojatý závazek služby Pravdě a Lásce.

Tři základní skautské principy, vyjádřené ve slibu, jsou vlastně též vyjádřením principů křesťanské morálky obsažené v Desateru a následně rozvinutých v Bibli, obzvláště v Novém Zákoně. Křesťanská morálka založená na lásce a službě Bohu, bližním i sobě samému je přitom hluboce lidská a plně odpovídá a vyhovuje přirozenosti a potřebám člověka i celé společnosti lidstva. Pro křesťany to znamená vše založit na životě s Kristem. Na něm budovat a od něho se učit správnému vztahu k bližním i k sobě. Tam je možno čerpat všechna potřebná poznání, inspiraci i sílu. Bezprostřední kontakt s Kristem nám zajišťuje modlitba, svátosti a církve. Jelikož existujeme jako samostatné osoby a zároveň jako součásti určitého společenství, musí náš kontakt s Bohem obsahovat oboje. Pokud bychom se pozorně zahleděli do srdce skautingu, tak bystrému pozorovateli neujde postřeh, že skauting může znamenat praktické křesťanství v nejhlubším a možná i nejčistším smyslu. Skaut je moderní rytíř, jenž jako kdysi v době svého rozkvětu, vychází opásán krunýřem víry, ctnosti a statečnosti, aby uváděl ve skutek své ideály, a zároveň tak plnil příkaz služby. Rytířstvím je skauting prostoupen nejen díky přejímání rytířské symboliky /např. absolventi lesních škol obnovují

obyčej středověkých rytířů, kteří při pasování vyhlašovali své heslo a přijímali svůj erb/, ale též snahou o dosažení rytířských ctností. Pod pojmem rytířské ctnosti se potom nemyslí těch sedm ušlechtilých vlastností rytířů, což jsou: plavání, jízda na koni, veršování, lov ptáků, lukostřelba, zápas a hra v šachy. Skautingu jde také pochopitelně o fyzickou zdatnost a tvořivé předpoklady, ovšem má-li se skaut chovat rytířsky, má mít především na mysli vlastnosti jemnější a vznešenější: věrnost, nezištnost, čest a odvahu. Zde stojí na místě patron skautů – svatý Jiří – ztělesňující rytířský ideál.

Rytířova družina stála věrně za svým pánem v časech dobrých i zlých a všichni vyznávali stejné ideály jako jejich vůdce: Svou čest považovali za posvátnou věc. Byli věrní Bohu, králi a své zemi. Obzvlášť ohleduplní a zdvořilí byli ke všem ženám, dětem a slabým lidem. Pomáhali všem. Potřebným dávali peníze i jídlo a šetřili, aby mohli rozdávat. Učili se zacházet se zbraněmi pro případ, že by museli bránit svou víru a zem proti nepříteli. Aby mohli všechny tyto ideály uskutečňovat, dbali o své zdraví, posilovali své tělo i ducha. Skaut nemůže udělat nic lepšího, než se těchto rytířských zákonů držet.²

Skauting může být i nositelem a šířitelem náboženství lásky, je světlem srdcí, cestou míru a zárukou nejen pro přítomnost, ale i pro budoucnost svými mravními klady. Svým vztahem k přírodě a jejímu chápání se blíží ideálu velikých apoštolů křesťanské víry. Sv. Františku z Assisi, který se uchýlil do lůna božské přírody a jejích krás, aby v nich našel niternou dohodu, která upravuje cestu k nejčistším pokladům lidského srdce. To nám připomene Františkovo naslouchání hlasům přírody, řeči nebeského ptactva za doprovodu šustícího listí a šepotu květů, snažit se být bratříčkem a sestříčkou veškerého stvoření. A také nelze opomenout dobrodružné a lidumilné činnosti skautů a snahu pomoci mládeži, bližnímu a veškerému lidstvu. To má svého předchůdce v díle sv. Dona Bosca, kde jeho hluboké porozumění pro radosti, tužby i žaly mladého člověka, i pochopení nejaktuálnějších potřeb a bolestí lidstva může být zářivým dokladem o tom, jak myšlenky vyrůstají z upřímných srdcí, naplněných nezištnou láskou. Pak půjdou vždy společnými cestami a ruku v ruce k dobytí vrcholných ideálů lidstva.³

3.2 Duchovní rozměr skautingu

Ke znakům skautingu patří neustálé hledání cest životem, a to v závislosti na věku a duševní i tělesné vyspělosti. Filosofické úvahy nás vedou k poznání, že v našem světě jsou hodnoty vyšší než pomíjivý život jedince, ohraničený časem narození a smrti. Duchovní řád světa je obtížně pochopitelný a řada myslitelů jej hledala v minulosti a hledá jej

² Powell, Robert Baden. *Vlče, skaut, rover*. Liberec: Skautské prameny, 1993, s. 71.

³ srov. ORJ, Pražský almanach, Praha 1994, s. 20-21

i v současnosti. Patří sem poselství výchovy, předávané z generace na generaci, usilující o vytváření hodnot, které přesahují síly jedince. I přes negativní zkušenosti z dějin je možno tvrdit, že bytí je ve své podstatě dobré. Dobro je souhrn všech morálních hodnot, o které by měl skaut usilovat po celý život. Světem se obecně šíří zklamání z kultury, civilizace, vědy i politiky. V dějinách lidstva bylo příliš mnoho falešných proroků, příliš mnoho morální i duchovní bídy, stále jsme svědky neurvalého boje o materiální hodnoty. Přesto chceme vést skauty a skautky k tomu, aby naslouchali hlasu svědomí, hledali pravdu, vlastní cestu životem a aby pochopili, že služba motivovaná láskou ke všemu živému je základem pro přežití lidstva na této planetě.

Skauting užívá v rámci svého systému výchovy prostředků, které se pomocí prožitku odpoutávají od běžné profánní zkušenosti a přibližují se zkušenosti sakrální. Každý skaut zakouší během své cesty životem odlišné hodnoty, které poukazují k hodnotám absolutním, jimž se zavázal sloužit. Skaut tedy vnímá transcendentno. Jeho cesta je zdobena posvátnými okamžiky. Profánní je všechno neproměnné, nenaplněné vztahem k prapůvodnímu, božskému, nebo alespoň vyššímu, než je člověk. Sakrálnímu tedy budeme rozumět jako přesahujícímu člověka něčím vyšším, než je on sám, ať už to pojmenovává Velkým Duchem, nejvyšší Pravdou a Láskou či samotným Bohem.

3.3. Legio Angelica

3.3.1 Vznik a původ Legio Angelica

O tom, že skauting může být provázán s katolickou církví a v ní nalézt určitý odraz tohoto hnutí, beze sporu svědčí skauti z ministrantského společenství Legio Angelica a dílo jejího zakladatele, kněze P. Methoda Karla Klementa O.S.B. z kláštera v Emauzích na Novém Městě pražském. Všechno začalo Quatembrovým věstníkem - nový časopis, který v r. 1926 začíná emauzský klášter vydávat, a založením akce „Halář sv. Vojtěcha.“ Obě tyto iniciativy měly přispět k rozmnožení řad katolického kněžstva, značně ztenčených poválečnými odpady, např. založením církve československé, hlásící se k husitství, hnutím „Pryč od Říma“, atd. Za obojím stál především P. Method Klement. V úvodním článku tohoto věstníku ročníku I., č.1 vyšel článek pod typickým klementovským vtipným názvem: „*Ministranti všech končin, spojte se!*“ V podstatě článek reagoval na význam a poslání ministrantů a z nich vycházející kněžská povolání. Snahou bylo vytvořit nejen časopis, ale i určité ministrantské společenství, které by mělo prostory, kde se scházet a realizovat svou činnost pod záštitou Haláře sv. Vojtěcha. Díky neustálé publikační činnosti P. Methoda Klementa se uskutečnil první sjezd

ministrantů v Praze, 2. října 1927 na Hradě pražském v kapli sv. Václava.⁴ Tato kaple nejkrásnějšího vládce a vůdce české země byla přeplněna malými hochy i studenty. *P. Method jim mluvil do duše, volal k boji: „Stvořme takovou legii andělskou statečného a čistého vojska jako byla legie thébská, jako bylo křížové tažení hochů francouzských-budme takoví, jaký byl sv. Václav náš, jako Panna Orleánská. Ať zavlaže nad našimi hlavami prapor Kristův a na ten prapor slibme věrnost. Slibujete...? A tehdy zahřmělo z dětských úst: Slibujeme...“*⁵ Tak poprvé zaznělo slovo a heslo „Legio“ a k tomu bylo přidáno: „Angelica“ – andělské legie.

Slovo "Legio" mělo připomínat slavnou historickou legii, součást armády římského imperia, která pocházela ze severoafrického města Théby. Proto se legie nazývala "thebaidská, popř. i thébská". Její příslušníci byli většinou křesťané a v jejich čele stáli jako velitelé a přední důstojníci Mauritius, Exsuperius a Candidus, z nichž zejména Mouritius (Mořic) byl později svatořečen. Když se císař Maxmilián Hercules po převzetí moci západní říše od Diokleciána kolem roku 286 dozvěděl, že příslušníci legie, která tehdy sloužila v Galii, na pomezí dnešních francouzsko-německých hranic, odmítali poděkovat bohům, neboť to byli křesťané, nařídil zdecimování legie, tj. pro výstrahu popravil každého desátého muže. Výsledek těchto rozkazů byl však pro císaře Maxmiliána zcela nečekáný. Příslušníci legie mu totiž vzkázali, že má sice právo na jejich životy, ale nikoliv na jejich duše. Po této odpovědi, která byla chápána jako zrada císaře, došlo k nařízení, aby byli popraveni všichni – v té době čítala římská legie asi 4 000 mužů. Legio Angelica (LA), která si před sebe postavila veliký morální vzor, kladla na své členy vysoké nároky. Měli to být hoši čilí, veselí a ušlechtilí, neohrožení ve vyznání víry, kterým vždycky zbyvá trochu času na svátostného Spasitele, a musí v nich vládnouti i vojenský duch poslušnosti a kázně. Členové se zavazovali k pravidelnému sv. přijímání, každoroční účasti na duchovních cvičení a každodenní povinností byla modlitba svatováclavské písně. Měli to být jacísi malí andělé. Kroužek byl na světě, zajímavé je i datum vzniku. Nejprve se uváděl 2. říjen 1927 (to nalezneme v článku k 5. výročí vzniku LA), teprve později se jako datum vzniku uvádí až den schválení stanov v miléniovém roce svatováclavském, 15. září 1929 – v témže roce byla vydána první malá ministrantská příručka. Pro LA byl vytvořen také znak, který měl tuto podobu: proveden je v malém kruhu v barvách modré a bílé – barev nebe. Jádrem odznaku je monogram Kristův sestavený z řeckých písmen X = „chí“=Christos a P= „ró“=R (což jsou počáteční písmena latinské podoby slova Kristus, to nechával vyšívát na prapory svých

⁴ viz přílohy

⁵ Reinsberg, J., Svoboda, B., Legio Angelica a P. Method Klement, O.S.B., Trinitas 2000, s. 14

legiích i Konstantin Veliký). Monogram v kruhu navozoval podobu hostie, odkud měli legionisté čerpat svou sílu, kolem ní je v bílém poli kruhu nápis LEGIO ANGELICA⁶.

Legio byla organizována při jednotlivých farnostech a klášterech. Tak vznikla družina v Břevnově, o málo později v Kolíně, kde se velkým příznivcem stal, tamější arciděkan a pozdější kanovník u sv. Víta v Praze dr. Jaroslav Kulač. Pražští se scházeli v emauzské kapli sv. Kosmy a Damiána, tak se LA rozrůstala do dalších míst. V prosinci r. 1929 byly schváleny arcibiskupskou konzistoří stanovy Legio – od tohoto data počíná své oficiální dějiny. Začala působit v devíti organizacích, byly vydány legitimace a představena jasná podoba budoucího časopisu pro ministranty. V září 1930 se objevilo první číslo časopisu pro ministranty s názvem Legio Angelica.⁷ V této době družina LA čítala téměř 500 členů, mezi nejméně aktivnější patřila družina z Emauz. Je důležité si uvědomit, družina LA nebyla nějaká hra z dlouhé chvíle, ale vážná věc Kristova apoštolátu. Cílem apoštolátu Legio bylo zjednat kněžím stále, pečlivé, svědomité, pravidelné a vždy přesné ministranty. Tak, aby bylo u každého kostela nejméně šest ministrantů, malých čiperných hochů, kteří jako malý Samuel budou zůstat u před oltářem Hospodina a budou poslušni jeho slov. Do programu LA byla zařazena také propagace úcty ke svatým patronům českým a po té i možnost zúčastnit se průvodů při církevních slavnostech. V lednu r. 1931 zakládá Otec Klement Falanx⁸, což byl nový prvek ve vnitřní organizaci LA. Jádro z nejosvědčenějších apoštolů, nejužší šik, který dostane veliké úkoly. Pater si je vybíral sám, či se zájemci sami mohli přihlásit. O Velikonocích téhož roku LA ohlásila tisícího člena, buňku družiny může tvořit i jeden ministrant. Ministrantská družina se krom nejrozličnějších míst u nás pronikla i na Slovensko, např. v Sv. Beňadiku, Komárně. V r. 1933 legitimaci s číslem 1300 dostal Jiří Reinsberg – Amundsen. V té době vytyčil P. Method tři hlavní úkoly LA: 1) v první řadě milovat Boha; 2) milovat svůj národ jako jej miloval sv. Václav; 3) starat se o zmírnění lidské bídy, jak se staral on.

3.3.2 Příchod skautingu

V roce 1934 v č. 5 časopisu LA napsal P. Method článek, který znamenal další vývoj Legio Angeliky: „*Skauting a my v Legio...*“ Pověstným jazýčkem na vahách bylo setkání P. Methoda s vůdcem maďarského katolického skautingu monsignorem Tihamérem Tóthem,

⁶ viz přílohy

⁷ viz přílohy

⁸ viz přílohy

světoznámým spisovatelem pro katolickou mládež, u Adriatského moře, kde vyprávěl o skautingu úplné divy. Dalším podnětem byla zmínka o tomto hnutí při setkání s členy pražských LA a tamější kladná odezva. Pohled na skauting tak zachvátil vedení LA, a tak dochází k vyslání několika členů do skautského kurzu v Měsíčním údolí u Vlašimi a především k navazování kontaktů s prof. A. B. Svojsíkem a ostatními činnými skauty. Tak se pomalu rozhořívá skautská pochodeň v LA. Skautská idea s jejími tábory v přírodě, krásnými myšlenkami lásky a odpovědnosti k Bohu a k bližním se plně shodovala s myšlenkami a idejemi Legio a navíc vedla při výchově skautů k samostatnosti v prostředí přírody, přinášela dobrodružství, tak blízké klukovským duším. Nabízela se tak metoda a nová cesta, jak dát dohromady desítky, možná i stovky družin rozsetých po celých Čechách a propojit je v celek. Jednou z prvních akcí skautů Legio byla pouť do Staré Boleslavi a svěcení skautské vlajky v kryptě sv. Václava kanovníkem J. Málkem. Ta vlajka byla modrá, bílá a zlatá se zlatou lilii a prolomeným křížem na špici a odznakem Legio uprostřed, jako by vše ukazovalo na svatováclavský odkaz.

Už roce 1934 je pořádán první skautský tábor, konaný v Beluši u Trenčanských Teplíc. Slovenští katoličtí skauti bratrsky přenechali LA svůj tábor, který před třemi lety postavili. Tábořiště bylo vyřešené, ale nastal další problém v sehnání vůdce tábora. Vedoucí katolických skautů při Arcibiskupském gymnáziu byl totiž zatčen pro sňatkové podvody a vedení LA v té době nemělo žádného skautského vůdce. Tato událost byla také důvodem, proč skautský oddíl LA nebyl registrován u katolických skautů, nýbrž ve Svazu junáků skautů a skautek RČS. Stal se tak prvním homogenním, tj. čistě katolickým, oddílem Svazu. Zkušeného vůdce se podařilo zajistit opět výpomocí ze Slovenska br. Mackem. Tábor, trvajícího od 9. července do 18. srpna 1934 a zvaného „Černý diktátor“, se tak pod duchovním vedením P. Klementa zúčastnilo téměř 100 hochů. Po skautské stránce jej vedl zmíněný br. Macek a br. Svačina. O prvním skautském pokusu se zmiňuje Václav Zima v časopisu LA, ročník V. č.1 takto: *„Spojení ministrantů a skautů se na první pohled zdá být nepřirozené, a přece se ukázalo, že je možné a dobré. Dívají-li se u nás mnozí na skauting jako na organizaci protináboženskou nebo vůči náboženství přinejmenším lhostejnou, naši hoši z LA ukázali, že i skauti mohou být náboženství a věřící. Už jeho zakladatel lord Baden Powell napsal, že skaut, který nevěří v Boha, není pravý a dobrý skaut..“*⁹

Tak pomalu a jistě se začaly v oddílech LA uplatňovat nové prvky skautingu. Po prázdninách byli skauti rozděleni do družin, které měli své klubovny při různých farních či klášterních kostelech. Družin bylo deset. Při registraci v roce 1935 byl oddíl reorganizován ve

⁹ Reinsberg, J., Svoboda, B., Legio Angelica a P. Method Klement, O.S.B., Trinitas 2000, s. 29

slavný 9. sbor pod vedení P. M. Klementa a jeho zástupce J. Svačiny, o třech oddílech 48, 49, 50, které vedli J. Svačina, J. Janovec a J. Hrbek. Tak se pomalu kolonie LA rozrůstá. Za pět let svého působení si Legio mohla připsat 47 kandidátů v různých seminářích, mezi kterými se objevil i Josef Gabriel, pozdější nástupce P. Methoda.

V roce 1935 se tábor koná v Kunkovicích u Velhartic na Šumavě. Toho času LA dosáhla dvoutisícího člena. Tábořiště se nacházelo na majetku velkostatkáře Dr. Schreinerera, který dokonce pozemek a přilehlý objekt o třinácti místnostech skautům LA daroval. Podle skautského vzoru se začaly v Legio zavádět i odborné zkoušky pro přijetí, byly rozděleny do tří kategorií, kde první dvě byly povinné, třetí - pro akolyty – dobrovolné. Od tohoto ustanovení už nemohl být řádný členem Legio nikdo, kdo by je nesložil. Dosavadní členové si měli zkoušky doplnit. P. Method zde poukazoval na to, že když se může kdejaký skautík podrobovat zkouškám, měl by i legionista uspět ve svých zkouškách, neboť ministrantská služba není holubník.¹⁰

Přesto za stále nejdůležitější pokládal P. Method: „...*krásně ministrovat po vzoru sv. Václava. Všechno ostatní, o co se staráme a starat se musíme podle moderních proudů doby, je naprosto vedlejší. Skauting, učňovské besídky, prázdninové kolonie, sport, ...to všechno jsou věci, které mohou, ale nemusí být. Začínáme pracovat s ministranty slovenskými i mezi hochy německý, a i jim bude vzorem krásného svatého ministranta sv. Václav...*“¹¹

Jelikož se skautské družiny v LA stále rozšiřovali, požádal P.Method svého přítele o pomoc ve vedení. Náčelník Svojsík určil mladého bratra Vosátku, právě pro jeho značné praktické schopnosti, za „spojovacího důstojníka“ mezi Svazem skautu RČS a oddíly Legio Angelica. Příchodem Mirko Vosátky se v Legio Angelica začal uskutečňovat praktický skauting. Působení bratra Vosátky mělo značný dopad na kvalitu jejich skautské práce. Také jeho přičiněním měly oddíly tak vysoký kurs, který je díky některým jejich odchovancům, působícím v současném skautingu, patrný dodnes. Oddíly Legio Angelica byly duchovně jasně profilované ale i po skautské, technické stránce, těžko nacházely ve své době konkurenta. Právě ono druhé měřítko – zálesáctví, táboření, ale převážně skautský duch jsou ty hodnoty, které do Legio Angelica přinesl ve velké míře nový vůdce Mirko Vosátka – Grizzly, aby pomohl vybudovat řádnou organizaci. Jeho tajemníkem se stává Kopfmahler. Vedením jednotlivých oddílů byli pověřeni již odchovanci skautingu v LA: Jelínek – Jelen, Štván – Špalek, Jiří Zumpfle, Morávek – Žirafa, Papá Lang. Základ tvořil roverský kmen, jehož členem byl i Jiří Reinsberg – Amudsen.

¹⁰ viz přílohy

¹¹ Uveřejněno v VI. Ročníku časopisu LA č.1

V létě 1936 se konal třetí tábor opět u Kunkovic. Vzhledem k velkému počtu účastníků byl rozdělen na dvě oddělení pod vrchním velením M. Vosátky – Grizzlyho. Zde roveři prodělali velmi tuhý výcvik, obdobný programu lesní školy. Druhé části tábora, mladším hochům, velel Papá Lang. Po táboře vznikla „Velká rada“, jakýsi generální štáb LA a byl vytvořen Vosátkou proslavený roverský kmen "G", který tvořili roveři, tj. starší skauti: M. Vosátko – Grizzly, Sláva, Špalek, Kim, Karkule, Žirafa, Rinti...

Legio našlo nové útočiště v novém domě, Patronátu mládeže na Malé Straně, v blízkosti Čertovky. Po dlouhé době se konečně podařilo nalézt prostory pro tak rozsáhlou činnost LA. Slavnostní otevření Patronátu, v rekordním jednoměsíčním čase zrekonstruovaném, proběhlo 2. května 1937. V tomto roce se konal tábor pod vedením P. Klementa a dalších u rybníka Kobyla ve Lnářích na Blatensku. Téhož roku v zimě se skautské oddíly LA začlenily do nově založeného Ústředí skautů – katolíků a náčelníkem se stal JUDr. J. Martinovský. LA tvořila přes 10 % členstva. Někteří členové včetně J. Reinsberga - Amundsena šli studovat teologii na českou kolej Nepomucenum v Římě. Po prázdninách byl P. Method, zakladatel a spiritus agens LA, zbaven své funkce ve vedoucího organizace. Jakési temné nepřátelské síly dosáhly svého. V pozadí toho všeho snad byly nesprávně vyložené věci ohledně řízení, zanechání dluhů a určitá závist části kléru, někdy jsou uváděny i zdravotní důvody. V úvahu přichází také alternativa emauzského kláštera:...Bud' opustíte klášter a zůstanete u Legio...nebo zanecháte Legio a věnujete se klášteru...! Nástupcem byl jmenován P. Ladislav Pavelka. Časopis se pokusil o návrh nových stanov, které předložil P. Fr. Novotný. Návrh, který zcela pomíjel skauting, byl do určité míry i záminkou k odstranění P. Klementa, nenabyl platnost.

Tábor r.1938 byl vzhledem k politické situaci a blízkosti hranic přesunut k Bechyni, na místo Pod obůrkou, na pozemcích příznivce katolického skautingu knížete A. Paara. Vedli jej Papá Lang a Špalek. Na základě nové úmluvy s Ústředím skautů – katolíků dochází k přeskupení oddílů LA, byly nově zařazeny jako 9. sbor IV. Okrsku pražské župy. Bylo vytvořeno nové Ústředí Skautů – katolíků, kam kardinál Karel Kašpar jmenoval duchovním vůdcem prof. Ladislava Fučíka. Náčelníkem byl zvolen prof. J. Martinovský, za skauty z LA byl podepsáni P. Method, P. Ladislav Pavelka, PhC Josef Lang, JUC Josef Jelínek, JUC Jan Jankovec, Sláva Hlaváč, M. Štván, Jiří Zumpfle, tajemníkem Karel Drábek. Tato úprava platila od 1. ledna 1938. Koncem r. 1938 se skautské oddíly LA organizované v Ústředí skautů katolíků se opět sjednotily na základě tzv. Úmluvy v Junáku a existovaly dále jako oddíly homogenní, jinak neodlišeny od ostatních. Přejechod vedení LA do rukou P. Pavelky přinesl určité potíže a třenice: Pavelka měl jiné metody, kterým se ne všichni byli ochotni

přinesl určité potíže a třenice: Pavelka měl jiné metody, kterým se ne všichni byli ochotni podříditi. P. Klement si rozuměl se staršími hochy, prostřednictvím nich pak působil na mladší. P. Pavelka si rozuměl lépe s mladšími, zatímco se staršími měl různé tahanice. Tak se snažil vychovat dorost. Hlavní reorganizace katolického skautingu nastala po vyloučení náčelníka Zelenky, který byl příčinou toho, že skauting táhl do fašizujících vod. Po jeho vyloučení vzrůstal počet členů. Reorganizací v Junáku dochází k organizačním, odznakovým i osnovovým změnám. Přesto si skautské oddíly uchovaly své poněkud výjimečné postavení.

P. Klement přesídlil do Č. Budějovic jako spirituál do semináře. Jeho odchod je dokladem tehdejší praxe emauzského kláštera, který z finančních důvodů vysílal členy své komunity na placená místa v duchovní správě. V Českých Budějovicích založil Falanx a celoměstské družiny LA. Postupně upadá síla a aktuálnost ministrantského časopisu LA, neboť redaktorem sice je stále P. Klement, ale jeho vliv, vzhledem k pobytu v Č. Budějovicích, je nepatrný, a proto z pozice redaktora odchází. Jeho odchod je dán najevo P. Pavelkou alias Paterem II. různými články v časopise: *Útěk do Č. Budějovic...*, *Patronát byl prodán...*, kde bylo P. Klementovi přičítáno za vinu, že tyto prostory nebyly dostatečně smluvně zabezpečeny. Vzhledem k tehdejší ekonomické situaci byly prostory prodány, protože objekt byl zajištěn pouze na „dobré slovo“. Přesto všechno rozvíjel P. Klement družiny LA na jihu Čech, stále přispíval a podporoval články chod časopisu i celé Legio. Politická situace a zvláště „mnichovská dohoda“ naznačoval určité změny a události, které zasáhnou nejen LA, ale i celou republiku. V roce 1939 proběhl tábor u Židovy strouhy blízko Bechyně, byl poslední legální. Členská základna LA čítala 4000 členů. Pater II. vizitoval s knížetem A. Paarem a Papá Langem dvanáct táborů v povodí Lužnice, těchto vizitací se částečně zúčastnil také salesiánský ředitel ThDr. Štěpán Trochta, pozdější kardinál.

Jubilejní desátý ročník 1939-1940 časopisu LA začal vycházet jako čtrnáctideník ve zmenšeném formátu. Jakoby to naznačovalo i určité zmenšování působnosti z důvodu války. *Družinové podniky již nebyly oznamovány letáky, nýbrž vždy jen v časopise: např. na sv. Václava půjde každá družina k sv. přijímání ve svém farním kostele, odpoledne, bez krojů, jen s odznaky LA, sraz před katedrálou...* píše č.2 v článku „Pokora sv. Václava“ tehdejší převor břevnovského kláštera, P. Anastáz Opasek. Toho roku byl tábor veden z opatrnosti jako pracovní brigáda na výpomoc o žních v Raděticích u Bechyně, ve mlýně u Viktorů. Vzhledem k postojům a rozkrádání gestapem byl ukončen dříve. Hoši bydleli na sýpce mlýna, stanový tábor byl pro jednu družinu, celkem jich zde bylo pět. Tábor vedl P. Pavelka, Jelínek a Papá Lang. Politická situace nabírala na vážnosti, Němcům překáželo vše, co bylo české, tím spíše

katolické a ještě k tomu zaměřené na mládež. Proto šestým číslem ročníku XI. končí vydávání časopisu LA. V roce 1941 navzdory opatrnosti tábor probíhal, ale byl násilně ukončen gestapem a tamější mlynář byl později popraven. Mimoto byl zabrán veškerý majetek LA a zničena i pražská kancelář. Po prázdninách byl P. Pavelka, Štván – Špalek a jeden bohoslovec zatčeni pro údajné poslouchání rozhlasu. P. Pavelka byl dokonce odsouzen na dva a půl roku do Bayeruthu, Štván a další propuštěny a nasazeni na práci do říše. Za války ve skautské praxi pokračovala neoficiálně skupina roverů a Vosátkův kmen "G". Válečnými událostmi byla rozvrácena celá organizace, rozeběhli se i její vůdcové. P. Method opustil Č. Budějovice, kde příčinou byl jednak německý tlak v semináři, jednak jeho pokusy se siderickým kyvadélkem a proutkaření se nesetkávaly s porozuměním u nadřízených. Odchází na krátký čas na Sázavu, kde nastoupil na uvolněné místo faráře Ale vzhledem k německé nepřízni k emauzským benediktinům a nepovolením duchovní správy, nastupuje od 1. července 1940 na místo vychovatele ve Zdoučkách na Moravě, kde setrval do konce války.

3.3.3 Poválečná proměna

Další historie LA se píše v r. 1945 po skončení války. Duch Legio Angelica žije dál. Prvním pokusem je obnovení časopisu, spíše oběžníku, jehož úkolem bylo dát dohromady Legio. Skauti byli mezi prvními, kteří pomáhali navrátilcům z koncentračních táborů či zajatcům vracejícím se domů. Z bývalých členů LA se stali činovníci nově ustanovené Ústřední duchovní rady Junáka a mnozí založili další střediska, která pokračovala ve stopách P. Klementa. Činnost skautingu v LA se obdivuhodně rychle obnovila v organizacích na ně navazujících, především ve střediscích MAWADANI a INYANKARA. Vůdčím duchem Mawadanů se stal legionista Přemysl Dod'a Mucha. Středisko se inspirovalo pověstí o nesmrtelném hlasu statečného bojovníka, který může být zabit, ale jeho hlas neumírá. Vzniklo z chlapců pražských Košíř a Smíchova a to hned s šesti oddíly a jedním vodáckým. Středisko Inyankara vedl Karel Morávek – Žirafa. Zde bylo hlavním mottem sídliště Velkého Ducha, kde se každý, kdo přijde, stává lepším. Toto středisko tvořili převážně břevnovští chlapci. Velké katolické středisko MAJÁK založil v květnu 1945 Zdeněk Zelený – Kád'a.¹²

V adventním oběžníku se mimo popisování poválečného stavu psalo o tom, aby dosavadní ředitel Legio P. Pavelka předal vedení P. Josefu Gabrielovi, legionistovi z kolínské družiny. Tak se také stalo. Důvodem ke změně bylo rozhodnutí arcibiskupské konzistoře po

¹² viz 6. kapitola

domě v Praze, kde se veřejně postavil proti tomu, aby P. Pavelka byl v čele tak důležité organizace mládeže. Údajně šlo o jeho charakterové vlastnosti, což se ale vyvrátilo. Kromě rozběhu oběžníku, který se velmi rychle přeměnil opět v pravidelný časopis, se obnovila činnost organizace různými poutěmi počínaje a letními tábory konče, kde mezi nezapomenutelné, patří ten na Křemešniku v roce 1945. Po radostech z konce války ale přicházejí pro církve špatné časy, to ohlašovalo zvláštní číslo LA – Jiskry s obrázkem kříže na skále, v pozadí s Hradčanami. Po únoru 1948, kdy zvítězil pracující lid, se LA musela stáhnout do pozadí, kde byla díky jednačtyřicetileté vládě komunismu téměř zničena. Po únoru 1948 byla sice snaha P. Gabriela o udržení určitých styků s legionisty, dokonce se ještě krátký čas držela družina LA v Praze – Vršovcích, ale ne dlouho. Během těch let se změnilo všechno. Drtivý protináboženský útisk přivedl stovky kněží do žalářů či do koncentračních nebo pracovních táborů. Byla prakticky zničena organizační struktura církve, moc převzali tzv. církevní tajemníci. Během této kruté doby se vyměnily generace, až na několik výjimek odešli téměř všichni pamětníci slavné LA na „věčnost“. U těch ale stále přetrvávala duchovní myšlenka LA v srdcích, a to díky nezapomenutelnému vlivu výchovy a tvarování ducha samotným P. Klementem, jehož odkaz se pro ně stal ukazatelem cesty životem a ten, pokud bylo možno, šířili dál.

Po skončení války se P. Method vrátil ze Zdounek zpátky na Sázavu, kde se věnoval pastoraci až do svého odchodu do důchodu r. 1958. Pravděpodobně jeho zásluhy o slovanské duchovní středisko ho uchránily alespoň na čas před větším pronásledováním komunistickým režimem. Jako důchodce vypomáhal v Praze ve strašnické farnosti u svého bývalého spolukaplana monsignora Vladyky. Po nějakou dobu také bydlel na zdejší faře. Později se přestěhoval ke svému synovci ing. Vladimíru Zavadilovi – Broukovi, kde žil až do své smrti. K osmdesátinám v roce 1969 obdržel od bohoslovců z litoměřického semináře, v té době jediného u nás, dojemný dopis: *„Vážíme si Vás jako kněze Kristova, který po celá desetiletí stál v popředí při šíření Božího království v našich českých zemích. Vždyť i Vaše nadšení pro zájmy Boží nám pomáhalo a stále nás povzbuzuje na naší cestě ke kněžství...“*¹³ Mezi podepsanými byli mj. P. Dr. Jaroslav Zrzavý nebo současný ostravsko-opavský biskup a duchovní rádce Junáka František Lobkowicz, atd.

Čtyřicáté výročí LA r. 1969 si připomněl s některými legionisty potichu tradičně ve Svatováclavské kapli. V té době byl již téměř slepý i hluchý, což byly následky prvních let penze, kdy byl sražen autem. Mši svatou sloužil doma u prostého stolu vsedě, s pomocí silné lupy. Ale přesto všechno zůstal rádcem a přítelem širokého kruhu kněží a přátel, až do své

¹³ Reinsberg, J., Svoboda, B., Legio Angelica a P. Metod Klement, O.S.B., Trinitas 2000, s. 84

lupy. Ale přesto všechno zůstal rádcem a přítelem širokého kruhu kněží a přátel, až do své smrti 9. listopadu 1979, několik dní před devadesátinami.¹⁴ Jeho pohřeb se stal určitou manifestací celé katolické generace, kterou svým životem a dílem ovlivnil. Smuteční projev v přeplněném kapitulním vyšehradském kostele zahájil jeden z jeho žáků, P. Jiří Reinsberg, který poté předal slovo samotnému P. Klementovi prostřednictvím magnetofonové pásky, kde zaznělo jeho velkopáteční kázání pronesené v kostele sv. Štěpána na téma: Podobenství o marnotratném synu: „*Vstanu a půjdu k otci svému...*“.

Během své historie nasměrovala LA více než 300 chlapců ke kněžství, mezi ty nejznámější patřil monsignor Jiří Reinsberg – Amundsen – rybář z Týnského chrámu, Alexander (Saša) Heidler – známý Otec Křišťan z rádia Svobodná Evropa, Antonín (Aťa) Mandl, Anastáz Opasek – arcipat benediktinského kláštera v Praze – Břevnově, teolog a estetik Josef Zvěřina, biskup, Sázavan Jan Lebeda a mnozí další. Dramatická a poměrně i krátká historie Legio Angelica pozitivně zasáhla český katolicismus, kde se i skauting stal pomocníkem na cestě ministranta ke kněžství.

Po listopadu 1989 se již vlastní a samostatná činnost LA neobnovila. Asi jediná jiskřička ze skautské odnože vyšlehla v Břevnově v podobě 175. skautského oddílu, jemuž jeden z posledních pamětníků Josef Jelínek – Jelen předal vlajku LA jako symbol štafety, která by měla jít dál v duchu Legio. Další jiskérka s duchem LA plane v pražském středisku Maják, které založil a několikrát obnovoval legionista Zdeněk Zelený Káďa. Pokud jde o ministranty, tak zde určitou vzpomínkou je časopis Tarsicius vydávaný v Jablonci nad Nisou, který se programově hlásí k LA jako svému předchůdci.

3.4. Skauting v České republice a postavení katolíků v něm

Česká společnost přijala skauting velmi záhy po jeho vzniku. Československo bylo třetí zemí na světě, kde byla oficiálně ustanovena skautská organizace - a to ještě před 1. světovou válkou. Bylo to způsobeno nejen osobním vřelým vztahem českého iniciátora skautingu prof. Antonína B. Svojsíka k zakladateli světového skautingu siru Robertu Baden-Powellovi, ale i silnou tradicí spolkového života u nás. Rozhodující kroky pro emancipaci skautingu pak spadaly v jedno s vytvořením samostatného státu Československa po 1. světové válce v letech 1918 až 1922. Toto spojení se podstatnou měrou podepsalo i na tváři československého skautingu. Kromě některých obsahových modifikací oproti britské verzi skautingu přijetím

¹⁴ viz přílohy

romantických prvků amerického Woodcraftu a důsledků sociálních (skauting u nás byl hnutím spíše chudších vrstev) se to projevilo i na jeho charakteristice. Na jedné straně značně posílil ideovou vazbu na nově vzniklou Republiku československou, na druhé přijal do sebe převládajícího ducha té doby vyjádřeného heslem “Pryč od Říma” - tedy od Římskokatolické církve, neboť v ní byl spatřován spojenec habsburské moci, ze které se právě vzniklý stát po 300 letech vymanil.

Po celou dobu tzv. 1. republiky (samostatné existence demokratického Československa v letech 1918 až 1938) tato “odtažitost” vůči katolické církvi - charakteristická zejména pro veškerý tehdejší český veřejný život, zvláště pak pro působení inteligence - přetrvala, i když ne v té agresivní podobě z počátku vzniku samostatného Československa. Na půdě skautingu to vedlo ke dvojímu :

- Skauting byl považován u nás za hnutí církvim spíše nepřátelské, rozhodně nenáboženské a i přirozené křesťanské základy, které skauting v podání Baden-Powellově obsahoval, byly u nás výrazně zeslabeny.
- Ve 30. letech - podobně jako v jiných oblastech veřejného života - reagovali čeští katolíci na tuto situaci vytvořením paralelní skautské organizace (Svaz katolických skautů Republiky československé), která se ovšem postupně stávala (sekulárnímu) “svazovému” skautingu z konkurenta či kritika praktickým partnerem. Z dochovaných dokumentů vysvítá, že tehdejší nejvyšší představitel Svazu skautů a skautek Republiky československé A. B. Svojsík považoval za žádoucí pro budoucnost maximální sblížení.

Po částečné okupaci Československa, v důsledku Mnichovské smlouvy z roku 1938, se také všechny samostatné skautské organizace spojují do jediné - Junáka. I ten je během roku 1940 okupační mocí zrušen a nastává téměř padesátileté období, kdy skauti mohou v Československu působit jen ilegálně a jen dva krátké úseky (1945-1948; 1968-1970) i veřejně. Tento nenormální stav s sebou nesl pochopitelně řadu negativních důsledků - od osobního pronásledování a někdy i likvidace těch, kteří se snažili v duchu skautingu vychovávat, až po ztrátu potřebného kontaktu s vývojem skautingu ve svobodném světě a k zakonzervování stylu myšlení i jednání, které je pro úspěšné působení mezi dnešními dětmi a mladými lidmi naprosto nevhodné. Jde celkem o přesnou paralelu s vývojem církvi v zemích s komunistickou diktaturou.

Na druhé straně se přesto určitému nezanedbatelnému počtu lidí během těchto padesáti let podařilo skrze skauting si osvojit moderní a mladým lidem přiměřený způsob kontaktu s nimi.

A tito lidé v rámci různých jiných aktivit - od částečně veřejných až po typicky ilegální - podstatným způsobem přispívali k výchově - a to dokonce i na křesťanské bázi. Mezi těmi, kteří v té době jako saleziáni, fokolaríni, voršilky či katecheté v různých činnostech "skryté církve" patřili k nejschopnějším a nejvyhledávanějším v oblasti výchovy a doprovázení dětí i dospívajících, bylo velmi mnoho těch, kteří vyšli ze skautského prostředí. V první generaci to byli takoví duchovní, jako P. Otto Mádr, P. Jiří Reinsberg, P. Alexandr Heidler, P. Karel Fořt či pozdější kardinál Štěpán Trochta. Z těch současných připomeňme biskupy Miloslava Vlka, Františka Radkovského, Karla Otčenáška, Vojtěcha Cikrleho, Josefa Kajneka či Františka V. Lobkowicze - a také současného sekretáře komise mládeže při ČBK P. Miroslava Šimáčka.

V devadesátých letech se naše společnost, postrádající zkušenost života ve svobodě už třetí generaci a navíc těžce traumatizovaná těžkým mravním selháním v období po okupaci vojsky Varšavské smlouvy v letech 1969 až 1975 nazývaném "normalizace", sice s nadšením zbavila formální komunistické moci (u nás právě v důsledku zmíněné okupace jedné z nejkonzervativnějších a nejneschopnějších), ale nezbavila se svých základních hodnotových orientací, předsudků, intelektuálních, citových i mravních stereotypů. Velmi snadno a rychle se např. podařilo obnovit negativní předpojatost podstatné části společnosti vůči církvím, zvláště pak církvi římskokatolické. A nejde jen o vztah k církvím. Všechny průzkumy od roku 1990 včetně velmi reprezentativního "European Value Study" a "Aufbruch" potvrzují, že česká společnost je značně ateistická, zvláště pak víc než z 50% odmítající představu Boha v tradičním křesťanském zprostředkování. Pod heslem "liberalismu" se navíc u nás velmi rychle prosadila taková verze vytváření svobodné demokratické společnosti, která nepodporuje oblast lidských vztahů ani výchovy.

Ve skautské rovině tu byla povšechná představa o trvalé hodnotě skautské výchovy, touha po tom "dělat konečně skauting naplno bez všech omezení" a zájem co nejrychleji obnovit ztracené členství ve světových skautských orgánech. Prakticky tu byly spousty lidí, kteří se v nějakém období svého života se skautingem setkali a kteří se chtěli tak, či onak angažovat při jeho obnově. Šlo však o velice různorodou skupinu : tvořili ji jak lidé důchodového věku, kteří třeba čtyřicet let s dětmi a mladými lidmi nebyli v těsnějším kontaktu, vězňové komunistických koncentráků, již zmínění aktivisté různých ilegálních výchovných aktivit na půdě církvi či disentu - ale také lidé, kteří po zrušení veřejně povolené činnosti Junáka za cenu větších či menších kompromisů dál vedli děti a mladé lidi v různých komunistických

režimem povolených výchovných organizací. Je zřejmé, že šlo o velice komplikovanou situaci, pro jejíž řešení nebylo možno hledat standardní vzory a cesty. Byla to výzva s množstvím reálných rizik. Každopádně už v první polovině roku 1990, kdy se konal první valný sněm po 40 letech, bylo v Junáku zaregistrováno přes 85 tisíc členů, čímž se skauti stali jasně největší dětskou a mládežnickou organizací v zemi.

V popsané situaci mohli katoličtí křesťané mezi skauty zvolit v zásadě jednu z těchto dvou možností :

1) Využít celkem příznivé situace k vytvoření vlastní katolické skautské organizace. Nestarat se o "bloudící většinu" a pokusit se prosadit jako jediná důvěryhodná skautská reprezentace v Československu. Tuto cestu nám velmi výrazně doporučovali hlavně představitelé "Scouts d' Europe", kteří zejména v letech 1990 - 91 vyvíjeli značné úsilí, aby katolické skauty získali pro svoji - vůči světové skautské organizaci WOSM - konkurenční asociaci. Podobně o toto řešení stály skupiny starších, zejména moravských skautů, kteří v mládí ještě zažili samostatný Svaz katolických skautů. Na druhé straně by toto řešení uvítala i značně početná skupina starších skautů, kteří neměli zájem o naše členství ve světovém skautském ústředí, protože i tento jím reprezentovaný velmi nábožensky tolerantní skauting považovali za "církvenický", odporující "tradicím československého Svojsíkova skautingu". Toto řešení by sice bylo z hlediska tehdejších československých poměrů organizačně dosti jednoduché, znamenalo by to ovšem jednak ztratit přímý vliv na víc než 90 % českých skautů, jednak riskovat vážné komplikace s přijetím (tehdy) československých skautů do světových ústředí. V důsledku tedy vložit do počátků obnovy celé československé společnosti, a té skautské zvláště, roztrpčení, že kvůli katolíkům byly zmařeny naděje naprosté většiny českých skautů na plnou obnovu skautingu u nás - včetně naší integrace do skautingu světového.

2) Pokusit se reálně aplikovat podobenství o "kvasu v těstě" na československý skauting a za cenu velikého úsilí a různých rizik podstatným způsobem přispět k jeho skutečné proměně na moderní výchovné hnutí, které důsledně staví na principech skautingu světového - včetně onoho principu prvního - "Duty to God", který byl v hlavní větvi československého skautingu od počátku výrazně oslaben - a v praxi zcela opomíjen. Znamenalo to ovšem vstoupit do zásadní otevřené diskuse o budoucí povahu našeho skautingu - a to s velmi dobrou teoretickou výbavou jak v oblasti skautské, tak filosofické, psychologické i náboženské. A také - nabízet vhodné cesty i účinné programy pro uskutečňování této originální "transformace" a prakticky se podílet na jejich tvorbě, ověřování a inovacích.

Po vyhodnocení celkové duchovní i společenské situace jak uvnitř skautského hnutí, tak v celé společnosti a konzultacích s některými významnými křesťanskými představiteli se vztahem ke skautingu (např. tehdejší biskup budějovický Miloslav Vlk, P. Jiří Reinsberg či P. Václav Dvořák) bylo rozhodnuto uskutečnit onu druhou variantu. Junák přijal na 5. sněmu v roce 1992 novou formuli slibu, která jasně vyjadřuje přijetí prvního principu světového skautingu v podobě srozumitelné dnešním mladým lidem u nás : "Slibuji na svou čest - jak dovedu nejlépe - sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době ..." Tato formulace byla výsledkem dvouletého usilovného jednání a osvěty, přičemž podstatnou úlohu pro akceptaci tohoto řešení ze strany světových ústředí sehrála ta okolnost, že šlo o výsledek společného návrhu skautů a zástupců významných církví u nás (římskokatolické, českobratrské evangelické, československé husitské a adventistů sedmého dne);

Duchovní život přestává být zaměňován s příslušností k církvi, ale je chápán jako "výchova ke skutečné svobodě skrze službu Pravdě (výchovou svědomí) a Lásce (budováním dobrých vztahů)". Porozumění významu a rovinám duchovního života je integrální součástí výchovně vzdělávacího systému současného českého skautingu na všech úrovních i podmínkou kvalifikace k vedení dětí a dospívajících mladých lidí. Např. do systému výběrových zkoušek - tzv. "odborek" – jsou zařazeny i zkoušky "Hledání Pravdy", "Znalost Bible", "Církevní hudba", "Křesťanské tradice a bohoslužba", "Diakonie", "Misie" a "Církevní dějiny". Skauting se tak v našich poměrech stává širokým prostorem evangelizace pro desítky tisíc dětí a mladých lidí, kteří by se jinak s křesťanskou nabídkou beznadějně minuli.

Při nejvyšším orgánu Junáka - ústřední radě - byl zřízen Odbor duchovní výchovy jako odborný orgán pro veškeré otázky týkající se základních principů skautingu, zvláště pak principu prvního - "odpovědnost vůči transcendenci a spirituální dimenze". Předseda oboru je řádným členem ústřední rady. Členy odboru - s právem veta v otázkách týkajících se obsahu závazných materiálů - jsou zástupci spolupracujících církví - tzv. ústřední duchovní rádcí. Za římskokatolickou církev je ústředním duchovním rádcem biskup František V. Lobkowicz. Na místní a případně diecézní úrovni mohou církve konkrétním skautským jednotkám nabízet službu duchovních rádců (kteří jsou řízeni svým ústředním resp. diecézním duchovním rádcem). V současné době je ze strany skautských oddílů a středisek mnohem větší poptávka po této službě, než dokáže katolická církev u nás uspokojit. Odbor duchovní výchovy je sice vybudován na ekumenických základech (tak, jak to ostatně odpovídá celkové strategii katolické církve v oblasti služby pro společnost v naší zemi), ale každá z církví, které mají o spolupráci zájem (v současné době jsou to římskokatolická, českobratrská evangelická,

československá husitská a adventistů sedmého dne), může uplatnit své specifické pojetí. Metodické materiály, které vypracovává odbor, jsou tedy tvořeny nejprve v podobě “universální křesťanské verze”, která je průmětem maximální možné shody, a pak jsou - pokud je třeba - konkrétněji modifikovány pro potřeby jednotlivých konfesí.

V rámci standardní struktury Junáka existují tzv. “oddíly se zdůrazněnou náboženskou výchovou” vedené křesťany a složené výraznou většinou z dětí stejného vyznání. Tyto oddíly mohou - pokud je jich v místě víc - vytvářet vlastní skautská střediska (oddílům nadřazené struktury). Zejména pro vedoucí těchto oddílů zajišťuje Odbor duchovní výchovy speciální komplexní výchovný a vzdělávací program (semináře, kursy, lesní školy, vlastní instruktoři). O tyto akce je čím dál tím větší zájem i mimo tyto oddíly se zdůrazněnou náboženskou výchovou, protože si už v rámci celého hnutí získaly pověst svou vysokou kvalitou. Pro oddíly se zdůrazněnou náboženskou výchovou vypracovává Odbor duchovní výchovy speciální metodické materiály, které se týkají využívání skautingu k prohloubení vlastního náboženského života. Mezi nimi hraje zvlášť důležitou úlohu plnění podmínek odznaku “Liliového kříže”, kde se jeho nositel snaží prohlubovat svůj vztah k Bohu, k bližním a k sobě podle křesťanských zásad. Nejde zde o nějaký soubor pouček, který se někdo nazpaměť naučí, není ani určitým souborem znalostí, z nichž je kandidát vyzkoušen a pak za to odměněn odznakem. Odznak Liliového kříže se nedává za odměnu, ale je naopak trvalým svědectvím a připomínkou plného křesťanského života. (To nám může připomínat udílení odznaků při přijetí do LA u P. Methoda Klementa). Je udělován ve třech stupních: 1. stupeň – žluté barvy je určen pro děti, které ještě nedosáhly prvního sv. přijímání, 2. stupeň – modrý, pro děti a mládež chodící ke svátosti pokání a eucharistii, 3. stupeň – červený je určen pro bířmovance. Úmyslně se neuvádí věk, protože vyspělost jednotlivých kandidátů se může v jednotlivých skupinách lišit. Pro dospělé činovníky je určen Liliový kříž bílé barvy, pro duchovní rádce barvy černé.

Zatímco v celé české populaci je sotva 6 % aktivních katolíků, je v současném Junáku přes 10% oddílů se zdůrazněnou náboženskou výchovou (víc než 95% je katolického zaměření). Složení ústředních orgánů je pak ještě výrazněji posunuto ve prospěch křesťanů a katolíků, zvlášť ve srovnání s obecnou českou situací. V ústřední radě, která je nejvyšším orgánem Junáka a která je v současné době 24 členná, bývá pravidelně 40 až 50 % aktivních křesťanů (1 až 2 nekatolíci, ostatní katolíci). Obavy z případné ztráty katolické identity dětí ve skautských oddílech, nemají v našich současných poměrech žádné vážnější opodstatnění. České děti tuto identitu ztrácejí především konfrontací s konzumní orientací svých vrstevníků a s výsměchem adresovaným ze světa dospělých (mnohdy i skrze média) touze a snaze

uznávat nějaké pevné a trvalé hodnoty a žít podle nich. Vůči tomuto zlému působení představují v naší situaci chybějících a rozviklaných hodnot skautské oddíly relativně velmi účinnou prevencí. Obavy je naopak třeba mít z toho, že křesťané v českém skautingu nesplní ta očekávání, která do nich ostatní skauti vkládají - ať již proto, že jim budou chybět síly nebo proto, že budou málo tvořiví, nápadiť a odvážní. Z tohoto hlediska je zatím alarmující ta skutečnost, že jen výjimečně je angažovanost duchovních ve skautském hnutí považována za mimořádně důležitou formu pastorače - a to i tehdy, když dotyčný duchovní projevuje zjevné předpoklady k činnosti s dětmi a mladými lidmi¹⁵.

---

¹⁵ srov. www.skaut.cz/krizovatka/ Skauting v ČR a postavení katolíků v něm, souhrnná zpráva pro "Papežskou radu pro laiky"

4. Pronásledování skautingu u nás v padesátých letech

Žádný národ neuteče svým dějinám a marné jsou i snahy jednotlivců o tlusté čáry za minulostí. Pravděpodobně v tom zdatně napomáhá lidská zapomnětlivost a všeobecná nepoučitelnost z dějů minulých. Skautské hnutí patří ke svému národu, spolu s ním prožívalo dobré i zlé. Sotva se dokázal skauting zotavit z ran, jež mu zasadila německá okupace, stal se obětí rozsáhlého tažení komunistické ideologie. Zásady skautského hnutí a lidské postoje pocítoval komunistický režim jako bytostně nepřátelské, neboť to bylo protichůdné jeho ideologii a totálnímu nároku, který si činil na občana. Tak muselo být znemožněno a zneškodněno vše, co nebylo ochotno se tomuto požadavku podrobit. Těžko asi budeme moci spočítat všechny oběti, které lidé oddaní zásadám skautingu, museli v době jeho zakazování a pronásledování přinést. Přes všechn ten teror, dovedli skauti a skautky plnit svůj slib: "...sloužití vlasti své v každé době..." I v takové době, kdy to vůbec nebylo jednoduché a kdy i ve vlastních řadách byli jednotlivci, kteří spolu s velkou částí společnosti nenašli dostatek sil k účinnému a viditelnému odporu proti bezohledně postupující komunistické totalitě.

Dnes již české skautské mládí řadu let volně dýchá, může svobodně putovat bez různých politických zátarasů, které mu nastavoval komunistický režim. Mnozí dnešní mladí skauti a skautky si jen stěží dovedou představit, s jakými riziky mohlo být a bylo v posledním půlstoletí spojeno přihlášení se k ideologii skautingu a opravdově plnit slib. Valná část propadla beznaději a lhostejnosti a mnozí nevěděli ani to, jak politická moc zachází s těmi, kteří zůstali věrni svým zásadám a odmítali zaujmout postoj k tehdejšímu stylu výchovy mládeže v duchu komunismu. Za svoji věrnost si drtivá skupina zastánců vysloužila pronásledování v různých stupních, krutými výsledky počínaje, přes kriminál, pracovní tábory pokračuje a u některých i popravami konče. Toto vše si vysloužili svým hájením zásad skautského hnutí a tím, že se čelem postavili proti režimem posvěceným názorům, celkovému mravnímu úpadku a nesmyslnému utlačování jiných. Tito stateční dovedli nepodlehnout a držet se svého svědomí, odolávat nástrahám a lstím, které jim režim nabízel, aby změnili svůj záporný postoj, i za cenu pronásledování, protože v jejich srdcích zvítězila věrnost, vlastní skromnost a pokora.

4.1. Politické procesy

Než se začnu zabývat procesy členů skautského hnutí, které bylo, jako desítky dalších, svými protesty, postoji a hájením pravd trnem oku režimu, uvádím pro představu čísla, která v sobě nesou svědectví hrůzy čtyřicetileté vlády komunistické ideologie v Československu.

Numerologie totality:

- ❖ 241 lidí – popraveno. Mezi nimi i jedna žena, Milada Horáková popravena 27. června 1950.
- ❖ 8 000 lidí . zemřelo ve vězeních, lágrech, v hutích a dolech...
- ❖ 600 lidí – nepřežilo výslechy.
- ❖ 500 lidí zastřeleno na hranicích.
- ❖ 88 lidí zemřelo v elektrických drátěných zátarasech na státní hranici v letech 1952 – 1965.
- ❖ 5 lidí zemřelo při protestních akcích k prvnímu výročí sovětské okupace v roce 1969.
- ❖ 250 tisíc lidí bylo odsouzeno a vězněno.
- ❖ 70 tisíc lidí skončilo bez soudu v táborech nucených prací, 60 tisíc bylo u Pomocných technických praporů.
- ❖ Neexistuje evidence statisíců rodičů, manželek, manželů a dětí zatčených a vězněných lidí, kteří se vyrovnávali nejen s odloučením blízkého člověka, ale s dalším pronásledováním či se ztrátou majetku. Nikdo neví, kolik z nich utrpení přežilo
- ❖ 400 tisíc lidí odešlo (muselo odejít) ze země.
- ❖ Tisíce lidí trpěly ztrátou příbuzných a blízkých lidí.
- ❖ Tisíce lidí nesměly studovat a vykonávat svoji profesi.
- ❖ Miliony lidí měly strach.¹⁶

Politické procesy v padesátých letech zasáhly v první velké vlně i český skauting. Mocenský aparát se soustředil na vybrané skupiny skautů, ale také katolíků, sokolů a dalších hnutí a organizací, které režim potřeboval izolovat, umlčet a zastrašit. K této situaci bezesporu přispěla též mezinárodní rozhodnutí učiněná v Budapešti. *"V srpnu 1948 se konala z maďarského podnětu konference představitelů mládežnických organizací, členů Informbyra. Konference se mimo jiné zaměřila na kritiku skautingu a na boj proti němu jako proti agentuře imperialismu v dětském hnutí. Maďaři, kteří určovali tón a do značné míry*

¹⁶ Srov. www.totalita.cz

i výsledky konference, prosazovali názor, že skauting je pro výchovu dětí nepřijatelný proto, že i technika skautské výchovy je budována ve prospěch buržoazie."¹⁷

Za půl roku přestal Junák fakticky existovat. Většina funkcionářů se stala obětí pronásledování. Procesům se skauty předcházelo politické rozhodnutí, které je doloženo v usneseních Ústředního výboru KSČ brzy po únoru 1948. Konečné zúčtování s poválečnou existencí skautingu v Československu je zachyceno v zápisu č. 48 za schůze širšího předsednictva ÚV KSČ z 23. prosince 1948.¹⁸

Režim si dal záležet na několika rozsáhlejších procesech. Jejich hlavním záměrem bylo zastrašit odpůrce režimu. Mezi takovéto procesy můžeme zařadit:

a) *Květen 1949*: proces s dr. Jaroslavem Borkovcem a spol., ve kterém byli též souzeni Karel Skála, Dagmar Skálová, Jiří Navrátil a další. Prostřednictvím V. Polesného a E. Jančíka byli napojeni na organizaci, která připravovala státní převrat. Tresty byly vysoké 20, 30 let a doživotí.

b) *Září 1949*: proces s českobudějovickými rovery: I. Mánkem, M. Bromem, K. Kolouchem, J. Koubou a R. Chounem, spojenými v Praze s odbojovou skupinou "Za pravdu", v níž pracovali K. Pecka a F. Zahradka. Těžké žaláře na 10 až 20 let.

c) *Rok 1950*: proces se šedesáti obžalovanými členy STO (Slovenská tajná ochrana). Mezi třemi provedenými rozsudky smrti byl i skautský činovník Eduard Tesár.

d) *Březen 1951*: proces s Lubomírem Škouladem a dalšími – Zdeňkem Kovaříkem, Ctíradem Andryšem, Jiřím Paštou, Bohuslavem Markem, Radkem Brožem, Karlem Havránkem, Květou Pilmanovou, Zbyňkem Školoudem. Za velezradu a další obvinění padly rozsudky od 1 roku do 14 let vězení.

e) *Květen 1952*: proces s dr. Karlem Průchou a spol. – František Němec, RNDr. PhMr. Miloslav Stržínek, František Jandus, Karel Grimm, Ivan Mikšovič, František Reiser, František Novotný, Milan Draždík, Jan Homoláč. Skupina byla obviněna, že od roku 1950 budovala protistátní síť, spolupracovala se zahraničním odbojem a připravovala se na obnovení skautské organizace po změně komunistického režimu. Výsledkem byly tresty až do 15 let vězení.

f) *Červen 1952*: proces s tišnovskými katolickými skauty. Do čela byl postaven katolický kněz ThDr. Otto Mádr. Vedle dlouholetých trestů 14 let až doživotí, byli Vlastimil Železný a Alois Pokorný odsouzeni k trestu smrti oběšením. Poprava se uskutečnila 18. prosince 1952.

¹⁷ Lešanovský, Se štítem na štítě, Praha:ÚVD PLČ, Svědectví, 2000, s. 34

¹⁸ Srov. tamtéž, s. 35

g) *Říjen 1952*: proces s dr. Křivským a spol. – Vladimír Bláha, Antonín Celerýn, Zdeněk Kovařík, Slavoj Chodounský, ing. Karel Forst, Václav Pergner, ing. Jaromír Marek. Obvinění byli odsouzeni za velezradu, špionáž, organizování povstání, podvratnou činnost, přechody ohrožených osob do exilu. Trest: 18 let až doživotí.

h) *Březen až duben 1953*: proces s Oldřichem Rottenbornem a spol. – František Bobek, Rudolf Probst, Vlastimil Herkovec, Lubomír Procházka, Jindřich Valenta, Milan Novák, Jiří Lukšiček, Pavel Brožek, Josef Hlavín, Josef Krbeček, Jiří Holubec, Miroslav Kopt, Jaromír Vejvodský, Ludvík Maruška, Lubomír Žáček – převážně skauti od 16 do 20 let. Za ilegální skautskou činnost a úmysl rozvracet lidově demokratické zřízení a společenský řád republiky byly vysloveny poměrně nízké tresty. Řada z nich se dočkala více u soudu v roce 1955, kdy šlo o tresty od 6 do 10 let.

i) *březen 1954*: proces se skupinou SODAN. Mojmír Babušík, Oldřich Klobas, Rudolf Mrázek, Jan Pospíšil, Antonín Barva, Jan Koňorza, Milan Blažek, Karel Ochmann, Bohumil Misák, Vlastimil Žampach, Jiří Andrašy aj. odsouzeni na 4 až 20 let

j) *Prosinec 1954*: proces s Jaromírem Nezdařilem a dalšími – Antonín Vojtíšek, Jan Karlas, Oldřich Lánský, Jindřich Lang, Jiří Nýdrle, Jan Kazda, Jiří Hylmar, Ladislav Kotyk. za velezradu a vyzvědačství uděleny tresty od 3 do 18 let.¹⁹

Stíhání skautů a skautek a všeho, co skauting připomínalo, věnoval velkou pozornost Ústřední výbor KSČ. V přísně tajné zprávě o likvidaci protistátních skupin pouze v období od 1.10 1953 do 31. 1: 1954 zpracované politickým sekretariátem ÚV KSČ z 18. února 1954, kterou podával člen politbyra a ministr vnitra soudruh Rudolf Barták, byly zachyceny tyto skupiny: SKAUT – jako národně socialistická ilegální skupina řízena francouzskou rozvědkou ze zahraničí (přes diplomatické zástupce Francie), která shromažďovala špionážní zprávy. U Miroslava Káni byl zabaven archiv skupiny, obsahující špionážní materiál. Bylo zatčeno osm osob.

KŘEN – organizace bývalých členů Junáka v brněnském kraji, kteří zapalovali stohy, budovy JZD, vyráběli a rozšiřovali protistátní letáky.

ŠEŘÍK – protistátní organizace bývalých členů Junáka v Praze. Soustředovala se na špionážní zprávy a na vytváření seznamu členů KSČ k potrestání. Měla spojení na podobnou organizaci v kraji Ústí nad Labem pod názvem Školy.

JUNÁK – skupina se zabývala terorizováním funkcionářů KSČ a lidosprávy v okrese Bílovec. Pokusila se o vraždu funkcionáře lidosprávy.²⁰

¹⁹ Srov. Lešanovský, Se štítem na štítě, Praha:ÚVD PLČ, Svědectví, 2000, s. 36-37

²⁰ Srov. tamtéž, s 38 - Viz Archiv ÚV KSČ, fond 02/S5, sv. 76, a.j. 199

Toto je jen krátký výčet těch, kteří byli ve zinscenovaných procesech stíháni za své oddané a věrné postoje skautskému hnutí. Mnoho skautů a skautek bylo trestně stíháno i v politických případech, které přímo nesouvisely se skautingem. Přesto i zde byly skautská výchova a ideály brány v neprospěch tehdejší justici. Právě takovými rozsudky nad skauty a odmítáním všech ideových základů skautingu se tehdejší režim snažil ovládnout myšlenky mladé nastávající generace vychovat ji k obrazu svému. Tak aby věrně a oddaně sloužila své socialistické vlasti. Přestože se český skauting za celou svou existenci vždy věnoval výchově mladých k lásce k vlasti, pracovitosti, čestnosti a poctivosti. Působí proto velice směšně to, že je tomuto hnutí vytýkáno nedostatek smyslu pro sociální spravedlnost, pracovitost a rovnost příležitostí. Když bychom porovnali život na skautských a pionýrských táborech, bylo by možné zjistit, že skautský tábor dovádí až do důsledku některé proklamované zásady komunismu: příkladem může být stejná pracovní povinnost, vzájemná spolupráce, pomoc silnějšího slabšímu, odpovědnost atd.

Sledování činnosti skautů a skautek státními orgány a komunistickou stranou lze nalézt v písemnostech ve Státním ústředním archívu a v Archívu ministerstva vnitra. Kromě působení skautského hnutí u nás byla daleko větší pozornost věnována také návštěvám zahraničních skautů, např. návštěvě světové náčelní skautek Olave Baden – Powelové v září 1946 nebo ředitele mezinárodní skautské kanceláře J.S. Wilsona na jaře 1947. Vše bylo sledováno a zdokumentováno. Snaha o zmanipulování Junáka šla tak daleko, že před únorem 1948 byl vytvořen speciální oddíl StB s názvem Skaut. Jeho hlavním úkolem bylo proniknout do různých ilegálních organizací, působit na ně zevnitř a dosáhnout likvidace. Definitivní stop skautingu přineslo jednání předsednictva ÚV KSČ 23. prosince 1948 za přímé účasti Klementa Gottwalda, Rudolfa Slánského a Alexeje Čepičky s přihlédnutím k návrhům komise ÚV KSČ pro mládež, které tehdy předsedala Marie Švermová.

Názory StB na celkové pojetí skautingu je vyjádřen v mnoha dokumentech. Třemi cestami vnášel skauting svůj neblahý vliv do naší mládeže a ve spojení s dalšími okolnostmi vlastně vytvořil řadu mladých protistátních zločinců, svedených a neuvědomělých, avšak někdy velmi nebezpečných:

- 1) ideologií : kosmopolitickou a buržoazně nacionalistickou, nepřátelskou dělnické třídě a všemu pokroku, kterou nenápadně a nepozorovaně zaséval do mladých lidí,
- 2) výchovou – odváděním pozornosti mladých lidí od skutečnosti, od společenských problémů a současného dění, zaváděním myšlenek mladých lidí od romantického neskutečna soustavným podněcováním dobrodružných prvků v mladistvých myslích,

3) přímou zločinnou činností reakčních skautských vůdců, kteří i po osvobození měli možnost ze svých vysokých funkcí ovlivňovati naši mládež.. " ²¹

Z takových premis pak vycházela stíhání a odsuzování skautů a skautek jako protivníků a odpůrců totalitního komunistického režimu. Postupy stíhání byly shodné s tehdejšími represivními praktikami:

"Nikdo ze státního aparátu se nepozastavoval nad tím, že byly porušovány veškeré předpisy o uvalení vazby a o dodržování zákonných lhůt k realizaci obhajovacího procesu. Pochopitelně, že obžaloby nebyly nikdy doručovány. Jakákoliv ochrana zatčených prostě neexistovala a nejvyššími pány byly orgány StB. Řada soudců byla přímo agenty, důstojníky StB nebo spolupracovníky rozvětvené sítě konfidentův justiční službě. Cynismus vyšetřování a celé přípravy procesů vyjádřil jeden z vyšetřovatelů větou, která byla zaklínací formulkou pro každého vyšetřovatele, pokud se vyslýchaný ohradil proti nějakému falešnému obvinění: Pravda je jenom jedna – a tu máme jediné my! Toto poučení bylo uděleno i řadě prominentních vězňů." ²²

Komunistický režim zcela bezohledně využíval při trestním pronásledování skautingu různých druhů provokací. Příkladem může být nasazování vlastních policejních agentů mezi hnutí, kteří měli za úkol zevnitř vnitřní rozvrat a pověřování skautů – členů strany různými provokativními úkoly či fiktivní sdružování do protistátních skupin lidí, kteří se nikdy neviděli atd.

4.2 Rozsudky a tresty

Rozsudky nad skauty a skautkami byly i zároveň odmítnutím všech ideových základů skautingu, které tolik vadily komunistické totalitě a jejímu zájmu ovládnout bez jakékoliv konkurence myšlení mladé generace. Ze zatím dobře zdokumentovaných případů trestního stíhání skautů a skautek bylo devět skautů popraveno. Mezi ty, kteří položili život za své ideály patří:

- Tomáš Húbner – zabit při přepadu ilegální skupiny 24.7. 1949 v Jizerských horách
- Vratislav Janda – škpt., zástupce velitele skautského střediska v Pelhřimově. K trestu smrti odsouzen pro pokus o státní převrat. Popraven 5.11. 1949 v Praze na Pankráci
- Závíš Kalandra, rádce skautské družiny ve Valašském Meziříčí. Původně člen KSČ, vyloučen 1936. Celou válku vězněn v koncentračních táborech, v roce 1950 postaven

²¹ Lešanovský, Se štítem na štítě, ... s. 41 – pozn. Junák, odnož buržoazní ilegality. AMV, sign. H-163, s. 63-65

²² srov. Kratochvíl, Antonín. *Žalují 1*. Praha: Dolmen, 1990

se skupinou M. Horákové před soud a odsouzen k trestu smrti. Popraven 27.6: 1950 v Praze na Pankráci

- Miroslav Plešmíd, mjr. gen. št. za druhé světové války bojoval ve francouzské armádě. K trestu smrti odsouzen pro údajnou špionáž. Popraven 27.6. 1950 v Praze na Pankráci
- Alois Pokorný, student, člen oddílu katolických skautů v Tišnově. Souzen se skupinou ThDr. Otty Mádra. K trestu smrti odsouzen za odstranění agenta StB Františka Mrkvy. Popraven 18.12. 1952 v Praze na Pankráci.
- Slavoj Šladek. Byl napojen na ilegální organizaci Světлана, založenou a ovládanou agenty StB. Spolu s Miroslavem Chocem byl pověřen únosem a dopravou majora Augustina Schrama do zahraničí. Akce byla vyzrazena, posléze byl Šladek odsouzen k smrti a 19.2. 1949 popraven v Praze na Pankráci.
- Eduard Tesár. Členem ilegální organizace Bílá lilie. Odsouzen k trestu smrti a popraven 20.2. 1950 v Bratislavě
- Boris Volek – vůdce 135, oddílu Praha. Za proti komunistickou činnost odsouzen k trestu odnětí svobody na 16 let. Trest si odpykával v pracovním táboře XII v Horním Slavkově. Spolu s dalšími deseti spoluvězni se mu podařilo v létě 1951 uprchnout. Při jejich zadržení bylo sedm z nich bez výstrahy zastřeleno! Zbylí tři byli odsouzeni za údajnou vraždu bachaře k trestu smrti – popraven 11.11. 1952 v Praze na Pankráci.
- Vlastimil Železný – člen oddílu katolických skautů v Tišnově. Osud společný s Aloisem Pokorným. Odsouzen k smrti a popraven 18.12. 1952 v Praze na Pankráci²³

Ti, kdož unikli popravám, byly za své postoje odsouzeni odnětím svobody. Výkon trestu vykonávali v nejrůznějších věznicích či pracovních táborech. Celkem byli tito příznivci skautského hnutí podle vyřčených a zatím dobře evidovaných 263 rozsudků odsouzeni na 2162 roky a 4 měsíce vězení, což průměrně odpovídalo více jak 8 a čtvrt roku na osobu průměrného stáří 25, 89 roku!²⁴ V posuzování justice v letech 1948 – 1989 lze najít širokou paletu názorů podle schopnosti lidí zajímat se o to, co se dělo: Jedno z prohlášení 15. pražské pobočky Konfederace politických vězňů: *"Tehdejší justice se změnila v továrnu na novodobé politické otroky, kteří československé národní bohatství dobývali za ostnatými dráty koncentračních národů po vzoru sovětských gulagů."* Druhé z úst komunistického poslance V. Filipa z televizního záznamu ledna 1999: *"Bylo to podle tehdy platných zákonů"* Můžeme to pochopit i ve smyslu, že to tehdy bylo spravedlivé a my, dnešní komunisté, za tyto minulé rozsudky vinu neneseme a nést nemůžeme!

²³ srov. Lešanovský, Se štítem na štítě, Praha:ÚVD PLČ, Svědectví, 2000 s. 87-88

²⁴ srov. Lešanovský, Se štítem na štítě, , Praha:ÚVD PLČ, Svědectví, 2000 s. 29

K trestání skautů a skautek byly použity nejrůznější právní předpisy. Především tyto:

- Zákon číslo 50/1923 Sb. ze dne 19. března 1923 na ochranu republiky-nejčastěji § 2 – příprava úkladů
- Zákon číslo 48/1931 Sb. ze dne 11. března 1931 o trestním soudnictvím nad mládeží: především § 3- trestné činy mladistvích
- Zákon číslo 231/48 Sb. ze dne 6. října 1948 na ochranu lidové a demokratické republiky²⁵ – nejčastěji § 1 – velezrada, § 2 – sdružování proti státu, § 5 vyzvědačství
- Trestní zákon číslo 86/1950 Sb. ze dne 12. července 1950 – především §78 – velezrada, § 79 – sdružování proti republice. V případě využití tohoto zákona docházelo ke ztrátě občanských práv a ztrátám majetku
- Trestní zákon číslo 113/73 Sb. ze dne 10. října 1973 - využíván v době tzv. normalizace

Při trestání byly využívány, i když v menším měřítku i další zákony, nižší právní normy a předpisy: zákon č. 213/48 Sb. o úpravě některých poměrů na ochranu veřejných zájmů;

- zákon č. 247/48 Sb. o táborech nucené práce²⁶
- zákon 165/50 na ochranu míru
- zákonné opatření předsednictva FS č. 99/1969 Sb. o některých přechodných opatřeních nutných k upevnění a ochraně veřejného pořádku
- prozatímní ústavní, kázeňský a výchovný řád pro tábory nucené práce (MV, č. 1620/19-18/11-1948 – III/6);
- směrnice o táborech nucené práce (MV, č.j. 1620/22-17/12-1948-BLP/10 z 27.12. 1948...)
- přísně tajné směrnice MV č. j. 6497/010-1949;
- směrnice o nové praxi přidělování do TNP (MNB, č. j. 9077/50-006 z 28.7: 1950);
- organizace tajné listovní cenzury v rámci KV StB 1 z roku 1951;
- tajný rozkaz o povolávání nespolehlivých osob na výjimečná cvičení (MNB, 10.5. 1960 č.61)
- tajný rozkaz o pohřbu agentů a teroristů usmrcených v boji s bezpečnostními orgány (MNB, č. 181/52)
- rozkaz ministra vnitra č. 1/1959, příloha č. 12: Kategorie " Bývalých lidí" a "nepřátelských osob". Vyšší funkcionáři a reakční členové bývalých politických stran a organizací, jakož i jejich odnoží – např. Selská jízda, Národní garda, Junák, Orel, Sokol,...

²⁵ viz přílohy

²⁶ viz přílohy

- usnesení č. 256 vlády ČSR ze dne 14.3. 1958 o zásadách pro hodnocení třídní a politické spolehlivosti. Dále se sem mohou zařadit různá svévolná stranická usnesení, která Komunistická strana Československa využívala pro upevnění své monopolní moci ve státě formou nejrůznějších zásahů do občanských svobod. I v době normalizací, přestože stíhání a pronásledování příznivců skautingu zesláblo, se objevují opatření k zacházení s osobami určenými v případě ohrožení režimu k internaci i horšímu zacházení – např. směrnice č.j. 8796 z 18.12. 1970 – založení jednotné centrální evidence představitelů a nositelů pravicového oportunistu, organizátorů protistranických, protisocialistických a protisovětských kampaní a akcí.

Výčtem těchto nejrůznějších zákonů, nižších norem a předpisů získáme přehled o tom, jak tehdejší totalitní komunistický režim byl právně zabezpečen proti odporu. Proto se také československá justice změnila pro každého, kdo novému režimu překážel, odporoval nebo dokonce se vzpíral, ve velice rychle nekompromisní a nenávisný mlýn, který byl podřízen politickým rozhodnutím vládnoucí KSC. Kdo toto nerespektoval, byl sledován, později zatčen, odsouzen a výkon trestu si odpykával ve věznicích či nápravně pracovních táborech. Takovými zařízeními prošlo na 262 500 politických vězňů, z toho bylo i pár set skautů a skautek. V době vrcholných represí na počátku padesátých let poznali třináct trestních ústavů, tedy pevných věznic : Ilava, Leopoldov, Mikulov, Mírov, Opava, Pardubice, Plzeň – Bory, Ročov, Rtyně, Šumperk, Valdice, Zámorsk, Znojmo, a dále na 180 vězeňských táborů, které měly rozličný statut: mezi ty nejotřesnější patřily ty, ve kterých vězňové dobývali uranovou rudu: Jáchymovsko a Příbramsko s proslulými tábory – Vykmánov I. a II., Mariánská, Eliáš, Eliáš II., Rovnost, Svornost, Bratrství, Ústřední výbor, Nikolaj, Barbora – Vršek, Svatopluk, XII, Prokop, Ležnice, Vojna, Bytíz. Podle dosavadních zjištění zemřelo ve věznicích a koncentračních táborech přes 4000 lidí na následky mučení, ubití, úrazů, sebevražd či na fyzické vyčerpání...²⁷ Je velice obtížné celkově shrnout všechny protiprávní činy a zločiny, kterých se komunistický režim během čtyřicetiletého panování v Československu na svých občanech dopustil.

4.3 Omluvy, amnestie a rehabilitace

Má smysl se omlouvat? V naší společnosti se omlouvat za nespravedlnost a krobiánství vypočítané k vlastnímu prospěchu není v českých krajích přílišnou zvyklostí. Omlouvat se ale má svůj smysl. Český skauting se ve své době dočkal i zcela neobjektivní kritiky , která se

²⁷ srov. Deník MF Dnes, 25. února 2000, Zločiny komunismu...

pak stala výchozím pohledem hodnocení celého hnutí. Hlavním měřítkem takovéto kritiky byla Poledňákova kniha *Skauting ve službách podněcovatelů války*²⁸, kde autor, i když sám tvrdí, že převzal a využil původní text Jiřího Haškovce, pokládá cíle a cesty skautingu dobré k tomu, aby ohlupovaly dělnickou třídu a posilovaly nadvládu kapitalismu. Pravděpodobně se tato publikace stala i jakýmsi vodítkem pro soudce při udělování a vyměřování trestů ve skautských procesech, o čemž vypovídají důvody většiny rozsudků. Tato publikace inspirovala i tisk, který skauting označil za agenturu imperialismu, líheň špiónů a dokonce i vrahů. Posměchu neunikla ani skautská symbolika, výchovné metody a cíle.

Právní normy používané k rehabilitaci

Mnohým zkrátily věznění amnestie z let 1953, 1960 a 1962. Vztahoval se na ně i zákon o soudní rehabilitaci č. 82/1968 Sb., který byl ale prakticky anulován díky změně politické situace u nás novelami č. 58/1969 Sb. a č. 70/1970 Sb. Vedle amnestií byly i případy propuštění z věznění, a to z různých důvodů. Je ale zajímavé, že režim nebyl ke skautskému hnutí tak shovívavý, neboť k první vlně rehabilitací u skautů došlo později než u jiných. A když už k nějaké rehabilitaci došlo, nebylo rehabilitováno skautství, ale osobní činnost obžalovaných.

Proto úplná rehabilitace skautů a skautek z padesátých let mohla proběhnout v devadesátých letech:

zákon č. 119/1990 Sb. a č. 633/1992 Sb. o soudních rehabilitacích

zákon č. 480/1991 Sb. o době nesvobody, zde §1 konstatuje: "*V letech 1948 až 1989 komunistický režim porušoval lidská práva i své vlastní zákony...*"

zákon č. 198/1993 Sb. o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu. § 3: "*Odpor občanů proti tomuto režimu, kteří ať již jednotlivě, či ve skupině na základě demokratického přesvědčení politického, náboženského či mravního projevovali odbojem nebo jinou činností, byl legitimní, spravedlivý, morálně oprávněný a je hodný úcty.*" Toto se prakticky vztahuje na všechny pronásledované skauty a skautky. Způsob odškodnění stanovil zákon č. 119/1990 Sb., kde podle vládního nařízení z roku 1998 mohou všichni političtí vězňové z doby komunistického režimu požádat o 625 Kč za každý měsíc protiprávně strávený ve vazbě, vězení nebo v táborech nucených prací, pokud tyto lhůty byly dlouhé nejméně jeden rok. A reakce? Jeden z jáchymovských vězňů, Stanislav Novák, to okomentoval takto: "*Jsem jedním z těch, kteří prošli jáchymovským peklem. Bylo odhlasováno zvýšení důchodů politickým vězňům o 15 Kč za každý měsíc věznění a o 5 Kč za práci v uranových dole. Rozpočteno na směny včetně tehdejších pracovních sobot to znamená za*

²⁸ Poledňák Alois, *Skauting ve službách podněcovatelů války*, Praha 1953

každou odpracovanou směnu v uranových dolech nárůst penze o 20 haléřů. A to za dřinu v radioaktivním prostředí, v mokru, za nedostatku kyslíku, vězeňské stravě, koncentrákovém ubytování a šikanováním ze strany dozorců. Nemohu to hodnotit jinak, než jako pokračování totalitních zločinů od totalitních zločinců, kteří s totalitními zločiny souhlasí."²⁹ Je velice směšné pokud porovnáme odškodné s odchodným a s příspěvkem za službu, který dostávají bývalí prominenti režimu či příslušníci StB!

Rehabilitací sice byly zrušeny rozsudky a tresty, ale nějaká omluva se stále zdá být v nedohlednu, což se dá i pochopit, jako by se nic nestalo!

---

²⁹ Srov. Lešanovský, Se štítem na štítě, s. 50

5. Český skauting v letech 1968 – 1970

5.1 Obnova skautského hnutí

Komunistický režim se po únoru 1948 sice krutě vypořádal s tehdejšími protivníky, včetně skautského hnutí, ale zcela potlačit skautské myšlenky se mu nepodařilo. I v nepříznivé době se dokonce podařilo založit některé družinky ve věznicích. První nesmělé plány obnovit skauting vznikaly již několik let po smrti Stalina, v době tzv. politického tání. Vše ale brzy skončilo brežněvskými represemi, kam byla KSC upnutá. Od poloviny šedesátých let narůstala hluboká krize ČSM, čehož bylo okamžitě využito. Důkazem toho je vznik oddílů v Brně a Praze, jejichž vedení bylo v rukách bývalých skautů. V Brně byl dokonce podán návrh na uplatnění skautské praxe v pionýrské organizaci, což bylo samozřejmě zamítnuto. V Praze se od r. 1965 podařilo při Městském výboru ČSM shromáždit 13 pražských tábornických oddílů v klubu zvaném Psohlavci. Na podzim r. 1967 se podařilo vyslat studijní delegaci do anglického Giselou – středisek a bašty pro výchovu skautských vůdců! Krize komunistického režimu vrcholila, a to byl příznivý čas pro obnovu Junáka. Dne 3. ledna 1968 se konal pohřeb profesora Bohuslava Řeháka, velitele Junáka z roku 1939, na kterém se sešli četní skautští činovníci, někteří dokonce ve skautských krojích. Tam také po dlouhé době nahlas zazněla skautská hymna a Večerka.

Hlavním jádrem pokusu o nový rozkvět hnutí byla paměť těch, kteří měli možnost zakusit radost života podle skautského slibu před válkou a krátce po ní. Obnova ale měla i své kořínky u těch, kteří využívali některé skautské způsoby vedení mládeže v různých tehdy tolerovaných organizacích, jejichž činnost byla tolerována. Skauti a skautky se k činnosti hlásili s radostí, ochotně a bez ohledu na možná rizika. V Praze žila začátkem roku 1968 celá řada činovníků junáckého ústředí, řádně zvolených na posledním sněmu Junáka v roce 1946. Začalo se pracovat na obnově ústředí. Počátkem února byla v Praze - Senovážné ulici č.2 vytvořena informační služba Junáka. Posledně řádně zvolený náčelník Junáka R. Plajner se rozhodl ještě před obnovou požádat tehdejšího ministra školství J. Hájka o oficiální rehabilitaci Junáka. Plénum ÚV ČSM pak 21. března 1968 jednomyslně rozhodlo požádat vládní orgány o plnou rehabilitaci Junáka. V Praze 22. 3. 1968 na schůzi členů obou náčelnictev Junáka, zvolených ještě před jeho potlačením, za přítomnosti střediskové rady Psohlavců bylo rozhodnuto obnovit Junáka, sestavit přípravný výbor a svolat koncem března slavnostní schůzi. Tak se 29. března ve velkém sále Domoviny v Praze – Holešovicích sešlo více než tisíc skautů a skautek a proběhlo faktické obnovení Junáka. V prohlášení se tehdy psalo: „*Chceme, aby naše výchova byla univerzální a harmonicky utvářela celou*

osobnost chlapců a děvčat. Naším cílem je výchova uvědomělých občanů naší vlasti, kteří se neučí pravdu pouze vyhledávat, ale také za ni bojovat. Jsme si vědomi, že můžeme ovlivnit část mládeže, a přejeme si proto, aby nadále pracovala Pionýrská organizace, ale i další organizace dětí či mládeže, která společenská potřeba vyvolá v život. Chceme s ní spolupracovat a plně respektovat jejich specifické metody práce...“³⁰ Po ustanovení přípravného výboru a zahajovací pražské schůzi se sešla 2. dubna náčelnictva chlapeckého a dívčího kmene. Bylo rozhodnuto, že náčelnictvo, zvolené na II. sněmu 1946, bude doplněno o mladší spolupracovníky a přípravný výbor do šesti měsíců svolá řádný sněm. Na Ministerstvo vnitra odešel 19.4. 1968 dopis se žádostí o obnovení činnosti. Právní stránka byla složitá. Z jednání vyšla skutečnost, že nebude možno povolit obnovení činnosti podle stanov schválených II. sněmem v r. 1946, neboť to nerespektovalo tehdejší platnou socialistickou ústavu. Již za A. B. Svojsíka platilo, že skauting je také organizací nepolitickou, nesloužící žádné straně. Tak byli skauti donuceni vyjednat nové stanovy. Činnost v regionech, skautských střediscích, okrscích a oblastech nijak nezaostávala za událostmi v ústředí. Na rozdíl od ústředí zde nešlo tolik o bilancování doby minulé a rozvažování budoucí strategie. Šlo zde o doplnění střední generace vůdců oddílů a rádců, jelikož nebylo jednoduché zvládnout nárůst zájemců. Nemalou starostí bylo sehnat prostory, klubovny a nejnütnější materiálové zabezpečení. Byly organizovány kvalitní rádcovské kurzy, vydávány metodické listy a zaváděná nezbytná jednoduchá administrativa.

Dne 25. dubna 1968 se konalo v Brně setkání moravských činovníků, na kterém bylo potvrzeno náčelníkem R. Plajnerem, že obnova Junáka je spontánním hnutím, samostatnou organizací respektující humanitní socialismus, přihlásí se v Národní frontě a vstoupí do uvažovaného společenství dětských a mládežnických organizací. Velikou snahou bylo dostat hnutí zpátky do mezinárodního skautingu. Pro urychlení práce v ústředí bylo vytvořeno prezídium přípravného výboru, jehož členy se stali: Plajner, Marhoul, Martinovský, Němec a Sum a sestry Koseová, Floriánová, a Moravcová. Pro další vývoj hnutí měla velký význam porada oblastních velitelů a jejich zástupců svolaná do Prahy na 25.- 26. května 1968. Tam bylo schváleno složení přípravného výboru: Plajner se zde vyjádřil k minulosti a personálním záležitostem. Odejít z Junáka musel ten, kdo byl účasten deformace minulých let. A nemá-li kdo čisté ruce a srdce čisté, nechť nenastupuje na odpovědné místo, ale službu Junáku prokáže jinde a jinak. Vyslovil se pro plnou angažovanost Junáka v duchu socialismu... „*naše republika je republikou socialistickou. Mohu tedy usilovat o obnovu Junáku jen za toho předpokladu, že i Junák bude hnutím vychovávající svěřenou mládež pro socialistickou*

³⁰ Lešanovský, K. Stručné dějiny českého skautingu v období 1968-1970. Praha - ČIN. 2003 s. 17

*společnost. Tato zásadní změna musí být zakotvena i v junáckém slibu, jehož první bod bude napříště znít: Milovati vlast svou Socialistickou republiku československou a sloužiti jí věrně v každé době...sestry a bratři, samostatnost Junáka bude zajištěna jen vítězstvím demokratického socialismu. Zvu do boje za tento ideál naší společnosti. Se všemi pokrokovými silami - pochodem kupředu.*³¹

5.2 Srpnová okupace

Výchovný odbor zpracoval nástin ideového programu Junáka. Přesto dochází k určitým ideovým sporům: obviňování ze zrady těch, kteří byli v r. 1948 členy tzv. Akčních výborů Junáka a pomáhali je potlačovat. Většinou byli tito provinilci bráni na milost, ale ne všichni se omluvili za škody, které skautingu způsobili, např. A. Poledňák v knize Skauting v službách podněcovatelů války. Střediska ani okresní rady Junáka nebránily, až na výjimky, členům KSČ v práci v oddíle. Ne všude ale věděli, že stranické orgány v místech a krajích sledují nový rozvoj Junáka a své členy zavazují k podávání zpráv.

Příprava na letní tábory byla velice složitá, neboť chybělo materiální vybavení, to vše ale přebýjelo nadšení činovníků. Přes všechny problémy se podařilo uspořádat více než 380 skautských táborů s téměř 10 000 dětmi. Tábory tak prokázaly, že ani dvacetiletý zákaz nemohl narušit přitažlivost tohoto hnutí. Důležité bylo i to, že se podařilo zorganizovat řadu kurzů a Lesních škol pro vůdce oddílů. Do závěrů táborů ale zasáhla srpnová okupace Československa armádami Varšavské smlouvy. V ten den si nikdo neuměl představit všechny možné důsledky této akce. Všude panoval odpor a protest proti této formě mezinárodního násilí. 12. bod moskevského protokolu, veřejnosti utajován, mluví o tom, že předsednictvo ÚV KSČ považuje za nutné provést některé kádrové změny ve stranických a státních orgánech a organizacích v zájmu zajištění pokud možno rychlé konsolidace ve straně a zemi... To se týkalo i skautingu. Snaha k obrození organizace existujícím před únorem 1948 byla odsouzena k zániku. Sovětští ani českoslovenští komunisté nemohli strpět tak silnou konkurenci živořícímu československému Pionýru. Následkem toho byla personální jednání před sněmem a vynucené stanovy nerespektující kooptace členů KSČ do řádně zvolených orgánů Junáka. Dne 26. srpna 1968 vyšla výzva „*Všem složkám Junáka...*“, kde byli podepsáni náčelníci Plajner a Koseová aj. Výzva se shodovala s tehdejší postojem odolat rozsáhlé hrubé moci, která se rozhodla zadusit pokus o větší svobodu a demokracii, než připouštěl dosavadní monopol politické moci KSČ. Junák se spolu s ostatními dětskými

³¹ Lešanovský, K. Stručné dějiny českého skautingu v období 1968-1970. Praha - ČIN. 2003 s. 20

organizacemi zapojil do akce nazvané „Služba vlasti“. Smyslem této dohody bylo pomoci legálním, ústavním orgánům ČSSR a KSČ pod Dubčkovým vedením k normalizaci poměrů v naší vlasti k socialistické a humanistické výchově dětí a jejich ochraně před následky vzniklé situace. Budoucnost ovšem neslibovala nic radostného. V očekávání druhé totality volilo mnoho lidí odchod do zahraničí. To zasáhlo i mnohé skauty a skautky, kteří potom v zahraničí zakládali exilové hnutí.

Teprve 21. října 1968 rozhodlo ministerstvo vnitra svým výnosem č.j. NV-111/3-1994-68. Z rukou tehdejšího ministra vnitra Pelnáře převzal schválené stanovy Rudolf Plajner. Předpokladem stanov byl soulad s tehdejší ústavou, tj. uvedeno v 34. článku stanov – znamenalo to, že výchova musela být vedena v duchu vědeckého světového názoru, marxismu-leninismu. Osmnáctá kapitola stanov v 37. článku měla ustanovení o možnosti dobrovolného zániku organizace, ve svém 38. článku nevyklučovala ani zánik jiným způsobem spojený ovšem se závažnými majetkovými důsledky. Tato ustanovení byla následně v r. 1970 využita a zneužita při násilném ukončení Junáka.

III. junácký sněm se konal 23. a 24. listopadu 1968 ve Smetanově síni Obecního domu v Praze za účasti 1108 delegátů a 150 čestných hostů. Byly přijaty upravené stanovy a nová organizační struktura, která rušila zemské rady. Sněm schválil zásady programu socialistické výchovy mládeže v duchu marxismu-leninismu a přihlásil se k tehdejší politice KSČ. Nebylo vážných námitek ve spolupráci s Pionýrem a připravovaném Sdružení organizací dětí a mládeže. Schváleno bylo i ukončení činnosti duchovní rady a převedení homogenních oddílů mezi ostatní. Předsedou ÚRJ se stal A. Sum, náčelníkem R:Plajner, náčelní V. Macková. Ve dnech 30.11. - 1.12. se konal III. sněm v Bratislavě. Ustavující schůze Československého Junáka proběhla 1.12. 1968, kde se stal náčelníkem R.Plajner, ústřední náčelní V. Koseová, ústředním náčelníkem I. Janček. Třetí sněm přinesl mnoho rozhodnutí nutících k vážnému zamyšlení nad zamlžující se budoucností Junáka. Veřejnost toto přijala s rozpaky a obavami.

Podle statistiky měl Junák na začátku r. 1968 46 206 registrovaných členů, spolu s přidruženým členy Junáka – Zálesáka to bylo více než 51 000. K práci se vrátila i většina z více než 600 skautů a skautek žalářovaných v padesátých letech, i když mnozí nebyli ještě rehabilitováni. V dubnu se pod nátlakem z Moskvy ustavilo nové vedení KSČ v čele s G. Husákem, který nahradil A. Dubčeka. Československý Junák pomalu ztrácel naději, že bude tolerován. Vliv na stranických ústředí i okresech se stupňoval. Objevil se požadavek připravit analýzu činnosti Junáka. K jejímu zpracování byla vytvořena zvláštní skupina:

Marhoul, Břicháček, Plajner, Pachmann, Sum a Floriánová. Ústředí Junáka stále zdůrazňovalo, že se organizace pořád hlásí k vědecko-světovému názoru a socialistické výchově v duchu platné ústavy. Nebylo to nic platné. V tisku se začaly objevovat otevřené útoky na skauting. Záměrem Husákova vedení KSČ bylo splnit rychle slib a sjednotit do jedné organizace děti a mládež podle vzoru sovětského Komsomolu a Pionýra. To znamenalo blízký konec pro Junáka. Sice řadu měsíců přetrvávala domněnka o nemožnosti zastavit snahu skautských činovníků při výchově nové generace, ale tyto iluze byly podporovány falešnými přísliby některých politiků a také tím, že v Junáku pracovalo nemálo členů KSČ, přestože někteří z nich měli ke skautingu vřelý vztah. Naprostá většina komunistů či komunistek, kteří působili v Junáku, když došlo na lámání chleba, dali přednost stranické disciplíně před skautskými sliby. Nejen, že se jí pasivně podrobili, ale k novému rozhánění skautingu iniciativně pomáhali. Postupné spění Junáka do jednotné organizace Pionýra, ke kterému nakonec představitelé Junáka svolili a své členy k tomuto vybízeli, bylo zhodnoceno též na 14. světovém Jambroee v Lillehammeru v roce 1975 László Nahým, generálním tajemníkem Světové skautské organizace: *„Chápu obavy představitelů vaší organizace z možných represí režimu, které mohl po ruské okupaci vůči skautům uplatnit. Co se však chápání nepodává, je jejich další postup. Jako lidé zabývající se výchovou mládeže si přece museli být vědomi toho, jak poznamenávají její vývoj, když přijali funkce a členství ve vrcholných orgánech dětské komunistické organizace. Tímto skutkem vyjádřili nejen souhlas s ruskou okupací, ale též s dalším počinem vaší loutkové vlády.“*³²

5.3 Úloha KSČ v Ústředí Junáka

Vliv stranické skupiny na ústředí Junáka stále rostl, až se stalo, že svými rozhodnutími začala nahrazovat volenou ÚRJ i náčelnictva. Při tom je nesporné, že plnila úkoly, které dostávala od těch, kteří byli na ústředním výboru KSČ pověřeni zařídit co nejdříve opětné „sjednocení“ české mládeže pod kuratelou KSČ. Všechno nasvědčuje tomu, že hlavní roli v tom tehdy hrál Zbyněk Hála, který v té době působil na předsednictvu vlády. Druhým hybatelem v této záležitosti byl Václav Marhoul, tehdy ředitel I. odboru ministerstva pro mládež a tělesnou výchovu. Na ústředí KSČ tehdy docházeli i členové stranické skupiny Břicháček a Jager. Členy Federální rady DMO ČSSR byli za Junáka Václav Marhoul, Ludmila Tenorová a Ivan Janček. Podle Marhoula se prý ale nikdy nic závažného nestalo bez vědomí a konečného souhlasu náčelníka Rudolfa Plajnera. Už koncem roku 1969 ÚRJ souhlasila s tím, že k ukončení činnosti nebude svolán sněm Junáka. Dá se říci, že tímto

³² Lešánovský, K. Stručné dějiny českého skautingu v období 1968-1970. Praha - ČIN. 2003 s. 34

rozhodnutím proti platným stanovám se vlastně ústřední rada vyloučila sama z Junáka. Velice závažné prohlášení zvané Syrix, které zpracovali koncem roku 1969 bratři Kopt, Makásek a Zachariáš, se začátkem roku 1970 rozšířilo do značné části nižších organizačních celků Junáka. Obsah tohoto prohlášení kategoricky odsoudilo vedení Junáka jako krátkozraké a nezodpovědné. A to přesto, že v něm byla ochota „*spolupracovat s pionýrskou organizací*“ a „*stát na pozici akční jednoty mládeže při budování socialismu v naší vlasti...*“ Nejvíce ovšem vadil závěr, který správně vyjádřil mínění většiny tehdejších činovníků i mladých členů Junáka: „... *Ptáme-li se, kam až můžeme ustupovat těmto jednoznačným a nekvalifikovaným požadavkům, pak tedy už ani o krok. Chce se na nás, abychom zapřeli sami sebe, a tudíž další ústupky jsou již nemožné. Jsme dobrovolní pracovníci, věříme v dobro a prospěšnost naší práce, jejíž výsledky během roku od obnovení naší činnosti jsou nepopíratelné a jednoznačně dokazují oprávněnost našeho výchovného systému a obecnou platnost našich ideálů. Tyto ideály rozhodně nemůžeme zahodit a opustit, naopak musíme být rozhodnutí je hájit, a to ještě intenzivnější a odpovědnější prací při zachování našich tradic, slibu, zákona a všeho, co je nám svaté. Jinak nemůžeme a ani nechceme.*“

V různých místech se objevily již v závěru roku 1969 osobní postihy těch skautů, kteří nesklonili hlavy před politickým diktátem okupantů a jejich domácích pomahačů. Rychlým tempem v celé společnosti tálo původně téměř celonárodní odhodlání nepodvolit se a čelit bezohlednému, lstivě prováděnému politickému nátlaku. Přibývalo zstrašených i kolaborantů, kteří pomáhali upevňovat bolševickou samovládu nazývanou „normalizací“. Přes Národní frontu a federaci mládeže, které sloužily jako převodové páky, za pomoci členů KSČ v Junáku a i některých nestraníků začala poslední fáze útoku na život skautské organizace. Všem činovníkům byl adresován dopis ústředí čj. 1269-11-Te z 19. 12. 1969, ve kterém jsou i tato slova: „*Ve vztahu ke společnosti se budeme všestranně snažit, aby naše práce byla seriózní, čestná a otevřená – a abychom byli jako jednotlivci doma a na pracovišti i jako hnutí přínosem při konsolidačním úsilí KSČ v naší zemi. Budeme aktivně a iniciativně podporovat politiku Národní fronty, jejímiž jsme členy, a její vedoucí sílu KSČ... Junák provedl analýzu své dosavadní činnosti a upravuje na jejím základě svoji další práci. Vychází z vedoucí úlohy KSČ a práv a povinností člena Národní fronty i člena Sdružení organizace dětí a mládeže...*“ A na adresu případně nesouhlasících tu bylo varování a výzva: „*Těmito základními momenty jsou vázáni jak všichni členové a činovníci Junáka jako jednotlivci, tak i všechny naše organizační a pomocné složky a orgány. Usnesení Ústřední rady a úkoly z nich vyplývající musí být v zájmu našeho hnutí bezpodmínečně respektovány a všemi složkami plněny. Žádný člen nebo činovník nebo žádná organizační složka, neřídící se plně stanovami,*

usneseními sněmu a Ústřední rady – nemůže být a nebude považována za členu a činovníka nebo složku Junáka.“ Vzato doslovně, bylo to generální vyloučení všech činovníků jiných názorů. Protože pak podepsaní nerespektovali sami platné stanovy (zejména v záležitosti ukončení činnosti Junáka), vyloučili paradoxně těmito slovy také sami sebe ze skautské organizace.

Na přelomu let 1969 a 1970 nastala vážná situace i v junáckých časopisech. Už v polovině roku 1969 musel z funkce vedoucího redaktora Skautingu odejít komunistům nepohodlný Karel Průcha a předsedou redakční rady se stal komunist Václav Břicháček. V červenci, na schůzi SODM, bylo navrhováno sloučit Skauting se Skautem-Junákem. K 31. 12. 1969 byl pak Českým úřadem pro tisk zcela zakázán Skauting. Pak bylo milostivě povoleno vydávat pro interní potřebu Junáka, za zhoršených finančních podmínek mimo poštovní novinovou službu, měsíčník s názvem Junácký činovník. Začátkem roku 1970 se nepodařilo v tomto odborném skautském časopise prosadit článek „Jací jsme a co chceme“, i když jeho spoluautorem byl komunistický předseda redakční rady. Tento článek byl dalším pokusem zastavit vzrůstající se hanobení skautingu. Komunistům bylo známo, že skutečná situace ve skautském hnutí je jiná, než říkalo vedení Junáka, snažící se prodloužit existenci organizace i za cenu neúnosných kompromisů. Příkladem pro zostřující se odsuzování skautingu byl lednový článek v komunistickém časopisu Tribuna nazvaný „Přizpůsobivost Junáka“. Psalo se tam: *„Legendami opředený dvacetiletý boj o znovuvzkříšení Junáka jako spasitele výchovy mládeže vrcholí přihlášením se Junáka k marxisticko-leninskému vědeckému světovému názoru... Junák, alespoň podle dnešních oficiálních junáckých tezí – stál vždy na straně socialismu a nechybí pomalu tvrzení, že stál vždy na pozicích KSČ...* odhalila se největší slabina skautingu – přizpůsobivost. Bylo jasné, že nic nebudou platné žádné pokusy, včetně těch nejponížejších, které by odvrátily rozhodnutí o novém zadušení skautingu v českých zemích v době už velice krátké. Starosta Junáka Antonín Sum blahopřál k novému roku velvyslanectví Sovětského svazu a navrhoval spolupráci a družbu Junáka sovětskému Komsomolu. První tajemník velvyslanectví V. Orel starostovi písemně poděkoval a odkázal jej na českou Federální radu dětských a mládežnických organizací. Urychlovaný integrační proces je zřejmý z lednových materiálů Federální rady dětských a mládežnických organizací ČSSR a ze sedmačtyřiceti listů podrobného Návrhu na řešení základních otázek mládežnického a dětského hnutí v ČSR, který předložili 9. ledna 1970 Byru ÚV KSČ pro řízení stranické práce v českých zemích soudruzi Piller a Varholík. Junáku je tam věnovaná nemalá pozornost. Podrobný návod pro další postup vydala Federální rada dětských a mládežnických organizací ČSSR 31. ledna 1970 v brožurě nazvané „Základní otázky

budování jednotné dětské a mládežnické organizace – Socialistického svazu mládeže ČSSR“. Je tam podrobný návod, jak opět vrátit všechny děti Československa pod ideologický vliv a jednosměrné řízení komunistickým režimem. Mj. mezi činovníky Junáka bylo v té době 17,1 % členů KSČ, což bylo více než podíl straníků v celé české populaci. V předsednictvu ÚRJ bylo po únoru 1970 dokonce více než 62 % komunistů.

V usnesení pléna Ústředí rady Junáka, konaného 1. února 1970, jsou splněny všechny direktivy ÚV KSČ k rychlému ukončení činnosti Junáka a podrobení se obnovené svazácké a pionýrské jednotě mládeže. V závěrečném prohlášení je tak mnoho slov poslušně přikyvujícím těm, kteří se rozhodli skautskou organizaci zcela rozehnat a potlačit. Mj. na obranu se uvádí, že bylo nezbytné, aby se děti a jejich rodiče nedostali do těžkých problémů, jakými se komunisté mstili skautům po r. 1948. Z úst R. Plajnera zaznělo: „*Já sám nevěřím, že bychom se vrátili k metodám padesátých let a že bychom proto, že jsme s mládeží pracovali, zle dopláceli. To nejsou slova má, to jsou slova ze stranických materiálů...*“. Dne 5. února napsal a podepsal náčelník R. Plajner rezignaci, kde se uvádí: „*...chtěl jsem sloužit poctivě své vlasti a získat pro službu mládež i jiné. Do nedávné doby jsem měl také pocit jistoty, že veřejnost, státní orgány i političtí představitelé naší republiky práci 13 000 angažovaných činovníků a 75 000 junácké mládeže hodnotí kladně. V materiálech, kterými se zabývalo byro ÚV KSČ a které pak přijala i Federální rada DMO ČSSR, je však obnova činnosti Junáka hodnocena politicky jako nežádoucí pluralita dětského hnutí s tím, že budoucnost patří dětské organizaci důsledně leninského typu. Veřejný a politický pracovník musí mít odvalu vyvodit politické prohry nezbytné důsledky. Byl jsem exponovaným pracovníkem Junáka v období dezintegrace mládežnického hnutí, nemohu se proto podílet ve funkci náčelníka na jeho nové integraci....*“³³

Určitým paradoxem tohoto období je založení Svojsíkova oddílu. Stalo se tak 14. března 1970. První větší akcí tohoto oddílu byla připomínka 58. výročí putování první skupiny junáků pod vedením A.B. Svojsíka ve dnech 23.-28. června 1970. Výprava čítala věkový průměr 66,7 let. Při oficiálním ukončení činnosti Junáka k 1. září 1970 měl tento oddíl 166 členů.

Ve dnech 22. – 30. dubna 1970 byl uspořádán na pozvání Komsomolu a Pionýrské organizace zájezd pracovníků SODM do SSSR. Cílem bylo poznání práce tamní organizace. Za Junáka se účastnilo šest členů. Starosta Junáka začátkem května oznámil úřadujícímu

³³ Srov. Lešanovský, K. Stručné dějiny českého skautingu v období 1968-1970. Praha - ČIN. 2003 s. 41

předsedovi ÚV Národní fronty ČSR, že Junák splnil před termínem svůj závazek 1 019 483 hodin na pomoc republice. Přesto nic nezabránilo v postupnou likvidaci Junáka. Na 6. červen 1970 byl svolán aktiv vedoucích činovníků Junáka, aby byl vytvořen postup integrace do Pionýrské organizace. Přes veškerou situaci v Ústředí Junáka se jednotlivé oddíly snažily zachovat klid a nepodléhat politickým tlakům. Oddíly přes to všechno žijí dál, připravují se a také se konají závody vlčat a světlušek, účastní se uctění památky popravených ostravských skautů na Ivančeně v Beskydech, kde se dokonce sešlo přes 6000 účastníků. Probíhá příprava na letní tábory, které se také uskutečňují v počtu 1 138 za účasti 32 617 dětí a 4 167 činovníků. Na táborech docházelo ke smutnému loučení, ale i ke slibům věrnosti skautským ideálům.

5.4 Likvidace Junáka

Závěrečné zasedání ÚR Českého Junáka proběhlo 1. září 1970, kde kritický přehled historie hnutí přednesl Václav Marhoul. Zbyněk Hála přednesl návrh budoucích členů do vedení Pionýrské organizace. Prohlášení tohoto zasedání mj. obsahovalo návrh o ukončení činnosti k 15. 9. 1970, složení likvidační komise, která měla vyřešit majetkové a právní záležitosti a zajistit uložení archivního materiálu. Zápis z tohoto jednání je pak dokladem nelegální, proti stanovám provedené, sebelikvidace Junáka v režii komunistické normalizace. KSČ pak tvrdila, že mládežnické a dětské organizace nezrušila administrativním způsobem, ale Junák se tak rozhodl dobrovolně, když netrval na sněmu, který byl k tomuto činu jediný oprávněný. Jakékoliv soužití skautské organizace s bolševickou diktaturou se ukázalo jako nemožným.

Oficiální ukončení Junáka proběhlo k 15. září 1970, Ministerstvo vnitra ČSSR vzalo na vědomí zánik českého Junáka svým listem z 2. října 1970. Závěrečný protokol o ukončení činnosti likvidační komise byl podepsán až za více než rok 28. 10. 1971.

Přes kruté zkušenosti komunistické represe a dlouholetého žalářování v padesátých letech se většina skautů a skautek rozhodla pomáhat, jak bylo v jejich silách, s oživením skautského hnutí. Do Junáka se hlásila znovu v roce 1968 i řada členů KSČ v domnění, že mohou být stejně dobrými skauty jako dobrými komunisty. Ukázalo se ale, že pak z různých důvodů dali přednost stranické disciplíně. Podrobili se tak vůli své strany k potlačení a rozehnání skautského hnutí. Historické události opět ukázaly, že KSČ považovala skautské ideály za vážnou překážku svých cílů. Příkladem, který mládí prožil ve skautském prostředí a pak

působil jako jeho radikální nepřítel, je PaedDr. Jiří Haškovec. Byl členem Foglarova oddílu, v r. 1948 členem Akčního výboru Junáka a spoluzakladatelem Pionýra. Cituje se jeho věta: „*Skauting je nutné rozbít, zničit a vybudovat pionýrskou organizaci*“ v 5. čísle časopisu „*Vedoucí pionýrů*“, ročník 1952-53 „*Proti kosmopolitické ideologii junáctví*“; „*až na cestu zrady svého národa doved tedy skautské funkcionáře jejich kosmopolitismus. My stavíme proti této hnusné buržoazní ideologii naše hluboké socialistické vlastenectví a proletářský imperialismus, přitom se ovšem musíme vypořádat se zbytky té staré ideologie, které snad někde ještě zůstaly...*“ . V r. 1968 byl proti obnově hnutí. Mj. po r. 1989 vysokoškolským profesorem na PgF UK, v Brně na celostátní konferenci v r. 1995 „*Evropské hodnoty demokracie a výchovy po zkušenostech s totalitním režimem*“ měl přednášku na téma: „*Totalita, deformace společnosti a výchovy*“. Jen málokdo ze skautů komunistů je ochoten se vyjádřit ke své roli a chování v letech 1968-1970. Mezi ně patří člen Akčního výboru Junáka v r. 1948 a pozdější důstojník československé armády PhDr. Pavel Macháček „*...proti tehdejší událostem se nedalo bojovat se zbraní v ruce nebo opuštěním politické scény. Z toho jasně vyplývá, že tehdejší politická činnost členů KSČ v Junáku byla pro naši organizaci nezbytná. Nelze je za to dnes odsuzovat. Protože Junák skutečně nebyl ani není – pupek světa - Junáci – členové KSČ se proto nemají ani za co omlouvat, ani za co stydět. Nebyli to – schizofrenici, ale upřímný junáci...*“³⁴.

³⁴ Srov. Lešanovský, K. Stručné dějiny českého skautingu v období 1968-1970. Praha - ČIN. 2003 s. 60

6. Svědectví doby

Svědectví pronásledovaných skautských bratří a sester jsou plná trpkostí i hrůz. Jejich opravdovost a věrnost je zde na místě. I přes kalich hořkosti a hrůz si zde můžeme všimnout dvou jasných a povzbudivých poznatků. Jedním, z nich je krásné skautské bratrství a sesterství pokračující a pomáhající v kriminálech. Druhým pak téměř naprostá shoda v uznání správnosti cesty, kterou se skauting mladým lidem nabízel a stále nabízí. Bez ohledu na protrpěné neváhali téměř všichni žijící věznění znovu pomoci a obnovovat skautské hnutí jak v roce 1968, tak i opět v roce 1989. Zní to možná velice tvrdě, ale je to nejlepší vysvědčení, jaké mohl náš skauting dostat. Protivenství jen utužilo vězněné v jejich přesvědčení, že skautské zásady a ideály jsou správné a schopné pomáhat k dobrému životu i budoucím generacím. A tak z osudů jednotlivců protivících se totalitnímu režimu je možno sklenout a získat obecný obraz o tom, jak komunistická justice se formou zločinného pokusu snažila změnit svobodného jedince k obrazu svému za jakoukoliv cenu. Jedním z mnoha, kteří prošli komunistickým terorem, byl i Zdeněk Zelený, mezi skauty zvaný Káďa, a s ním spjaté skautské středisko Maják anebo také P. Martin František Vích, který svůj životní skauting spojil s kněžskou službou.

6.1 47. středisko Maják

Byl máj, ale ne ten první, lásky čas, byl 15. máj roku 1945. Kaštanům opadávaly jejich bělavé svíčky a šeříky voněly. Praha se probouzela z těžkého, téměř smrtelného spánku, nad její tváří mizely zvolna jizvy po barikádách. Byl máj roku 1945. V prázdném bazénu v parku na Karlově náměstí sedělo 13 chlapců. Po dlouhé době se mohli opět veřejně sejit a popovídat si. Sice se někteří občas stýkali, ale nanejvýše po dvou, aby nebudili kolem sebe rozruch. A dnes to byla slavnostní chvíle, která se nemohla uskutečnit někde v místnosti, neboť by nemohla být dostatečně vyzdobená. Kdo mohl poskytnout lepší prostředí než je tento rozkvetlý kousek přírody v srdci města s čistou oblohou na hlavami. A na dně bazénu třináct chlapců, jimiž srdce hořela nadšením: F. Jaroš, K. Horák, Z. Větrovský, V. Mucha, J. Doubrava, J. Martinovský, M. Brtva, F. Novák, H. Sladkus, J. Dobrovolský, O. Snadýsek, J. Boháč a jejich vůdce Zd. Zelený – Káďa.³⁵

Takto nějak začala historie slavného Majáku. Těžko by někoho z nich napadlo, kolik hrůzy budou muset vydržet a vytrpět za čisté skautské myšlenky, které skautským slibem přijali za

³⁵ píše se na první straně kroniky skautského střediska Maják

své. Doba, kdy vznikl Maják, byla silně poznamenaná válkou, a proto si vyžadovala skutky, které pro skauty nejsou cizí. Jejich pomoc byla znát v nemocnicích, v charitách nebo při pomoci repatriovaných z koncentračních táborů a všude tam, kde bylo zapotřebí služby bližnímu, plynoucí nejenom ze skautského zákona. Nastávaly i skautské starosti – s bývalým oddílem to postaru již nepůjde, bylo nutné navázat nové styky. Nastala tzv. *spanilá jízda*, jejímž účelem bylo navázat kontakty po celé republice, vzkřísit, pomoc a nechat dát o sobě vědět, posedět s bratry stejného smýšlení. Právě prožitá doba hrůz války dala za pravdu duchovním zásadám ve skautské výchově, které těsně před svou smrtí zanechal zakladatel skautingu Baden-Powel: *"Skutečná cesta ke štěstí je rozdávat štěstí druhým. Pokuste se o to a opusťte tento svět o něco lepší, než jste jej našli. A až dojde i na vás řada, můžete umírat šťastně s vědomím, že v žádném případě jste neplýtvali časem, ale udělali jste, co se dalo. Buď připraven – v tomto smyslu žít šťastně a šťastně i zemřít – ať zůstane ve vašem skautském slibu vždy, i když už nebudete malými chlapci – a Bůh vám při tom žehnej!"*

Obsah těchto slov byl novým impulsem a pochodní pro obnovu cesty skautingu nejen pro Maják, ale i ostatní nově vznikající či obnovující se oddíly. I samotný Maják se rozrůstal, vznikly další oddíly: 377., 378. a 379., smečka vlčat, roverský kmen, sdružení přátel. Následovalo období plné tvrdé práce, sebeobětování, ale pak i radosti nad dobrým dílem. Např. na svátek sv. Václava byla posvěcena středisková vlajka v katedrále sv. Víta ve Svatováclavské kapli. Důležitá byla i pomoc zvenčí od dobrodinců, kteří středisko materiálově i finančně podporovali tak, aby mohlo fungovat v klubovnách či pořádat různé akce. Dobrým příkladem může být první zimní tábor v roce 1945 ve Hvozdech u Štěchovic a následující rok letní tábor pod Boubínem na Šumavě, kterého se zúčastnili i neslyšící a nedoslýchaví chlapci z Ústavu pro neslyšící a který skončil obrovským úspěchem. Co může být lepší vizitkou pro středisko než úspěšný tábor, kde se odehrává skautská praxe? V roce 1947 Maják spolupracuje s klinikou prof. Dr. Hněvkovského, pořádá pro něho rehabilitační tábor ve skautském duchu. Maják se dostává svou činností do podvědomí veřejnosti nejen tím, že o něm píše denní tisk, ale i tím, že šest hochů: V. Mucha, J. Dobrovolský, J. Rydlo, J. Boháč, V. Kolář, Zd. Zelený – obdrželo 28. září 1947 různé stupně řádu sv. Václava, za svoji statečnou činnost. Panovala radostná atmosféra poválečného času a všichni věřili, že zlé doby minulého období jsou definitivně pryč...

Brzké vystřízlivění z klidu a radosti na sebe nenechalo dlouho čekat. Zlo se vrátilo. Přišlo velké zklamání, a to nejen pro členy Majáku: z jejich vzpomínek: *...život nás poučil o tom, že se zlo vrací s urputností a vytrvalostí. Jeho nositelem nebyla tentokrát nepřátelská vojska, ale*

zrada příslušníku našeho vlastního národa. O to větší tragedie. Je neuvěřitelné, ale i ve vedení Junáka se našli takoví, kterým je cizí stranická ideologie zaslepila oči a oni zradili...

Přestože rok 1948 a následující roky skautingu silně nepřejí, Maják nezaniká, neboť jak tvrdí členové, jeho světlo si všichni opatrují ve svých srdcích. Přesto veřejně nemůže vystupovat, jeho duch stále žije buď v menších skupinkách, nebo jako schovanka v jiných organizacích. Všichni ale doufají, že ta nenávist vůči skautingu brzy skončí. Sílí vlna perzekucí a dotýká se i samotného Majáku. V roce 1951 byli zatčeni a postupně uvězněni: Zd. Zelený, J. Janoušek, M. Blažek, V. Kolář, E. Marek, bratři Obermannovi, P. Flamik, J. Pilík, M. Brtva, P. J. Cukr, J. Remišer, R. Probst a další.

A důvod? Vychovávali mládež v ideálech nebezpečných tehdy vládnoucí dělnické třídě. Jsou s nimi zinscenovány soudní procesy s vylhanými obžalobami, připravené komunistickými ideology tak, aby mínění veřejnosti bylo usměrňováno žádoucím způsobem a skauting postaven do nejhoršího světla. Přesto je zde na místě připomenout to, že skautské světové hnutí bylo ve světě oblíbeno a neustále se rozšiřovalo do dalších nekomunistických zemí. Tímto postojem do nejhoršího světla nepostavili odsouzené, ale sami sebe a zdůraznili tím i zřůdnost komunistické ideologie. Tehdejší vůdce Majáku – Kád'á – alias Zdeněk Zelený následujících 10 let strávil po koncentračních táborech v Čechách i na Moravě. Už se nejmenoval Zelený, ale žil toto nelidské a ponižující období pod různými čísly, které dostal vždy po převozu do jiné věznice, celkem na osmnácti místech...

Právě pro skauty či jejich příznivce se pak odsouzení stali veřejnými hrdiny. I když byl jejich úděl nesmírně těžký, zvláště pro jejich rodiny a blízké, zároveň se mnohá jejich oběť stala vzpruhou a impulsem k tomu, aby nezůstali v depresi a pasivitě, ale byli svému okolí světlem v temnotě. Je potřeba si uvědomit i takové okolnosti, že tu stále zůstávali skauti, kteří byli vychováni křesťanskou skautskou cestou. Jelikož mezitím dospěli, případně se stali otci rodin, vznikla pro ně i určitá morální povinnost předat světlo skautingu dále. Na svobodě, v Praze na Smíchově, pokračovalo středisko v ilegální skautské činnosti katolickým oddílem pod vedením Jaroslava Miškovského – Jarina, který v roce 1954 odešel na vojnu, kde byl pro jistotu také zatčen. Vedení převzal Mirek Brtva - Agi a k němu se připojil se svou skupinou i Jarda Meškan. Odsouzení byli později i oni. V. Koláři, který se vrátil na amnestii, se podařilo seskupit zbytky oddílů a svoji činnost skrýt pod hlavičku svazarmovského podniku Ko-hi-nooru ve Vršovicích. V letech 1958-59 žil oddíl naplno a dokonce pořádal také dva legendární tábory na Vydře, k nimž dokonce projevil sympatie i spisovatel Vašek Káňa v tehdejších Literárních novinách. Druhého tábora se účastnila i děvčata, dokonce i družina

P. Jardy Sallera ze Sušice. Táborová aktivita ale neunikla pozornosti StB, která získala přehled o tom, jak vypadá skautský tábor těch pravověrných. Následovalo opětovné zatčení V. Koláře, který mimo jiné zápasil o život po zmijímú uštknutí. Přes tvrdé výslechy a věznění byl podruhé v roce 1961 amnestován. Přesto se potom všem nevzdal skautské činnosti a s velkou opatrností v ní v ilegalitě pokračoval. Aktivita jednotlivých skautů Majáků byla rozptýlena do nejrůznějších jakoby oddílů: Dakoty, Psohlavců, 4. oddílu turistiky TJ Tatran Stavební závody Praha atd.

Doba temna pro český skauting pomalu, ale jistě, vrcholí v roce 1968. Pod silicím tlakem nespokojenosti a kritiky komunistického systému se otevřely brány kriminálů a uvěznění bratři se začínají vracet. Slavnostní signál zazněl 29. března 1968 v pražském sále Domovina, kdy se skauting vrací na veřejnou scénu. A tak Maják mohl opět začít, poprvé po 20 letech se společně schází všechny oddíly v Miličovském lese. Krátce na to na Olešku u Sušice vzplál památný slavnostní slibový táborový oheň, kde vládla obrovská radost a euforie z nových členů a obnovy slibů. Podařilo se uspořádat letní tábor, zorganizovat Lesní školu, sehnat a obnovit klubovny. Dalším zlomem byl srpen 1968 a s ním okupace sovětskými vojsky. "Pravověrní" komunisté, podpírání samopaly a tanky, se opět chopili moci a nedovolovali fungovat ničemu, co by mohlo přinášet jinou ideologii. Po několika měsících byl skauting opět zlikvidován. Přesto se rozmnožil počet oddílů mladých turistů, ochránců přírody a trampů, kde působily celé řady skautů. Skauti sice svlékli své skautské košile a odložili odznaky, ale co je důležité, nepřestali být skauty, a tak mohli planoucí srdce, sílu bratrství a zákona volajícího k proměně a povýšení duchovního života šířit dál. Bez skautských symbolů, běží činnost "Majákovců" dál.

Když byla na počátku roku 1970 jasná připravovaná likvidace Junáka, dohodl se Kád'ra s místopředsedou TJ Tatran SZP Robertem Šumavským, že se u něj ukryje opět pár činovníků Majáku: Josef Šebek, Jaroslav Šrámek – Diki, Pavel Sepekovský, Jan Remišer – Lom a další. Tak byl na podzim roku 1970 vytvořen TOM 5034 "Protěž". V roce 1971 byl vytvořen ještě jeden TOM 5037 vedený Josefem Šebkem a Dikim, jehož členy se staly oddíly Majáku s čísly 377 a 49. Přes všechna rizika chtěli pokračovat v samostatné skautské činnosti pod hlavičkou TOMA a už v roce 1972 uskutečnili první ilegální tábor v Čachrově, nedaleko místa, kde před mnoha lety tábořil se svými LA P. Klement. Během osmnáctileté nepřetržité činnosti 1971- 1989 prošlo turistickým oddílem 5037 na 150 dětí. Bylo vychováno mnoho kvalitních rádců, vytvořeno mnoho tradic a důsledně dbáno, aby světlo Majáku nezhaslo. Během let dospívají skautky a skauti v dobré lidi, praktikující křesťany – mnozí mají rodiny

a rodí se další vlčata a světlušky. Dalších téměř dvacet let se stalo tvrdou zkouškou charakterů, vlastností a zásad těch, kteří je přijali za své. Dost tvrdě byla prověřena účinnost a prospěšnost skautské praxe při předávání těm mladším. Ale všichni pocítili sílu bratrství, která je k sobě poutala a účinně pomáhala v těžkých životních zkouškách.³⁶

Nesporný význam pro tvorbu a praxi střediska mají všichni ti, kteří Majákem prošli a stali se tahouny a osobními vzory pro mnohé ve své době či v budoucnu, a to díky svým zkušenostem. Svědčí o tom následující výčet: vychovatel Kádi – P. Method K. Klement OSB, zakladatel skautských oddílů při Legio Angelica, dále jeho mladší spolupracovníci Papá Lang, M. Vosátka, P. Štván – Špalek. Dalším vzorem byl dlouholetý skautský činovník, který pečoval o výchovu vůdců a činovníků br. J. Remišer – Lon, velký přítel mladých br. F. Němec – zkušený organizátor. Dále br. V. Kolář – Akelu, který pracoval s velkou pokorou, ochotou a nevšední láskou k malým i velkým bratřím, zakládající a stávající členové: J. Kanzelberger, M. Blažek-Merkur, P. Kalaš – Bondy, V. Šebek, O. Andrysek, J. Pisko, E. Marek, J. Duchoňová – Sojka, K. Novotný - Fuja, J. Janoušek – Janek, J. Dusil – Vlk, S. Křížek, J. Rydlo – Kulička, J. Žádník – Ali, J. Rubín, Váša Mucha. Patří sem též emigranti, donucení režimem odejít z republiky: B. Hoffmanová, R. Propst, P. R. Čemus, J. a M. Obrmanovi, (Mirek byl pravidelně slyšet na Svobodné Evropě jako komentátor skautských hlídek.) Mezi duchovní bratry, kteří vnášeli jasno po stránce náboženské, patří: P. J. Kopecký, Mons. F. Radkovský -současný plzeňský biskup, P. M. Brtva, Mons. J. Reinsberg, P. J. Cukr, P. Bílý, P. Pilík, P. R. Čemus, P. Flamík, P. Zemek, P. J. Batt, P. J. Kabát, P. Flaník, P. Pitrum Mnozí další se dají zařadit na seznam "Majáku", ať už jsou roztroušeni v našem státě či zahraničí nebo pracují v různých skautských funkcích, v mnoha vědních oborech.

Síla a světlo Majáku se projevila i na podzim roku 1989, kdy se vedoucí 378. oddílu Lumtro, což v esperantu znamená Maják, aktivně zapojili do studentských demonstrací a Endy byl dokonce zatčen a předveden na SNB. Samo sebou, že jednotlivé ilegální oddíly Majáku a potom i celé středisko Majáku, za pomoci Zd. Zeleného, se výrazně zasloužilo o třetí obnovu Junáka v pražské Městské knihovně v listopadu 1989.

³⁶ Srov. kroniky skautského střediska Maják

6.2 Zdeněk Zelený – Kád'a

Narodil se roku 1924 v Praze jako syn legionáře. Vystudoval zbrojní průmyslovou školu v Praze a krátce nato se věnoval výrobě a zkoušení loveckých zbraní. Od roku 1935 byl aktivním členem skautského hnutí, po válce založil 47. středisko Maják a později i 377. oddíl hluchoněmých skautů – oddíl Tetřevů. V r. 1943 byl totálně nasazen v Norimberku, odkud během náletů uprchl a od r. 1944 se skrýval. Koncem války se zapojil do odbojové skupiny, kterou řídil generál Kutlvašr. Ve spolupráci s Českou charitou a Repatriační komisí pomáhal s převozem vězňů z koncentračních táborů. Po absolvování vojenské služby nastoupil do generálního štábu. Po r. 1948 se věnoval vedení 47. skautského střediska Maják. Netušil, že v té době je již pod dohledem StB, která ho r. 1951 zatkla. Pět měsíců byl vyslýchán a mučen. Ve vykonstruovaném procesu byl v září 1951 odsouzen za velezradu a špionáž a na 15 let uvězněn. Prošel jáchymovskými lágry: Svornost, Rovnost, Bratrství, Vykmanov, příbramskými lágry Vojna, Bytíz atd. Celkem na dvaceti různých místech strávil 9 let. Po propuštění na všeobecnou amnestii v r. 1960 se zdravotními následky v důsledku věznění byl zaměstnán jako frézař, později jako zedník. Od 70. let až do důchodu (1985) se zabýval vývojem laserů jako laboratorní technik. Rehabilitován byl až v r. 1990. Dnes spolupracuje se skautským střediskem Maják, je členem Svojsíkova oddílu a jedním z 12 nositelů nejvyššího skautského vyznamenání Řádu stříbrného vlka.³⁷

Kád'a se na skautskou stezku vydal v roce 1934 v 51. oddíle sboru Legio Angelica v Praze. Jeho prvním vůdcem byl vychovatel mládeže P. Method K.Klement, skautským jménem Šedý Balů. Se svým táborem tábořil v Běluši na Slovensku, v pošumavských Kunkovicích, jihočeských Lnářích. Tábor pod Obůrkou na Bechyňsku jim rozpustili nacisti. Kád'ův otec František Zelený byl ruský legionář a během války se zapojil do odboje, které řídil generál Karel Kutlvašr, pozdější oběť komunismu. Zdeněk by zapojen do odboje prostřednictvím skupiny pracující ve zdravotnictví a tehdy také dostal krycí jméno Kád'a, které si po válce přinesl mezi skauty. V roce 1943 byl nasazen na práci do Říše. Když byla fabrika v Norimberku, kde pracoval, vybombardována, vrátil se s několika Čechy pěšky zpět do vlasti, kde se skrýval. Vzhledem k udání se musel uchýlit k útěku na Slovensko, odkud se přes Karpaty dostal až do Rumunska. Zde pracoval jako kovář u přístavu Constanta. Před blížící se frontou během letních prázdnin roku 1944 prchá zpět přes Maďarsko na Moravu a zpátky do Prahy, kde se mu podařilo sehnat práci ve Waltrovce v Jinonicích. Spolupracoval se Všeobecnou nemocnicí, Charitou a Repatriační komisí, pomáhal s převážením

³⁷ Srov. Tváře doby, Političtí vězni padesátých let, s. 102

osvobozených vězňů z koncentračních táborů. Cestoval po celé Evropě, získal politické kontakty a vazby na vysoký klér, což se mu později, za komunistického režimu, stalo osudným.³⁸

6.2.1 Vzpomínky z "koncentráku"

Zdeněk Zelený byl zatčen v lednu roce 1951 v Praze – Dejvicích a převezen do bartolomějské věznice. Jeho činnost, a to nejen skautskou, monitorovala StB. Po několika dnech byl dopraven do Ostravy, kde byl na několik měsíců umístěn ve vyšetřovací vazbě, vyslýchán a připravován na soudní proces. *"Cela, vlastně kobka, o rozloze cca 2x2m obsahovala malý džbánek s vodou, 2 články topení, aby nezamrzla voda, jinak vůbec nic. Můj první výslech začal v pondělí 21. ledna v 8 hodin a skončil ve středu před polednem..."* vzpomíná Zdeněk. Soudní proces se dal připodobnit k divadélku. Byl již připraven scénář, jak bude mluvit a odpovídat. Byl mu přidělen obhájce – úplně cizí člověk - jak mu může důvěřovat...Celý soudní proces trval tři dny – řídil ho Dr. Vojtěch Rudý; s původním příjmením Root, proslulý svým obrovským břichem, pro které měl dokonce i vyříznutý otvor ve stole. Budova soudu byla plná členů StB, lidové milice a kurzistů pro "lepší zítřky". Celý proces byl pouze pouhou ukázkou o tom, jak zlikvidovat nepohodlné živly. Spolu s ním bylo souzeno dalších 9 lidí, z toho 6 kněží. Na sv. Václava r. 1951 byl vynesena rozsudek: odsouzen za velezradu, vyzvědačství a za výchovu mládeže v "nedemokratickém duchu" k patnácti letům vězení! V jeho případě hrozil i "špagát" – byl v tzv. skupině "Modrý květ" – uměle vytvořená tehdejší politickou mocí jako forma odporu režimu. Stranickým úkolem bachařů a velitelů bylo mukla ponížit. Mukl pro ně znamenal „muž určený k likvidaci“. O to se důrazně snažili, v zacházení s nimi nesměla být žádná lidskost.

Komfort pozdějšího ubytování vypadal takto: cela – kopka ve sklepení, drátěná postel, v rohu džbánek s vodou, 2 články topení, aby nezamrzla voda. Jídlo ve vyšetřovací vazbě mělo tuto podobu: ráno – tzv. černošský pot, pražené žaludy namočené již ve studené vodě a skrojek chleba; oběd – polévka – vlažná voda, půl brambory, vločky, v neděli na přilepšenou kolečko salámu. Vše se podávalo v kastrolu podobném ešusu. Věznění měli ruce k sobě svázané řetězem. Jedl způsobem, že si kastrol podal do úst, kde ho přidržel zubama a pomalu usrkával obsah, který mu při neopatrném pohybu stékal po bradě! Všude byla nehorázná zima. Při spaní musel být člověk v pozoru, ruce při sobě, ležet na zádech při rozsvíceném světle.

³⁸ Srov. Makásek, Ivan. Kluci z Dakoty, Praha: Ostrov, 2003, s. 162-164

Podmínky po přemístění z vyšetřovací vazby do věznice Mírov se mírně zlepšily. Byla možnost vycházek – chodit do kolečka na nádvoří. Vězňové zde byli využívány pro nejrůznější práci, takovou, kterou nikdo nechtěl vykonávat: šití pytlů, loupání cibule, šití pro Prostějov, výroba alobalů, atd. Po půl roce přišli agenti StB v bílých pláštích s otázkou: *Kdo je schopen samostatné chůze?* Kdo dal "kladnou" odpověď, zajistil si převoz na Jáchymov do pracovního tábora. Vězňové byli oblečeni do modrých svazáckých košil a za zvýšené ostrahy autobusem převezeni na Jáchymov. Během devíti let šesti měsíců a 28 dní vystřídal Kád' a na 18 různých věznic a pracovních táborů mj. Ostrava, Mírov, Jáchymov – pověstná Věž smrti, Příbram – tábory Vojna, Bytíz, Opava atd.

Režim na táborech vypadal asi takto: " Ubytování v dřevěných barácích, kde spolu žilo 16 i více lidí na světnici, v postelích 2-3 nad sebou. Lůžkoviny dvě deky, někdy jedno prostěradlo, v zimě se topilo, pokud bylo čím, do 19 hodin. Hygiena se odehrávala za minimálního množství teplé vody v zimě i v létě. K dispozici měli mýdlo, zakoupené z vlastních prostředků. Výměna prádla se prováděla jednou za dva i více týdnů. V ubytovacích prostorech se vyskytovaly štěnice, blechy a v uranových dolech i kontaminované záření. Oblečení tvořilo spodní prádlo, onuce, vrchní stejnokroj (Halina) kalhoty, vesta, sako, což při mrazech bylo absolutně nedostatečné. Obuv byla většinou velmi špatná – opravovaná či děravá. Pracovní oblek v dolech tvořil pogumovaný plášť, který se oblékal přes stejnokroj a gumové boty, povětšinou děravé. Stravu dostávali dvakrát denně, za podmínky 100% plnění pracovních norem, pod 100% poloviční dávky. Většina potravin měla prošlé skladovací lhůty, maso pocházelo z nuceného výseku, dávka chleba bývala 25 dkg na osobu a den.

Pracovalo se v třisměnném provozu převážně v podzemí a v prvních letech ihned po příchodu do tábora trestanci fárali bez jakéhokoliv zaškolení. Každá směna trvala osm hodin a nesplněná norma znamenala opakování směny, což představovalo i šestnáct hodin bez jídla. Do roku 1953 se pracovalo i o sobotách a nedělích. Navíc byli vězni nuceni pracovat na tzv. "brigádách" při stavbě a údržbě tábora, vynášení výkalů, zvláště nebezpečné bylo čištění v oplocení pod odjištěnou střelnou zbraní tři i více hodin denně. Mechanizace práce tam byla minimální; k dispozici byla jenom vrtací kladiva, na dobývkách kolečka, necičky a hřebla a samozřejmě lopata a krumpáč. Nakládání horniny na horizontálních dílech se provádělo ručně; tzv. čínským bagrem. Bezpečnosti práce bylo ze strany dolů věnováno minimum, hrozily závaly, spodní voda místo kanály tekla chodbami. Velitelství táborů vynucovalo splnění plánu za každou cenu nejrůznějšími drastickými prostředky: šestnácti hodinové

směny, cigarety si směl koupit jen ten, kdo splnil na 120%, zamítnuty návštěvy, zastaveny dopisy. Pro představu denní výkon směny měl vypadat takto: navrtat šestadvacet děr do horniny pro nálože, odpálit, odklidit, položit koleje, rudu naložit a odvézt, vykopat odvodňovací stružku a zajistit chodbu. Směnu tvořilo 10-12 lidí. Odměna za těžkou práci byla 0-250 Kčs za měsíc v táborových poukázkách. Vedení tábora pobíralo plné platy za práci vězňů od jednotlivých podniků. Zdravotní péče byla minimální, zajištěna z řad muklů, z počátku padesátých let dokonce z řad zajatců – Němců. Nedostatek léků, vitamínů a veškerého vybavení byl na denním pořádku. Opakované neplnění norem a pracovních povinností, zjištění studia cizích jazyků, vyjma ruštiny, nerespektování různých menších příkazů, většinou vyslovených maličností podle povahy ředitele, nebo jenom stráží či nasazených "zrádců" z řad muklů, rozhovory, to vše bylo důvodem pro kázeňský trest. Každý tábor měl zvláštní oddělení, zvané korekce. Což byly samoty s betonovou podlahou, s malým nezaskleným větracím okénkem, umístěným u stropu, pryčnou z prken a jednou deskou. Jinde byly pod zemí betonové bunkry, ve kterých se tísnilo mnohdy i dvacet a více vězňů. Pro nedostatek místa byli nuceni spát ve stoje, popř. být v polostoji, jelikož výška stropu odpovídala 1,60m. Tyto prostory měly malý zamřížovaný otvor ve dveřích asi 25x25 cm. Výše trestů v těchto zařízeních se pohybovaly od jednoho týdne až po měsíc i více, bez přísunu stravy či pouze minimálního množství v případech delšího pobytu.

Pro zajištění bezpečnosti v táboře byly prováděny časté prohlídky ubytovacích prostorů vězňů, zvané "filcuňky", při kterých byly všechny věci vězňů naházeny doprostřed světnice na jednu hromadu a to včetně jídla a případně i popela z kamen. Dvakrát i vícekrát denně se vyhlásoval nástup na kontrolu stavu. Jelikož příslušníci stráže nebyli dobrými počtáři, byly nástupy mnohdy několikahodinové, zvláště při nějakém útěku. Cílem toho všeho bylo jediné: totální likvidaci důstojnosti člověka. Ponižit ty, co nesouhlasili s komunistickým režimem. Režim zde byl mimořádně tvrdý. Mnohdy ve dne v noci svolávali vězně k nástupům na vymyšlené práce. Noční směna často vůbec nespala. Při sebemenším odporu či protestu následovala korekce. Pověstná kápa Jeníček, Rozehnal, Šafařík či další měli radost z toho, jak se jim daří ponižit lidskou důstojnost!

Muklova modlitba: *"Jednorozený syne Boží, nauč nás pravé velkomyslnosti, nauč nás tobě sloužit, jak to právem zasluluješ, abychom dávali a nepočítali, abychom bojovali a nedbali ran..."* odříkává ještě dnes Kád'ra modlitbu, kterou se bez rozdílu vyznání každý večer obraceli k Bohu.

Jako muklové (muži určení k likvidaci) museli zvládnout všechno. Pracovali společně student vedle sedláka či kulaka, kněz vedle dělníka či akademicky vzdělaného člověka, staří i mladí a vzájemně se respektovali. Na vzdor vší bídě a marasmu zde vznikala velká přátelství. Učitelé ve svých oborech předávali svoje vzácné zkušenosti dalším. Malá nástupiště mezi baráky patřila k nejméně navštěvovaným místům. Mnohdy byla svědkem debat na vysoké úrovni filosofické, náboženské i politicko-hospodářské, právě tak jako typického přešlapování, jímž si vězni za dlouhých nástupů snažili zahánět chlad. Velkou část vězňů tvořili katoličtí duchovní. Od studentů bohosloví až po profesory teologie, od mladých kaplanů až po biskupy. Tito všichni snášeli těžké útrapy jako ostatní. Z. Zelený se tam potkal s takovými osobnostmi jako byl František Koblíček – vicerektor semináře, či Josef Zvěřina – významný teolog, ThDr. Otto Mádr atd.

Mezi nejotřesnější zážitky patří tzv. Věž smrti ve Vidmanově na Jáchymovsku, kde byl nucen drtit pro Sovětský svaz radioaktivní rudu na výrobu atomových bomb. Mezi světlé okamžiky jeho věznění patřilo Příbramsko. Tam jej potkalo zvláštní štěstí, neboť se zde setkal s řadou spolehlivých skautů. Založil zde dokonce i ilegální roverský kmen, který čítal deset členů a měli i několik sympatizantů, kteří jim pomáhali. Na jeho nedobrovolný pobyt se váže jeden příběh, na který obzvlášť vzpomíná: Tento příběh se odehrává v roce 1955 v přísně střeženém lágru v Březových Horách. Na okraji Příbrami se tehdy budovalo nové sídliště pro zaměstnance rudných dolů. Dnes je tato oblast nazývána nová Příbram. Možná že málokdo ví, že ji vlastně postavili muklové, kteří sem byli dováženi z vězeňských táborů Vojna a Bytíz. Hlavní roli zde sehrál Vlád'a Kolář – Akela, kterému se motákem "potrubní" poštou, tak byla nazývána spolupráce dozorců s vnějším světem, doneslo, že je potřeba dopravit některé důležité speciální léky, liturgické potřeby pro bratry kněze a také fotoaparát. Na tento rok připadalo desáté výročí založení střediska Majáku a bylo by skvělé se alespoň na okamžik vidět a možná si předat i malé dárečky. Plán této silně rizikové akce by postaven na tom, že Akela měl jako stavař a památkář možnost přístupu na všechny stavby z moci úřední. A zde se budovalo, vězňové kopali základy, zakládali zdivo a stavěli hrubou stavbu až po střechu. Jeden dům byl přidělován asi patnácti lidem v čele s parťákem, který alespoň něco věděl o stavařině – Kád'a byl jedním z nich... Konečně nadešel vytoužený den. Vše muselo být naplánováno do posledního detailu! V případě vyzrazení by přišly tvrdé důsledky! Akela se ve strážnici musel prokázat legitimacemi a zapsat do papírů. Chvíli to trvalo. Měl s sebou ruský teodolit, který se používal při zakládání staveb. Zaměření museli nahlásit veliteli, aby vše bylo v pořádku. Vše probíhalo velice nenápadně bez zbytečné konverzace, šli zaměřit čtyřku, to byl barák číslo čtyři, který měl Kád'a na starosti. Tam také byly připraveny otvory

ve zdech k zazdění přineseného kontrabantu – maso, buchty, léky a fotoaparát. Představení se odvíjelo dál podle naplánovaného bezpečnostního scénáře, kdyby se přece jen odněkud vynořili nezvaní slídlivové. Chodili po staveništi, jeden s bíločernou pruhovanou štanglí, druhý s ruským teodolitem a měřili imaginární body. Nerušení spolu mluvili téměř tři hodiny, měli si o čem povídat, neviděli se pět let. Na závěr návštěvy předali Kád'ra a spol. Akelovi dárek k výročí Majáku – stříbrnou lilii o průměru 8 cm, podloženou štítem z černého skla, vše bylo zapuštěno do velkého kusu příbramské horniny. Symbolický dar, vytvořený z dostupných materiálů: stříbro získané z vypálených pojistek pro oplocení odstřelovacího pásma a na barácích. Při představě zpracování stříbra v podmínkách lágru je jeho hodnota, s ohledem na možné vyzrazení, neskutečná. Vlád'a s sebou přinesl kromě buchet i malou upomínkovou vlaječku, kterou sám ušil. Všichni se na závěr vyfotili: Karel Cihlář (+), Miroslav Hladík (+), Zdeněk Stadík (+), Václav Němec (+), P. Antonín Dvořák, Ladislav Svatoš, Miroslav Trpák, Václav Novotný, snímek pořídil vůdce Zdeněk Zelený - Kád'ra.³⁹ Dalšími účastníky, kteří sice na fotografii chybí, na táboře Vojna byli také skautští bratři: F. Falerský – Bony, F. Jandus, J. Havel – Bivoj, K. Bek, A. Sum, J. Štefek, J. Krupička. Fotoaparát neposloužil pouze k zapózování na památku, ale k pořízení fotodokumentace lágru. A to se v následujících týdnech, přes hrozící nebezpečí skutečně povedlo! Chvilce loučení s Vlád'ou probíhaly za nejprísnějších bezpečnostních opatření, v případě potřeby měli muklovské strážce jakkoliv zasáhnout, neboť Vlád'a se musel v pořádku vrátit domů. O celé anabázi i Kád'ra ukončil mlčení až po 42 letech, neboť vyzrazení by bývalo přineslo kruté následky nejen přímým účastníkům, ale i všem pomahačům. Pořízení snímků samo o sobě nebylo vůbec jednoduché: nejdříve vyfotografovat, nechat vyvolat venku, poté zkontrolovat v lágru, nechat vynést fotoaparát, zazdít negativy a vrátit se k nim po několika letech. Vše, co bylo spojeno s touto činností, bylo po čase zazděno v Příbrami u Josefa Zbránka. Dokumenty spatřily světlo světa v roce 1985. Vše muselo proběhnout za co nejprísnějšího utajení. Kád'ra k tomu všemu dodává: *"Tato akce nebyla jen furiantským rizikem, měla nesmírný psychologický význam a morální vzpruhu, ze které lidé čerpali novou sílu do dalších těžkých dní či let. Všem bratrům v tehdejší lágru Vojna i těm, co na ně mysleli, pomáhali jim a čekali doma, to zkrátka stálo za to!"*

Jako skaut a syn legionáře si uměl Zdeněk ve vězení poradit. Pokud zavřeli někoho, kdo nebyl moc praktický, o koho se do té doby jen starali, byl oproti skautovi ve velké nevýhodě. Kád'ra vypráví například o figlu, kdy v zimě ohříval vodu litím na pár žeber topení. Aby věděl, jak se doma vede, domluvil si ještě před zatčením tajné kódy: rodiče mu posílali peněžní

³⁹ foto viz přílohy, vlaječka a stříbrná lilie je uložena v bytě Zdeňka Zeleného - Kádi

poukázky na administrativní výdaje a podle kombinace čísel, která byla na složenke uvedena, mohl vyčíst, jestli je doma vše v pořádku. Na koleně vyráběl maličké kalichy a pateny, pro duchovní otce, aby tak mohli celebrovat bez pohromy a strachu, atd.

Své "muklovské" zážitky má zdokumentovány ve dvou albech, jejichž desky jsou pošíité látkou, z které byl zhotoven muklovský oděv – bílá s modrými pruhy. Tato alba v sobě ukrývají nejrůznější fotografie, dopisy, poukázky, ústřížky novin, písemné záznamy z lágrů či kartonové jízdenky z různých koutů republiky, pocházející z návštěv rodičů. Každý záznam v sobě nese hrůzostrašné svědectví svého času. Již samotné desky alb budí zvláštní dojem, jsou totiž popsány nejrůznějšími čísly. Ta čísla nahrazují jméno – Zdeněk Zelený – důstojnost lidského člověka byla vedena pod pouhým číslem: 12; 42; 64; 3775; A 04938; 33; 1594; 1336 nebo 1124. To poslední bylo asi šťastné, protože s ním šel domů...⁴⁰ Po deseti letech za ostnatým drátem přijel 11. května 1960 vlakem z Opavy v osm hodin večer – vypil pět hrnečků kávy a do pěti do rána s rodiči vykládal. Rodičům se vrátil jako šestatřicetiletý syn. Měl zničené zdraví, chlap jako hora po letech žalářování vážil 57 kilogramů... Jeho propuštění na amnestii ve skutečnosti bylo podmíněným propuštěním na 10 let.

V době společenského a politického uvolnění, v roce 1968, když byla činnost skautské organizace podruhé obnovována, stál Kád'ra těmto snahám na blízku. Obnovuje středisko Maják, tentokrát již s řadou svých už dospělých odchovanců. Shání stany a tábořiště a především mezi skauty pracuje výchovně. Přednáší na vůdcovských kurzech a lesních školách, mj. je jedním z jeho absolventů i biskup František Radkovský. Když je v roce 1970 opět komunisty skautská organizace rozpuštěna, žijí oddíly Majáku poloilegálně, popř. pod hlavičkou TOMA, či bez jakéhokoliv organizačního zajištění. Přesto je v této činnosti znát Kád'ova výrazná stopa. Třetí obnova skautingu u nás v r. 1989 zastihla Kád'u v plné duševní síle. Znovu se pouští do skautské práce, která se jeví jako nejnáročnější z těch, co skauting během svého působení u nás potkala. Sice předal vedení Majáku mladším nástupcům, ale jeho výchovná skautská činnost působí dál a dál.

6.2.2 Audience u Sv. Otce

Kád'ra patří k předním osobnostem českého katolického skautingu. V roce 1996 byl pozván do Vatikánu někdejší "majáčníkem" P. Richardem Čemusem, který v roce 1968 spolu s rodiči emigroval na Západ. P. Čemus – jezuita, hovořící sedmi světovými jazyky, mimo jiné

⁴⁰ viz přílohy

dva roky pobýval jako atašé apoštolské nunciatury v Moskvě, poté působil jako profesor na Pontificio latituto Orientale a v r. 1996 byl jmenován rektorem papežské koleje Pontificum Collegium Russicum. S P. Koláčkem z vatikánského rozhlasu zprostředkoval to, aby Kád'á promluvil v jednom z pořadů na téma *"Jak žije náš katolický skauting..."* Ve vysílání. Kád'á hovořil o svých skautských začátcích u P. Methoda Klementa, kdy mohl být od sedmi let přítomen bohoslužbám a výchově ministrantů ve sdružení LA, kde ho okouzila krásná myšlenka skautingu. Dalším bodem rozhovoru bylo jím založené středisko Maják a jeho tradice křesťanských zásad projevujících se v realitě všedního života a v pomoci druhým, např. při repatriaci z koncentračních táborů, kdy se přivázeli vězňové domů do vlasti. Dále hovořil o začlenění hluchoněmých kamarádů do oddílu a současné charitativní činnosti v areálu Prknovka, v Kolovratech u Prahy, který poskytuje materiální zázemí volnočasovým aktivitám mládeže. Nezapomněl se zmínit i o spolupráci laiků a kněží, neboť vlastně celý život spolupracoval s kněžími, zejména s jezuitu od Svatého Ignáce, kde měl Maják před komunistickou érou své sídlo. S duchovními se setkával jak na svobodě, tak posléze i ve vězení či lágrech. Viděl v nich spolupracovníky, kteří mohli dát dětem křesťanskou náplň, důležitou pro celkovou výchovu mládeže. Líčí, jaké měl možnosti se setkat s kněžími v různých lágrech, kde pro ně mohl něco na koleně vyrobit – maličké kalichy a pateny. Toto vysílání poslouchal i tehdejší papež Jan Pavel II. a rozhovor ho zaujal natolik, že se toužil s Kád'ou setkat. A tak začal kolotoč telefonických rozhovorů osobního tajemníka papeže a během deseti dnů byla vyřízena audience. Kád'á byl jako jediný Evropan přidělen k nevelké skupině kněží a civilistů a s nimi se zúčastnil i mše svaté v osobní kapli Svatého Otce, který ji celebroval. Po ukončení mše následovaly krátké rozhovory a požehnání od papeže⁴¹. K překvapení všech s Kád'ou rozmlouval více než čtvrt hodinu a navíc mu při rozhovoru udělil výjimečně dvě požehnání- jedno pro něho a jeho rodinu a druhé bylo svatým Otcem uděleno skautům a skautkám, bývalým politickým vězňům komunistického režimu v ČR. Návštěva Vatikánu a osobní audience u Svatého Otce byla pro tohoto oldskauta obrovským životním zážitkem, na který, jak sám říká, bude vzpomínat do konce svého života. Cítí jako své poslání podělit se s ostatními o své radostné zážitky, proto se o této situaci také zmiňuje.

Možná tato výpověď v některých okamžicích vypadá jako jedno velké dobrodružství, které nezlomilo srdce tohoto skauta, ale není. Je to jen zlomek zlých vzpomínek (někdy s dobrým koncem), které přinesl režim v padesátých letech lidem, již se mu postavili. Stále zůstávají věci a situace, o kterých lze jen těžko mluvit. Nejsou zahaleny rouškou tajemství, ale jejich obsah v sobě nese bolest:

⁴¹ viz přílohy

"Říká se , že kůň vydrží všechno. Ale co tam s člověkem prováděli, to by kůň nevydržel!

Na svobodě jsem potkal dvakrát své trýznitele – obloukem jsem je obešel, cítil jsem totiž, že se mi do hlavy žene krev a že bych udělal asi nějakou volovinu.

Vidíte já asi nikdy neplakal. Ani na pohřbu svých rodičů jsem si nezaplakal, člověk v těch lágrech nějak ztvrdnul..." vzpomíná Kád'ra, skautský doyen.

XVI. skautský seminář Ekumenické lesní školy, pořádaný 14.1. – 15.1. 2006 v Salesiánském divadle v Praze, byl poznamenán událostí mimořádného významu: skautskému bratrovi Zdeňku Zelenému – Kád'ovi byl předán, z rukou biskupa Františka Radkovského, Rytířský řád sv. Řehoře. V srpnu 2005 mu tento řád udělil ve Vatikánu papež Benedikt XVI. za dlouholeté, příkladné uvádění a upevňování katolické víry mezi českou mládeží.⁴²

6.3 P. Martin František Vích

K těm, kteří mohou potvrdit slova Zdeňka Zeleného, patří i skautský bratr a kamarád z lágrů P. Martin František Vích⁴³. Otec Martin se narodil v r. 1921 v Jiříkově u Litomyšle. Jako zahradnický příručí vstoupil do Kongregace bratří Nejsvětější svátosti. Byl vysvěcen 1949 a po zatčení 1953 přichází odsouzení na deset let za údajnou velezradu. Od dubna 1954 do října 1956 pracoval v uranovém dole. Tady přežil zával, jehož následky nese dodnes. Následovaly věznice Valdice a Mírov. Po propuštění (květen 1960) byl zaměstnán u Komunálních služeb v Českých Budějovicích. Do pastorače se vrátil v roce 1967. Dnes je farářem v Dobrší a Česticích na Strakonicku. Mj. za svůj celoživotní postoj vůči totalitnímu režimu obdržel dne 28. října 2005 z rukou prezidenta Václava Klause státní vyznamenání – Řád T.G. Masaryka třetího stupně.

Vzpomínky na dobu minulou...

Otce Martina jsem měl tu čest několikrát navštívit v jeho dobršské farnosti. Táta Martin, jak jej mnozí farníci nazývají, je znám nejen dobrým srdcem, ale i pomalou chůzí o dvou berlích, s nimiž se belhá několikrát denně do schodů dobršské fary. *"Co jiný zvládne za pár minut, mně trvá třeba půl hodiny,"* přiznává. Ale hřejivost jeho slov pak případné zpoždění několikanásobně vynahradí. Charisma, které z něho vyzařuje nenechá v klidu žádného, a to

⁴² Srov. www.cin.centrum.cz/zapisnik; zobrazení řádu viz přílohy

⁴³ viz přílohy

i přes to všechno, co během svého života zažil...Když jsem se „táty“ Martina zeptal, zda by mi mohl něco říci, jak to bylo v těch padesátých letech, nejdříve se usmál, pak řekl:

„Tak poslouvej, ale nic hezkého to není. Přesto všechno, co jsem tam prožil, tak toho nelituji... i přes tu krutost co jsme museli unést, tam byly chvíle krásné...“

Vysvěcen byl v adventu roku 1949 ... "Bylo nás svěceno dvanáct. Biskup Hlouch nám tehdy každému dal prostý kříž a pronesl:"Čekají na vás krumpáče, lopaty, vidle... jděte statečně a s láskou za Kristem. On nesl těžký kříž, u něho čerpejte sílu!"

V roce 1950 přišla likvidace klášterů...

Přepadli nás jedné pozdní dubnové noci. Rychle jsme si museli spakovat pouze to nejnnutnější. Na dvoře už stálo nákladní auto. Autobus směr Hejnice čekal kdesi za městem. Už jsem seděl se spolubratry na korbě, a najednou slyším: "Vích ven!" Tiše se ve mně ozvalo: "Co ode mě chtějí, Pane Bože!?" Jeden z estébáků, který mi později pomáhal, mi řekl: "Máte dělnický původ, zůstanete zde, abyste uklidnil lidi, až přijdou ráno do kostela." Byla to hrozná noc. Estébáci rabovali v každé místnosti, hledali peníze a starožitnosti. Knihy a doklady z knihovny házeli z okna na náklad'ák...

Zatčení...

To bylo 21. srpna 1953. Na večerní požehnání přišlo jako obvykle dost lidí, ale už jsem viděl, že vzadu je nějaký divný ruch. Pak jsem šel do zpovědnice. Čekali tam na mě chlapi Holečkovi, chystající se jít druhý den k prvnímu svatému přijímání, a nevěsta, která se měla vdávat. Sotva jsem otevřel dvířka, někdo mě uchopil za ruce, nasadil pouta a táhl mě ven. Následoval více než čtyřadvacetihodinový výslech. Soud se konal za půl roku. Hlavou skupiny byl určen P. Stanislav Sasina - souzeno nás bylo dvanáct. Vyfasoval jsem deset roků a ztrátu všeho majetku. Po vynesení rozsudku vstal Sasina a - i když se ho snažili umlčet - prohlásil: "Raději bych přijal místo třiceti roků smrt, kdyby vás všechny propustili!" A staříčkový kněz Jenda Sukdolů z Borovan silným hlasem citoval Ježíše z horské řeči: "Radujte se a jásejte, když vás budou kvůli mně tupit a pronásledovat!" Dupot ani křik Jendův hlas nepřerušily. V mém bývalém působišti se o mně šířila zpráva: "Měli jste faráře, který chtěl prokopat lipenskou přehradu a zaplavit celé Budějovice!"

První cela byla na Pankráci...

Pankrácká věznice byla tehdy přeplněná. Přivedli mě na samotku již obsazenou. Po zamknutí dveří se mi její obyvatel představil jako generál Josef Pavel, interbrigadista ze Španělska. Za války byl v koncentráku, v únoru 48 vyzbrojoval milici a po boku Gottwaldově stál na Staromáku. Unikl ve stranických čistkách smrti, ale byl odsouzen. A oni si mysleli - tak teď se farář s bývalým prominentním komunistou poperou. A my se nakonec spřátelili. Já jsem se většinou tiše modlil a on vyprávěl. Jednou časně zrána stál u zamřížovaného

zabíleného okénka a řekl: "Pane Bože, proč já tu vlastně jsem?" A já na to: "Josefe, ty se umíš modlit!" - "Vždyť jsem neřikal žádný Otčenáš!?" - "A myslíš, že já se modlím jen Otčenáš? Modlitba je rozhovor s Bohem a ty jsi se ho ptal! Já vím, proč tu jsem, a nedivím se ti, že se takhle ptáš, když jsi celý život pro komunismus žil a bojoval." Z kriminálu se dostal v roce 1956. A po mém propuštění mi poslal svou adresu, kam bych mu mohl psát. Po Velikonocích nás rozdělili do transportů. Můj los padl na Tmavý důl ve Rtyni v Podkrkonoší. Těžilo se tam uhlí a uran...

Vznik legendární přezdívky...

Pracoval tam jako civil Standa Kovářů z Litomyšle a on mi tam tajně nosil balíčky od mé sestry. Předával je v jámě. V dolech osm set třicet metrů pod zemí nebylo třeba se bát bachařské návštěvy. Ti měli strach ze smrti, závalů, plynu... A my jsme si z doneseného balíčku udělali bohaté hody. Z čerstvých vajec, cukru a dalších dobrot jsem ušlehal sladkou pěnu, kterou jsem potom hostil všechny, které známá vůně vanilky, mandarinek a čokolády dovedla až na naše pracoviště k právě dostavěné podpěrné zdi. Dostal jsem tam přezdívku "pěnový Martin".

Přežil zával...

Důlní Týfa nás při sfárání varoval: "Země je dnes v pohybu, buďte opatrní!" Dole jsme sloužili mši svatou. Kalich nahradila lžička, jako paténa sloužilo víčko od konzervy, na které nějaký mukl-umělec špičkou hřebíku vyryl tvář trpícího Krista. A svátostný Spasitel - po mši ukrytý do cigaretového papírku - se stával posilou pro všechny, kdo se nemohli mše účastnit. Pak jsme se s Františkem Babíčkem dali do práce na stavbě podpěrné zdi. Po odstřelených kamenech se vytvořila jáma, která nás patrně zachránila před smrtí. V té jsme byli přikrčeni, když pod tíhou klesajícího stropu dřevěné podpěrné sloupy písaly jako varhany a ze stropu se uvolnily černé kamenné placky. Jedna z nich zasáhla i moji nohu. František ten balvan z mé nohy odvalil. Byli jsme osm set třicet metrů pod zemí a nad námi hřměly lámající se kameny. Modlili jsme se a dávali si vzájemně rozhřešení. V ruce jsem pevně svíral v papíru zabalenou Nejsvětější svátost. Lampy pomalu pohasínaly a nás zahalila děsivá tma. Asi kilometr od nás ležela na zemi vzduchová roura, na kterou jsme tlukotem zhaslé lampy dávali znamení, že ještě dýcháme. Nespali jsme. Hlad jsme necítili. Teprve nazítří večer jsme v otvorech mezi kameny uviděli pronikavé světlo hornických reflektorů. My jsme radostí tloukli lampami a bylo slyšet radostné výkřiky: "Zdař Bůh! Zdař Bůh! Zdař Bůh!"

A zachránili život...

Na Tmavém dole jsem asi zachránil život právníkovi, evangelickému faráři Janu Rubíkovi. Ten každou noc posunoval vzduchové roury o jedno pole blíž k těžební stěně. Plazil se vždy kolem nás, u zdi odpočíval a často se občerstvil mojí cukrovou pěnou. Jednu noc jsme na něj

po odstřelu marně čekali. Lezl jsem po břiše za ním nahoru. Našel jsem ho, lampa u něho svítila, ale on nejevil známky života. Táhl jsem ho uhelnou slojí na vzduch. Na plotnách jsem zavolal vietnamského lékaře a ten ho umělým dýcháním probral k životu. Jan Rubík mi pak věnoval svoji báseň "Princezna Mirandolína a Martin".

Propuštění...

Půjčili mi civilní šaty, které jsem tam pak musel poštou vrátit. Auty nás rozváželi na různé zastávky, aby nás na jednom nádraží nenastupovalo příliš mnoho. Jenže na zastávkách a všude, kde se potkávaly vlaky, se ozýval jásot stovek amnestovaných vězňů. Do rodného Jiříkova jsem dorazil časně ráno. Byl krásný májový den. Když mi přišla otevřít ještě rozespálá sestra Anička, vykřikla: "Frantíku!" a zapotácěla se. Jen tak jsem ji zachytil. Dlouho se nemohla vzpamatovat. Usmívala se a plakala. Snažila se mi snést modré z nebe. Potom jsem ze sebe i na sobě vyhledával z vězení propašované papírky. Prošel jsem se rodnou vsí, zastavil se u kříže a došel až k lesu. Vzpomínal jsem a děkoval Bohu. Maminka se té chvíle nedočkala. Když byla ke konci mého věznění s Jirkou Charvátem na krátké návštěvě, nenápadně jsem se jí pokusil předat ručně vyrobené křížky. Bachař to však uviděl, praštil mě po ruce a táhl mě pryč s řevem: "Takové svinstvo jim dáváte!" A maminku, když viděla, jak tam se mnou zacházejí, cestou ranila mrtvice. Byl jsem za to "dole v jámě", na samotce a v noci jsem slyšel jasný, tichý maminčin hlas: "Frantíku, Frantíku..." Až později jsem se dozvěděl, že maminka tu noc zemřela. Sestra žádala, abych mohl s dozorem na pohřeb, ale nedovolili to.

Kriminál jako zkouška víry...

A nepamatuji se, že bych měl někdy nějaké pochyby nebo doby temna. Na Tmaváku byl se mnou řeholní spolubratr P. Dominik Javůrek. Byl často nemocný. Na Štědrý den jsem ho navštívil na "marodce" v rohovém baráku. Vyšli jsme na nástupiště. Dřevěné baráky kolem dokola byly vyšperkovány dlouhými, v záři reflektorů se třpytícími rampouchy. Dominik mi vyprávěl, kolik vzácných dárků dostal od kamarádů. Byly to především kostky cukru, bonbon... Z jiného baráku vyšla skupina, kterou vedl československý farář. Do ticha noci, od baráku k baráku, zpívali koledy. Z lesa, vysoko nad vězením, nějací odvážlivci zatroubili: "Tichá noc, přesvatá..." Dominik mi tehdy řekl: "Martine, kdyby mě teď chtěli pustit na svobodu, asi bych nešel. Tak opravdové Vánoce bych ani doma nezažil." Při ranním nástupu všech vězňů se lágrem ozval ostrý rozkaz "Kulhavého d'ábla": "Ty rampouchy musí ze střech zmizet. Na zemi rozdupat na kousky!" Byl Boží hod vánoční 1954.

Návrat do duchovní služby...

Propustili mě na amnestii v roce 1960. V Litomyšli jsem hledal zaměstnání jako zahradník. Měl jsem hned několik míst, ale nikde mě nesměli přijmout. Navíc jsem neměl legitimaci.

Tak jsem jel do Budějovic, aby mi na policii vystavili novou občanku. A teď mi tam jeden z policistů položil otázku: "Nevyčítá vám někdo, že jste byl zavřený?" Odpověděl jsem: "Jsem vyučený zahradník, k čemuž mě nesměli pustit, jen do stavebnictví, a to jsem nemohl pro nemocnou nohu přijmout." - "Sehnal mi místo u Komunálních služeb, do zahradnictví. A protože jsem to měl s nohou stále horší, lékař mi doporučil, abych si hledal jiné zaměstnání. A tak jsem napsal žádost do duchovní správy. Rok jsem čekal, marně. A tak jsem napsal svému spoluvězni Josefu Pavlovi, který se mezitím stal ministrem vnitra. Během několika týdnů jsem měl dekret do duchovní správy". Kapitulní vikář P. Titman rozhodl: "Za trest ho dáme na Dobrš!" *"Před šestatřiceti lety jsem stál tady na kopci, díval se směrem k Budějovicím a říkal si - Pane Bože, do jaké tramtárie jsi mě to poslal?" vzpomíná stále s úsměvem.*⁴⁴

Mezi jeho přátele patřili i Reinsberg, historik Kadlec nebo Luboš Voleník z Nejvyššího kontrolního úřadu. "Znali jsme se už z totality," říká farář Vích. "Měli jsme oba ty dvě hole, to nás sblížovalo. Rád sem za mnou jezdil, měl tu svou postel. Pomáhal mi, jak to jenom šlo. Moc mě bolelo, že odešel. Přátelé odchází jeden za druhým..." vypočítává. I takový může být příběh duchovního bratra skauta.

⁴⁴ lze srov. s - Katolický týdeník - Článek Na víčko vyryl tvář Krista...Příloha Perspektivy 09/2004

Závěr

Skauting chce být neustálým poctivým hledáním cesty životem a učí k tomu i mladé lidi, jejichž duši a potřebám rozumí. Vytváří pro ně ve vnímavém věku prostředí, které je vychovává k rozumnému a odpovědnému společenskému životu. Jeho základy jsou pevné, i když byly položeny na začátku minulého století, svou jasnozřivostí a chápáním, může být skauting jednou z nadějí našeho světa. Byl několikrát likvidován, ale jeho duše dokázala přežít, otřepat se, rozkvést dál a znova, s ještě větší slávou, ukazovat ten správný směr a styl života. Není snadné přijmout pravidla a principy skutečného a opravdového skautingu, je to totiž záležitost ochoty a vůle. V našich podmínkách si stále neseme ono dědictví už z dob rakouské nadvlády, kdy odpor proti ní se obracel dost nepochopitelně spíše do odporu k duchovním záležitostem, jako by právě pochybovačnost a odpadlictví v duchovních věcech měly být lékem a cestou k národnímu osvobození. Projevuje se zde pak výsada neochoty přijímat vysoké mravní nároky. Východiskem z této situace pak jediné může být návrat ke kořenům skautingu, k jeho principům i podstatě a navázat na tradici těch, kteří vydrželi žít skauting v dobách dobrých i zlých.

Svědectví, která zazněla v mé práci, jsou velice osobní, poznamenaná osudem, charakterem, vnímavostí i pamětí konkrétních jednotlivců, ať už jde o výpovědi Zdeňka Zeleného – Kádi, či P. Martina Františka Vícha. Je obdivuhodné, jak tyto skauty, ale i mnohé další, spojovala závaznost ke společenství bratrství a sesterství tohoto hnutí i v dobách nepříznivých ze strany politické moci, která u nás v letech 1948 až 1989 vládla. Přes všechn odpor a kruté pronásledování se snažili dokázat řídit lodičky svých životů správným směrem. Tak, jak ukazuje štelka kompasu! Smutné je to, že si naše společnost stále není ochotna přiznat to, co se v naší zemi v uplynulých desetiletých vlastně dělo. V základech našeho i světového skautingu je výchova k slušnému a smysluplnému životu, úcta k poznané pravdě, smysl pro čest a statečnost v hájení spravedlivých zájmů lidí v rodné zemi i na celém světě. Opouštění těchto zásad, dávání přednosti krátkozrakým výhodám, přizpůsobování se zlu, podceňování náklady ideologií, podléhání vlivu těch, kteří podporují svévoli moci nebo jsou ochotni ji trpět, připouštění nedemokratických principů a stranictví do řízení celého hnutí, spolupráce se skrytými či dokonce otevřenými nepřáteli podstaty skautingu – to vše byla pokušení a nebezpečí, kterými byl český skauting v dobách komunistické diktatury ohrožován. Mnozí tomuto podlehl, ale mnozí se dokázali vzepřít. Byli opravdovými skauty a skautkami své doby, kteří byli ochotni žít podle skautských slibů a zákonů. Prokázali to, že skaut je jakýmsi puncem kvality, spolehlivosti a morálky a lze se na jeho čest spolehnout.

Použitá literatura

- Bible*. Ekumenický překlad. Česká biblická společnost, 1995.
- Buber, Martin. *Já a Ty*. Praha: Mladá Fronta, 1996.
- ČIN - časopis, VŠCHT, prosinec 2003. ISBN 80-239-2100-2
- EŠK, Skautský seminář, sborník přenášek Praha: Fokus, 1996.
- Eliade, Mircea. *Posvátné a profánní*. Praha: Křesťanská akademie, 1994.
- Fanderlík, Velen. *Listy Jurovi*. Praha: Junácká edice, 1970.
- Foglar, Jaroslav. *Devadesátka pokračuje*. Praha: Olympia, 1991.
- Pod junáckou vlajkou*. Praha: Olympia, 1999.
- Tajemství Velkého Vonta*. Praha: Olympia, 1991.
- Hájek, Petr. *Smečka volá*. České Budějovice.
- Hejl, Vilém. *Zpráva o organizovaném násilí*. Praha: Univerzum, 1990. ISBN 80-85207-01-X
- Henckmann, Wolfhart. Lotter, Konrad. *Estetický slovník*. Praha: Svoboda, 1995.
- Chesterton, Gilbert Keith. *Ortodoxie*. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 1993.
- Kohák, Erazim. *Post scriptum: psové*. Praha: Panglos, 1996.
- Kol. ORJ Praha 2, Pražský skautský almanach, Praha: VŠCHT, 1994
- Kratochvíl, Antonín. *Žaluji 1*. Praha: Dolmen, 1990: ISBN 80-900123-1-0
- Kratochvíl, Antonín. *Žaluji 2*. Praha: Dolmen, 1990: ISBN 80-900123-2-0
- Křivský, Pavel. *Ars bene vivendi. /Podle záznamů členů a členek Kruhu/* Praha, 1992.
- Kysilka, Vladimír. *Úvahy nad woodcrafterským zákonem*. Praha: The Ernest Thompson Seton Institute, 1998.
- Lesní škola Jiráskovy oblasti* : Texty pro frekventanty lesní školy. Hradec Králové, 1994.
- Lešanovský, Karel. *Se štítem na štítě*. Praha: ÚVD PLČ, Svědectví, 2000. ISBN 80-238-5630-8
- Lešanovský, Karel. *Stručné dějiny českého skautingu v období 1968-1970.* Praha, 2003
- Makásek, Ivan-Hiawatha. *Kluci z Dakoty*. Praha: Ostrov, 2003. ISBN 80-86289-26-5
- Mareš, Jan. *Tři orlí pera*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1963.
- Materiály k přípravě na VZ*. Sv. 1. Myšlenkové základy skautingu, historie. Brno: Kolektiv Kruhu Dívčích Lesních Škol, 1999.
- Navrátil, Zdeněk. *Proč není skauting koníčkem*. Ivančice v létě 2003.
- O posvátnu*. Sborník. Praha: Česká křesťanská akademie, 1993.
- Powell, Robert Baden. *Vlče, skaut, rover*. Liberec: Skautské prameny, 1993.
- Reinsberg, J., Svoboda, B. *Legio Angelica a P. Method Klement O.S.B.* Trinitas 2000.

- Seidlová, Dana. *Zrcadlo mé duše*. Praha: Portál,s.r.o. 2004.
- Seifert, Miloš. *Přírodou a životem k čistému lidství*. Praha, 1920.
- Seton, Ernest, Thompson. *Knihy lesní moudrosti*. Praha: Olympia, 1991.
- Svojsík, Antonín, Benjamín. *Základy junáctví*. Praha: Merkur, 1991.
- Šimánek, Josef. *Skating a zálesáctví*. Praha: Toužimský a Moravec.
- Vosátka, Mirko. *Rowerské dopisy*. Praha: Kopáč a Kucharský.
- Vychodil, Daniel. *Metodika*. Edice Vůdcovská zkouška, sv. 4. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR, Tiskové a distribuční centrum, 2000.
- Zajíc, Jiří. *Myšlenkové základy skautingu*. Edice Vůdcovská zkouška, sv. 1. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR, Tiskové a distribuční centrum, 2000.

DALŠÍ LITERATURA:

- Čáka, Jan. *Junácká symbolika*. Praha: Merkur, 1990.
- Fanderlík, Velen. *Táborové epistoly*. Praha: Skautské informační centrum, 1991.
- Hájek, Petr – Balú. *Oheň*. Havlíčkův brod: Středisko Junáka, 1991.
- Otto, Rudolf. *Posvátno*. Praha: Vyšehrad, 1998
- Tváře doby, Političtí vězni padesátých let.....???

DALŠÍ PRAMENY:

Kroniky skautského střediska Maják

Soukromé zápisy z přednášek

Katolický týdeník - Článek Na víčko vyryl tvář Krista...Příloha Perspektivy 09/2004

www stránky Duchovního odboru Junáka (www.skaut.cz/krizovatka/duchovni/index.html)

www.totalita.cz

www.cin-centrum.cz/zapisnik

Seznam zkratek

ABS – Antonín Benjamin Svojsík

B-P – Baden Powell

ČSM – Československý svaz mládeže

ETS – Ernest Thompson Seton

ELŠ – Ekumenická lesní škola

KSČ – Komunistická strana Československa

LA – Legio Angelica

LŠ – Lesní škola

OS - oldskauti

PO ČSM – Pionýrská organizace Československého svazu mládeže

SNB – Sbor národní bezpečnosti

StB – Státní bezpečnost

TJ – Tělovýchovná jednota

TOM – Turistický oddíl mládeže

ÚV – Ústřední výbor

ÚR – Ústřední rada

WOGGGS – Mezinárodní svaz skautek

WOSM – Mezinárodní svaz skautů

Seznam příloh

- I. Titulní stránka časopisu pro ministranty Legio Angelica
- II. Znak ministrantského společenství Legio Angelica
- III. Titulní stránka první Příručky pro hochy – ministranty, vydaná LA v r. 1929
- IV. Odborné zkoušky ministrantů pro přijetí do LA podle skautského vzoru
- V. P. Klement se svou Falanx, jádrem Legio z r. 1934
- VI. Vzpomínka Otce Methoda na skauting LA – skautská náramenní páska....
- VII. P. Method- sedící s přáteli, zleva:V. Zavadil-Brouk, Z. Zelený- Kád'a, P. S.Hlaváč
- VIII. Mons. Jiří Reinsberg – Amundsen
- IX. Zdeněk Zelený – Kád'a s Rytířským řádem sv. Řehoře
- X. Řád sv. Řehoře Velikého
- XI. Skautský slib z roku 1948
- XII. Obnova skautského slibu na lágru Vojna u Příbrami, při příležitosti 10. výročí založení skautského střediska Maják
- XIII. Karikatura slibového ohně
- XIV. Skautská lilie ovinuta ostnatým drátem – připomínka trýznění českého skautingu
- XV. Zdeněk Zelený – Kád'a
- XVI. Čísla, která znamenala jméno Zdeněk Zelený
- XVII. Karikatura pronásledování skautingu
- XVIII. Sdělení o zatčení ...
- XIX. Nabídka propuštění....
- XX. Zápisek Kádi o „podmínečném“ propuštění na amnestii r. 1960
- XXI. Mapka věznic a táborů
- XXII. Mapka koncentračních táborů v Československu v 50. letech
- XXIII. Mapka okresů vězněných skautů a skautek v 50. letech
- XXIV. Místo poprav pankrácké věznici
- XXV. Věž smrti v Jáchymově
- XXVI. Tajně pořízená fotografie vězněných skautů z tábora Vojna, 1955
- XXVII. Osobní setkání Zdeňka Zeleného s papežem Janem Pavel II. z r.1996
- XXVIII. P. Martin František Vích
- XXIX. Zákon č. 247 o táborech nucené práce
- XXX. Zákon č. 231 na ochranu lidově demokratické republiky
- XXXI. Prohlášení z 27. listopadu 1989, které zaznělo v Městské knihovně v Praze 2.12. 1989 při třetí obnově Junáka

Přílohy

I.

Rocník 1. *V září 1930* *Číslo 1.*

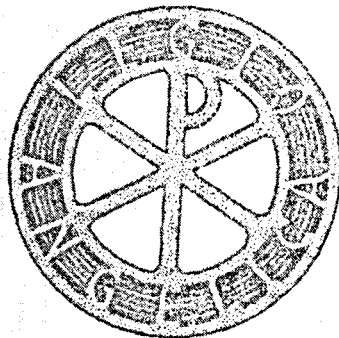
LEGIO ANGELICA

ČASOPIS LITURGICKÝ PRO HOCHY MINISTRANTY A PRO
TY HOCHY, KTERÍ TOUŽÍ PO POVOLANÍ KNĚŽSKÉM.
VYCHÁZÍ JAKO PŘÍLOHA „KVATEMBROVÉHO VĚSTNÍKU“.

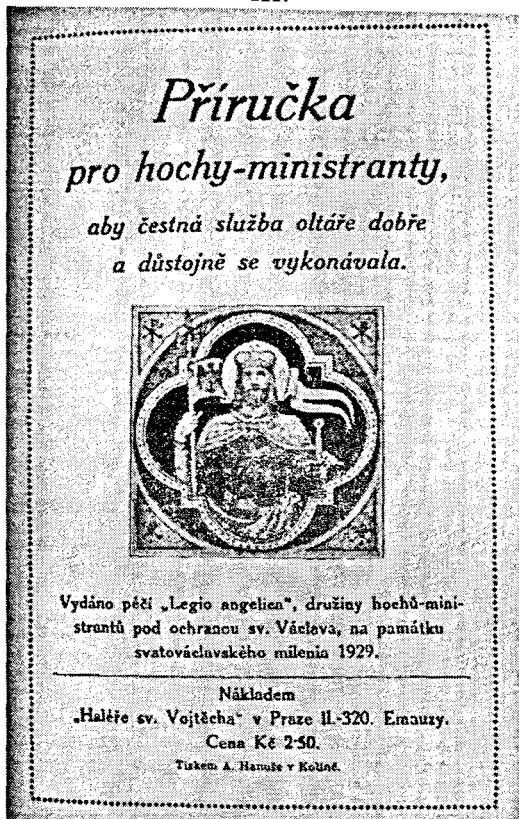

*Hrob sv. Václava — patrona „Legio angelica“
svatého kněžského ministranta českého národa,
u něhož dne 2. října 1927 tato „legie“ bojovníků
Kristových nejmenších byla založena slibem dělí.*

II.

III.

IV.

I. Zkouška kandidáta neboli nováčka LA.

1. Dovede vysvětlit, co je to Legio angelica.
2. Zná správně všechny body stanov družiny Legio.
3. Dovede vysvětlit znak Legio.
4. Dovede jednoduše a svými slovy vysvětlit, co je mše svatá.
5. Dovede vysvětlit barvy mešních rouch.
6. Umí správně jednoduchou ministranci a to z paměti a pokud možno bez jediné chyby.
7. Umí správně obřady jednoduché ministrance při tiché mši sv. (a to jako jediný ministrant).
8. Zná životopisy malých svatých ministrantů.

Teprve po této zkoušce nabývá právo nosit odznak LA. Kdo by se této zkoušce do jednoho roku nepodrobil, nemá právo ministrovat ani být členem Legio. Legitimace mu bude odňata a bude vyškrtnut ze seznamu.

II. Zkouška ministranta-legionisty. (Druhotřídka.)

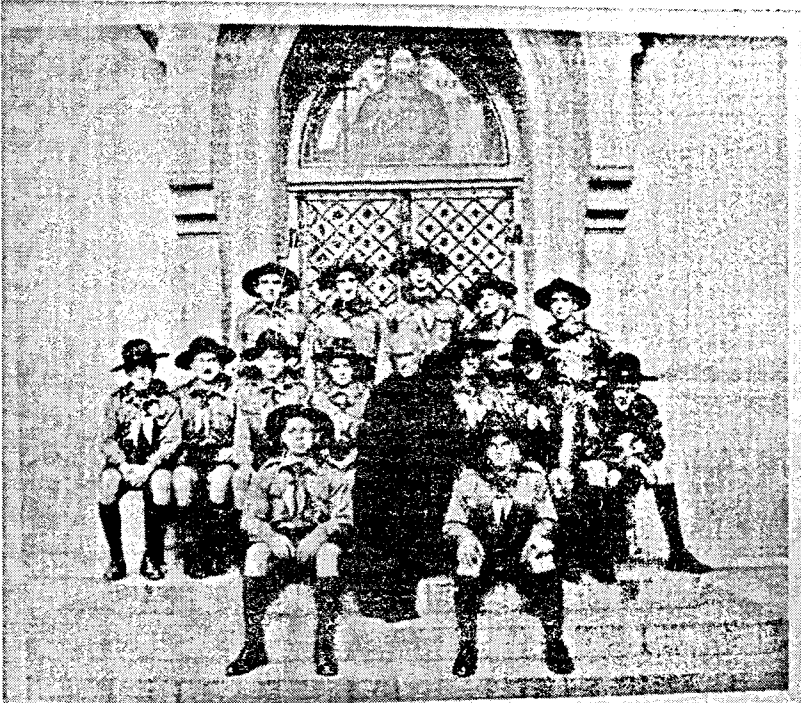
Této zkoušce se podrobuje každý ministrant-legionista do dvou let od zkoušky nováčkovské. Odznakem je zelená hedvábná kokarda kolem odznaku pro slavnostní příležitosti.

1. Ovládá správně vše, co musí umět a znát nováček.
2. Musí umět všechno z bible podle stupně a věku.
3. Musí umět všechno z katechismu podle stupně věku a třídy.
4. Musí podat stručné vysvětlení dějin mše svaté.
5. Musí správně a stručně vysvětlit pojem mše sv. a sv. přijímání.
6. Musí umět vyjmenovat všechno, co k liturgii mše sv. náleží.
7. Musí umět obléknout kněze ke mši sv.
8. Umí z paměti správně celou ministranci, ale i celou Missu recitatu.
9. Umí správně ministrovat u oltáře ve dvou, případně i úkol thuriferáře (nositele kaditelnice) při mši sv. bez asistence.
10. Umí svoje mladší kamarády zasvětit do všech těchto povinností.

III. Zkouška ministranta-akolyty (legionisty). (Prvotřídka.)

Tato zkouška je dobrovolná a povinná jen pro vůdce a pro členy Falanx. Odznakem bude červená kokarda kolem odznaku LA.

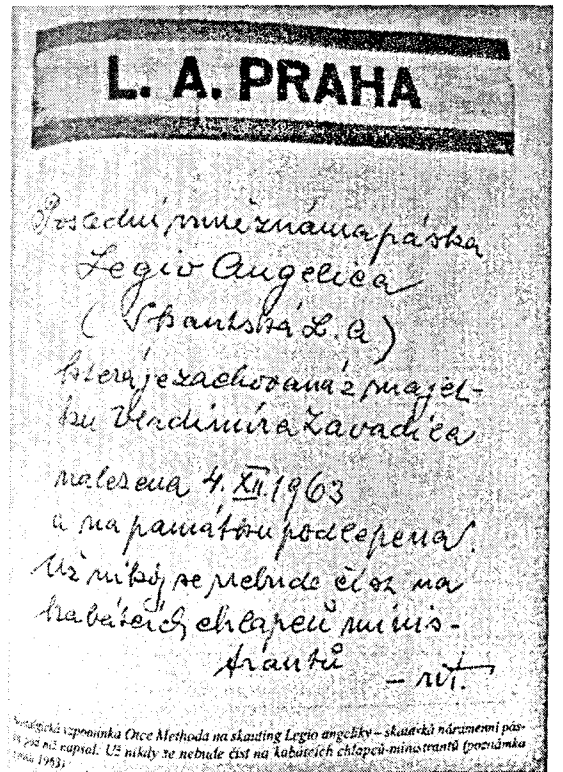
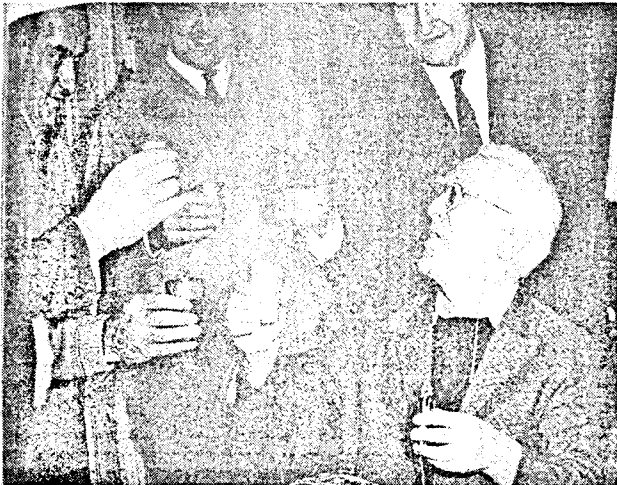
V.

Pater Klement se svou Falanx, jádrem Legio z r. 1934, na schodech kostela v Emanzích. V popředí sedí organizátoři Josef Jelínek (vlevo) a Antonín Nechyba. V 2. řadě zleva Sucharda, Svačina, Zdeněk Hradec, „Kulička“, předposlední Joska Novák a Baby Blažek, v horní řadě zleva Jan Rutsch, Alá Mandl, Rubeš - Tůta, Sláva Hlaváč a Emil (Aleš) Gwuzd, budoucí převor brexnovského kláštera

VI.

VII.

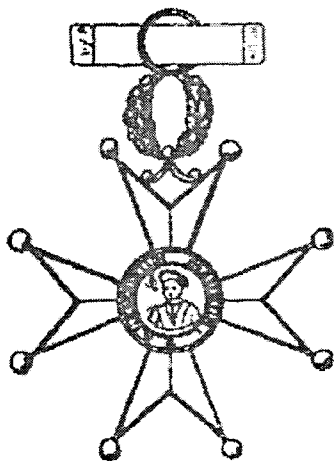
VIII.

IX.

X.

Řád založil roku 1831 papež Řehoř XVI. (Gregorius, 1831 až 1846) jako všeobecný záslužný řád. Dělí se na 4 stupně:

- velkokříž (velkostuha, hvězda)
- komandér s hvězdou (u krku, hvězda)
- komandér (u krku)
- rytíř (na prsou).

Jde o zlatý osmihrotý, červeně smaltovaný kříž, zakončený kuličkami. V modrém okrouhlém středu je zlaté poprsí světce, okolo nápis S. Gregorius Magnus (Sv. Řehoř Velký). Vzadu je heslo Pro Deo et Principe (Pro Boha a vladaře) a v opisu Gregorius XVI. P. M. Anno I. (Papež Řehoř XVI. v prvním roce - rozuměj pontifikátu).

Kříž je převýšen u civilních zásluh zeleným věncem, u vojenských zlatou zbrojí.

Hvězda: osmicípá, stříbrná s křížem řádu na středu.

Stuha: červená se žlutými okraji.

Řád nese jméno jednoho z nejvýznamnějších papežů raného středověku sv. Řehoře I. Velkého (590–604), významného diplomata, teologa, ale i církevního spisovatele a organizátora. Významně se zapsal i do dějin liturgie a církevního zpěvu (gregoriánský chorál

XI.

1. SKAUT JE PRAVDOMLUVNÝ.
2. SKAUT JE VĚRNÝ A ODDANÝ.
3. SKAUT JE PROSPĚŠNÝ A POMÁHÁ JINÝM.
4. SKAUT JE PŘÍTELEM VŠECH LIDÍ DOBRÉ VŮLE
A BRATREM KAŽDÉHO SKAUTA.
5. SKAUT JE ZDVORILÝ.
6. SKAUT JE OCHRÁNCEM PŘÍRODY A CENNÝCH
VÝTVORŮ LIDSKÝCH.
7. SKAUT JE POSLUŠNÝ RODIČŮ, PŘEDSTAVENÝCH
A VŮDCŮ.
8. SKAUT JE VESELĚ MYSLI.
9. SKAUT JE SPORIVÝ.
10. SKAUT JE ČISTÝ V MYŠLENÍ, SLOVECH
I SKUTCÍCH.

SLIBUJI NA SVOU ČEST JAK DOVEDU NEJLÉPE

1. MILOVATI VLAST SVOU REPUBLIKU ČESKOSLOVENSKOU A
SLOUŽITI JI VĚRNĚ V KAŽDÉ DOBĚ.
2. PLNITI POVINNOSTI VLASTNÍ A ZACHOVÁVATI ZÁKONY SKAUTSKÉ.
3. DUŠÍ I TĚLEM BÝTI HOTOV POMÁHATI BLIŽNÍMU.

SKAUTSKÉ HESLO: "BUĎ PŘIPRAVEN"

XII.

SLIB

Veliký svět a jeho plnou krásu,
moře, řeky, dálné kraje,
po nichž často se mi stýska,
rodnou zemi,
nejhezčí kout pozemského ráje,
jejíž hory věncem kopců lemují,
vlast, jež řečí mateřskou je srdci blízka
milovat slibuji.

Za poznanou pravdu bojovat
a když bude třeba přinést oběti.
Pro slunnější zítřky pracovat
pro nás a pro děti.
Neměřit krev a pot a námahu
vše očekávat, na vše být připraven
sít k činu odvahu.

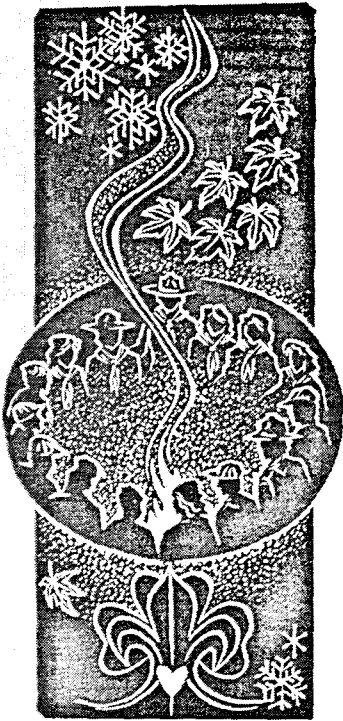
Rozhazy srdce, jež nelepě zna jakou boží
a všechny povinnosti člověka a skauta,
jež život na mí' těžko složí
plnit slibuji.

Úkorem duše vleku své křivě ztěží,
v požarech nesplněných tužeb
schořela jim naděje.

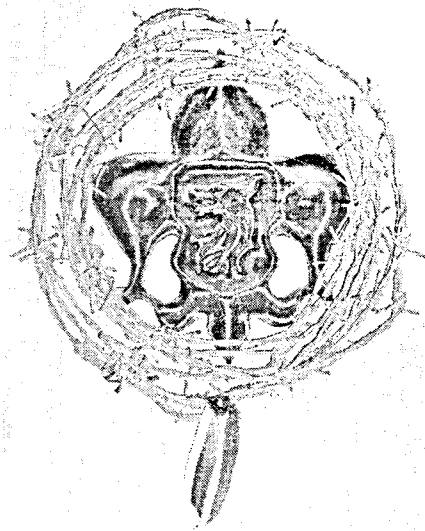
Ach, lidé, bratři
když vaše bolest a tíða nebi žalují,
zoufalství když drti vašich srdci hrudí,
tělem u duše,
skutkem u slovy utěchy a rady
vámi pomáhat slibuji.

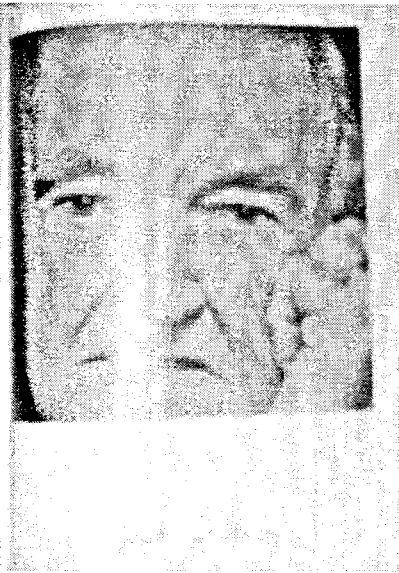
XIII.

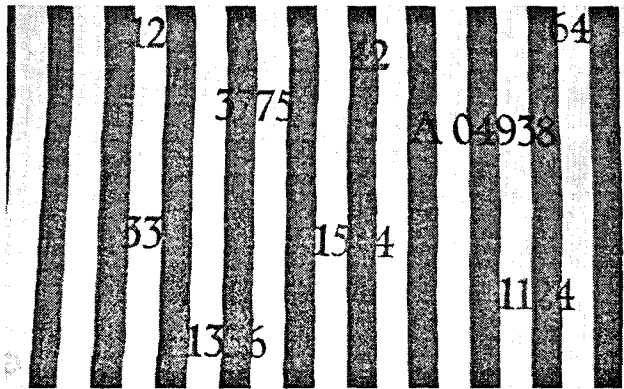
XIV.

XV.

XVI.

XVII.

XVIII.

Krajské velitelství státní bezpečnosti
v Ostravě.

Ostrava, dne 9. 2. 1957.

Odesílatel

Pan - paní

František Zelený

Praha II. Karlovo
Náměstí č. 499

Sděluji, že Váš rodinný příslušník ^v Zelený .....
nar. dne ..... v ..... byl dne .....
zatčen a nachází se ve zdejší vazbě - Ostrava I., Prokešova 24.

Pro jmenovaného jest možno dne ..... dopoledních
hodinách odezdati u zdejší státní služby následující předměty.

2 soupravy prádla, mýdla, tučnic,
kartáčů na zuby - pastu

Tyto předměty je možno zastříti na
shora uvedenou adresu.

Současně Vás upozorňuji, že návštěva zatčeného, pokud nebude pře-
dán do soudní vazby je vyloučena a nebude v žádném případě povolena.
Jídlo bude převzato jen v případech, kdy k tomu budete vyžádáni
písemně vyzváni a to jen v tom případě, když by úřední lůžko naru-
šilo značku stravy zatčeného.

Krajský velitel
státní bezpečnosti

R.P.

XIX.

MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI

Pan

V Opavě dne 14. listopadu 1957.

František Zelený

Praha II, Karl.nám.č. 499

Vážený pane !

K Vaší žádosti o proměnění výkonu trestu synovi Zdenkovi Vám sdělují : Váš syn již v roce 1956 odpykal polovinu trestu a pokud jde o jeho chování a pracovní morálku, není vůči němu žádných pořítek. Je však nutno, aby značně změnil svůj názor na dnešní dny, aby se oprostil právě těch omylů, které ho přivedly do rozporů se zákonem, neboť k doporučení podmíněného propuštění musím mít právě záruku v tom, že nebude v případě předčasného propuštění moci škodit společnosti a že do uvadání výkon trestu na pokračil. Aby pochopil to, co se od doby jeho zatčení v našem státě změnilo, bylo mu navrženo, aby mu byl přerušen výkon trestu na několik dnů k návštěvě rodičů, avšak Váš syn toto odmítl s tím, že matka je vážně nemocná a že by se její stav zhoršil zpět do výkonu trestu podmíněně zhoršil. Proto bylo nutno tyto jeho návrhy zamítnout a od přerušení výkonu trestu upustit. Bude proto také zapřít na Vše soudních, aby jste mu svými dopisy a pohovory při návštěvách objasnili přednosti našeho zřízení, aby on jako člověk, který nemá šanci se na vlastní oči o tomto pokroku přesvědčit, byl ujišťován svými nejbližšími rodinnými příslušníky, kteří na něho rozhodně mají větší vliv, jako jeho nadřízený. Když toto pochopí, není dalších překážek proto, aby se vrátil zpět do společnosti, jako její platný člen.

Ředitel :

Josef Janda

XX.

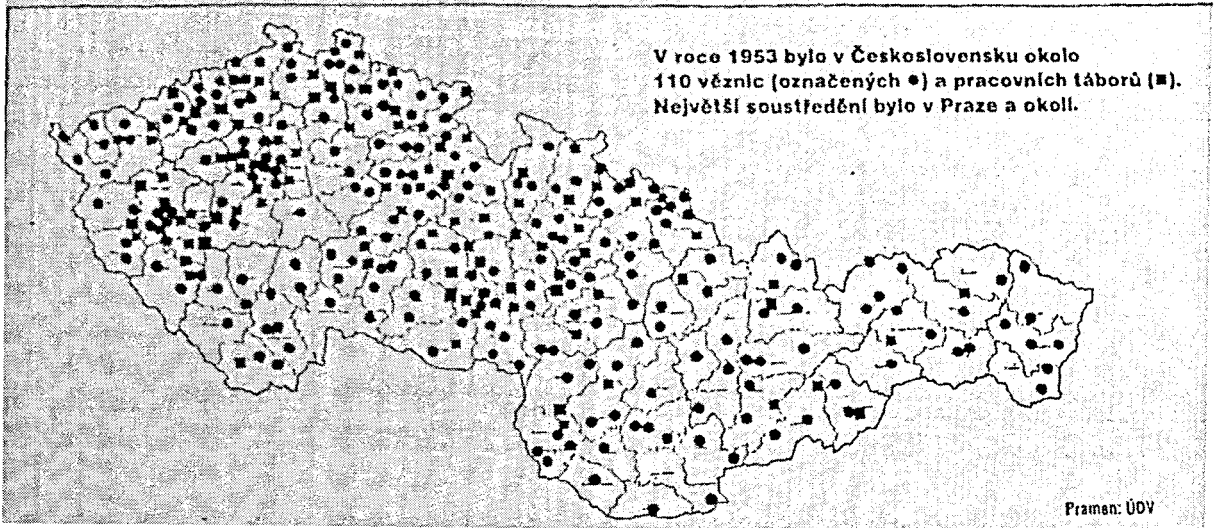
Při propuštění z rekreace jsem dostal finanční zálohu z mého konta, abych si mohl koupit oblečení na cestu domů. V obchodním domě /Průkopník/ jsem si za doprovodu buchaře koupil ošacení a obutí. Nezbývalo mi nic, jenom jsem měl v osobních věcech ve skladišti, nové montérky. Ty jsem věnoval příteli, který jel domů do Písku. Neměl v čem jet, vše mu bylo zabaveno a ukradeno. Byl rád, že bude mít alespoň něco na cestu domů. Manželka - Muklině seděla na Slovensku s trestem 20 roků on 18 roků. Pouze holé ruce a v kapse ani haléř. Při každém našem setkání, s humorem vzpomínáme na náš návrat domů /Přítel Jaroslav Brodský, kantořil na průmyslové škole v Písku./

XXI.

Označení věznic: BA - Braňslava, BM - Brno, JI - Jihlava, PP - Praha-Pankrác, PM - Píseň, OS - Ostrava, UH - Uherské Hradišti

Pramen: ÚO

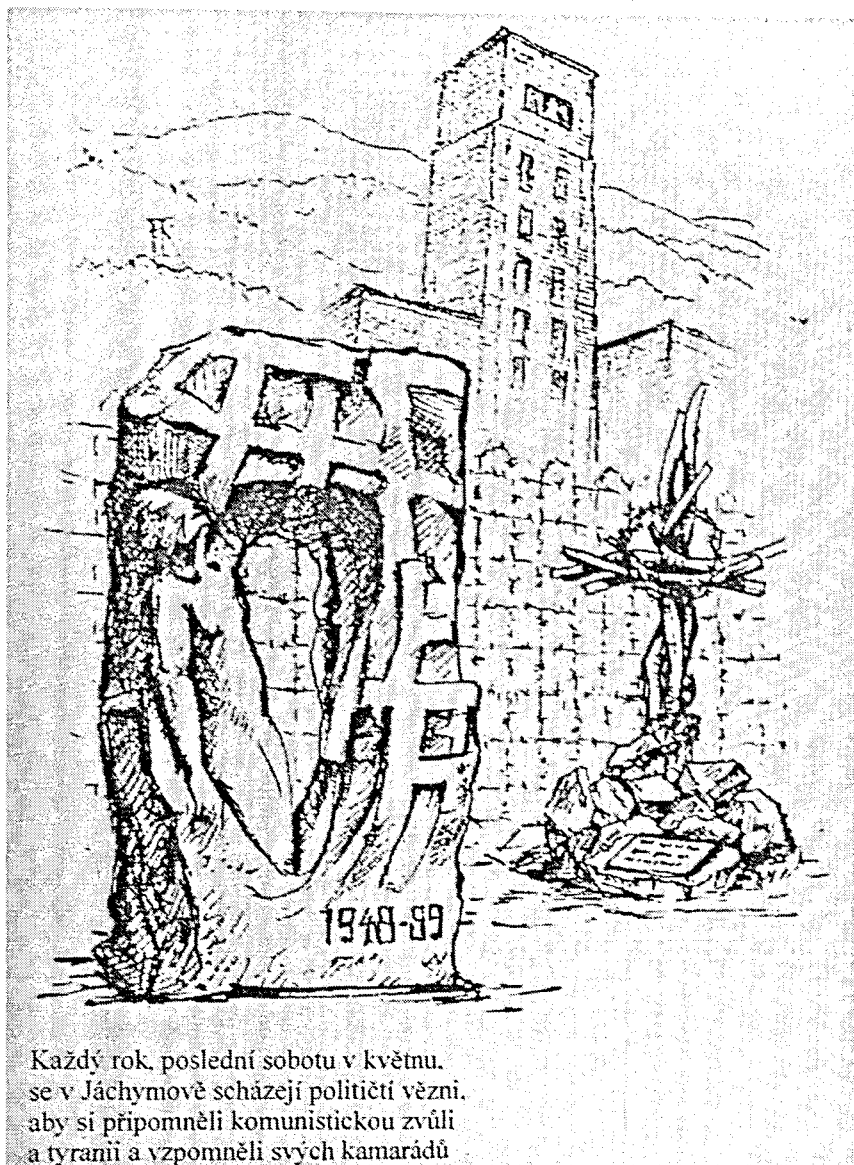

XXII.

XXV.

XXVI.

XXVII.

XXVIII.

XXIX.

SBÍRKA ZÁKONŮ
REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ

Částka 93.

Vydaná dne 17. listopadu 1948.

247.

Zákon ze dne 25. října 1948
o táborech nucené práce.

Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

§ 1.

(1) Aby osoby uvedené v § 2 mohly býti vychovány k práci jako občanské povinnosti a aby mohlo býti využito jejich pracovních schopností k prospěchu celku (§ 32 ústavy), zřizují se tábory nucené práce (v dalším jen „tábory“).

(2) Tábory zřizuje a spravuje ministerstvo vnitra, které může podle potřeby tuto působnost přenést na krajské národní výbory.

(3) Pracovních sil zařazených do táborů (§ 2) bude použito pro výkon prací podnikaných státem, národními podniky a svazky lidové správy ke splnění jednotného hospodářského plánu.

§ 2.

(1) Do táborů budou zařazeny

- a) osoby, které jsou starší 18 let, nepřekročily 60. rok věku a jsou tělesně a duševně způsobilé, ale práci se vyhýbají nebo ohrožují výstavbu lidově demokratického zřízení nebo hospodářský život, zvláště veřejné zásobování, a osoby, které jim to umožňují,
- b) osoby právoplatně odsouzené pro některý z činů uvedených v zákonu ze dne 6. října 1948, č. 231 Sb., na ochranu lidové demokratické republiky, zákonu ze dne 13. února 1947, č. 15 Sb., o stíhání černého obchodu a podobných pletich, zákonu ze dne 13. února 1947, č. 27 Sb., o trestní ochraně provádění dvouletého hospodářského plánu, nebo zákonu ze dne 18. července 1946, č. 165 Sb., o trestní ochraně národních podniků, znárodněných podniků a podniků pod národní správou.

(2) U správních přestupků, u nichž při uložení trestu na svobodě podle dosavadních zákonů mohlo být vysloveno, že trest na svobodě delší tří měsíců má být odpykán v donucovací pracovně, bude tento trest vykonán v táboře.

§ 3.

(1) O zařazení do tábora a o době trvání pobytu v něm v případech uvedených v § 2, odst. 1, písm. a) a o době trvání pobytu v případech uvedených v § 2, odst. 1, písm. b) rozhodují tříčlenné komise, jejichž členy a náhradníky jmenují krajské národní výbory.

(2) Do tábora lze zařadit osoby uvedené v § 2 na dobu od tří měsíců do 2 roků.

§ 4

Komise zřízená podle § 3, odst. 1 může, kde toho povaha případu vyžaduje:

- a) zakázat osobě zařazené do tábora po jejím propuštění z něho pobyt v určitém územním okrsku nebo místě nebo jí určit místo pobytu,
- b) naříditi vyklizení bytu zařazené osoby,
- c) rozhodnouti, že do živnostenského podniku nebo majetkových podstat zařazené osoby bude zavedena národní správa,
- d) rozhodnouti, že zařazené osobě bude odňato živnostenské oprávnění.

§ 5.

Odvolání podané proti rozhodnutí vydanému podle § 3 nebo § 4 nemá odkladného účinku.

§ 6.

(1) Komise podle § 3, odst. 1 může na návrh správy tábora po uplynutí nejméně tří měsíců dobu pobytu v táboře zkrátiti, má-li za to, že zařazená osoba svou pracovitostí a svým chováním dává jistotu, že po propuštění provede pracovitý, spořádaný a bezúhonný život, nebo prodloužiti, nedává-li svým chováním v táboře této jistoty.

(2) Zařazené osoby budou z tábora propuštěny, nehledě k určené době povinného pobytu, stanou-li se trvale tělesně nebo duševně nezpůsobilými k práci a k pobytu v táboře.

§ 7.

(1) Zařazené osoby jsou povinny konati jim uložené práce, a to jak v táborech, tak mimo ně.

(2) Osoby zařazené do tábora obdrží za práci plat podle pracovního výkonu. Po dobu zařazení nemají nároku na požitky, které by jim jinak příslušely nebo byly poskytovány z důvodu pracovního (služebního) poměru nebo se zřetelem k němu.

(3) Z platu podle odstavce 2 se hradí nejprve náklady pobytu; ze zbytku se uvolní část na vyživu příslušníků rodiny, kteří jsou odkázáni vyživou na zařazeného a které je povinen podle zákona živit. Zbývající část se zařazenému vyplácí při propuštění z tábora.

(4) Osoby zařazené do táborů podléhají národnímu pojištění.

§ 8.

Osobám zařazeným do táborů dostává se mravní, odborné a osvětové výchovy.

§ 9.

Podrobné předpisy k provedení tohoto zákona, zejména ustavní, kázeňský a výchovný řád pro tábory, jakož i předpisy o jednání komisí, zřízených podle § 3, a o řízení, před nimi, vydá ministerstvo vnitra za součinnosti ministerstev.

§ 10.

Do doby, než krajské národní výbory zahájí činnost, vykonává jejich působnost podle tohoto zákona ministerstvo vnitra. Zařazení do táborů vyznačí se poznámkou v soudním rejstříku trestů.

§ 11.

Zrušují se nařízení Slovenské národní rady ze dne 23. března 1948, č. 7 Sb. n. SNR, o zřízení pracovních útvarů, a prováděcí nařízení sboru pověřenců ze dne 23. dubna 1948, č. 18 Sv. n. SNR, k nařízení o zřízení pracovních útvarů. Pracovní útvary zřízené podle těchto předpisů se přeměňují v tábory.

§ 12.

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení; provede jej ministr vnitra v dohodě se zúčastněnými členy vlády.

Gottwald v. r.
Dr. John v. r.
Zápotocký v. r.
Nosek v. r.

SBÍRKA ZÁKONŮ
REPUBLICKY ČESKOSLOVENSKÉ

Částka 85.

Vydaná dne 16. října 1948.

231.

Zákon ze dne 6. října 1948
na ochranu lidově demokratické republiky

Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

Hlava I.
Trestné činy proti státu.

§ 1.
Velezrada.

- (1) Kdo se pokusí:
- a) zničit samostatnost nebo ústavní jednotnost republiky,
  - b) odtrhnout od republiky část jejího území,
  - c) zničit nebo rozvrátit lidově demokratické zřízení nebo společenskou nebo hospodářskou soustavu republiky, zaručené ústavou, nebo
  - d) násilím znemožnit ústavní činnost prezidenta republiky nebo jeho náměstka, zákonodárského sboru nebo vlády (sboru pověřenců), bude potrestán pro zločin těžkým žalářem od deseti do pětadvaceti let nebo na doživotí.
- (2) Stejně bude potrestán, kdo se k činu uvedenému v odstavci 1 s někým spolčí nebo vejde v přímý nebo nepřímý styk s cizí mocí nebo cizími činiteli.
- (3) Smrtí bude vinník potrestán:
- a) dopustí-li se činu uvedeného v odstavci 1 nebo 2 za branné pohotovosti státu nebo v době ozbrojeného napadení republiky.

- b) byly-li takovým činem zvláštní měrou ohroženy samostatnost, ústavní jednotnost nebo územní celistvost republiky, její lidově demokratické zřízení, společenská nebo hospodářská soustava, zaručené ústavou, nebo byla-li znemožněna ústavní činnost prezidenta republiky nebo jeho náměstka, zákonodárného sboru nebo vlády (sboru pověřenců),
- c) bylo-li k takovému činu užito branné moci nebo ozbrojeného nebo na vojenský způsob organizovaného sboru, nebo byly-li k takovému činu, sbírány nebo organizovány branné nebo pomocné síly nebo hromaděny zbraně neb střelivo,
- d) byl-li při takovém činu kladen násilný odpor branné moci nebo ozbrojenému sboru, nebo
- e) je-li tu jiná přitěžující okolnost.

§ 2.

Sdružování proti státu.

(1) Kdo se s někým spolčí v úmyslu podvraceti samostatnost, ústavní jednotnost nebo územní celistvost republiky anebo její lidově demokratické zřízení, její společenskou nebo hospodářskou soustavu anebo její národní povahu, zaručené ústavou, bude potrestán pro přečin tuhým vězením od tří měsíců do tří let.

(2) Kdo se dopustí činu uvedeného v odstavci 1 za branné pohotovosti státu nebo v době ozbrojeného napadení republiky, bude potrestán pro zločin těžkým žalářem od jednoho roku do pěti let.

(3) Kdo založí organizaci v úmyslu podvraceti samostatnost, ústavní jednotnost nebo územní celistvost republiky anebo její lidově demokratické zřízení, její společenskou nebo hospodářskou soustavu nebo její národní povahu, zaručené ústavou, nebo kdo k takové organizaci přistoupí nebo se účastní její činnosti anebo ji neb její členy podporuje v podvrátných snahách, bude potrestán pro zločin těžkým žalářem od jednoho roku do pěti let, a je-li tu zvláště přitěžující okolnost, od pěti do deseti let.

§ 3.

Pobuřování proti republice.

(1) Kdo veřejně nebo před více lidmi nebo více lidí pobuřuje proti republice, proti její samostatnosti, ústavní jednotnosti, její územní ce-

listvosti nebo proti jejímu lidově demokratickému zřízení, její společenské nebo hospodářské soustavě nebo její národní povaze, zaručeným ústavou, bude potrestán pro přečin tuhým vězením od tří měsíců do tří let.

(2) Stejně bude potrestán, kdo úmyslně nebo z hrubé nedbalosti umožňuje nebo usnadňuje šíření pobuřujícího projevu uvedeného v odstavci 1.

(3) Kdo se dopustí činu uvedeného v odstavci 1 nebo úmyslně činu uvedeného v odstavci 2 za branné pohotovosti státu nebo v době ozbrojeného napadení republiky, bude potrestán pro zločin těžkým žalářem od jednoho roku do pěti let.

§ 4.

Hanobení republiky

(1) Kdo hanobí republiku, kdo potupí jméno nebo symbol republiky, zejména její znak, vlajku, barvy nebo státní hymnu, nebo kdo zničí, poškodí nebo odstraní symbol republiky, zejména její znak, vlajku nebo barvy, nebo vypodobení prezidenta republiky nebo jeho náměstka v úmyslu projevit opovržení republice nebo nepřátelské smýšlení o ní, bude potrestán pro přešupek vězením od osmi dnů do šesti měsíců.

(2) Kdo veřejně nebo před více lidmi se dopustí činu uvedeného v odstavci 1. bude potrestán pro přečin tuhým vězením od tří měsíců do dvou let.

Hlava II.

Trestné činy proti vnější bezpečnosti státu.

§ 5.

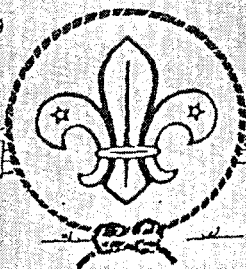
Vyzvědačství.

(1) Kdo vyzvídá státní tajemství v úmyslu vyzraditi je cizí moci, nebo kdo je cizí moci přímo nebo nepřímo vyzradí, nebo kdo se k takovému činu s někým spolčí nebo vejde v přímý nebo nepřímý styk s cizí mocí nebo s cizími činiteli, nebo kdo vejde ve styk s organizací, jejímž účelem je vyzvídati státní tajemství, v úmyslu její snahy podporovati, bude potrestán pro zločin těžkým žalářem od deseti do pětadvaceti let nebo na doživotí.

XXXI.

1. Stavíme se za ustavení skautské organizace, které nebudou žádné limity organizační ani ideové bránit v účasti na světovém skautském hnutí, na rozvíjení skautského bratrství a na jejím členství v Mezinárodní skautské kanceláři.
2. Myslíme si, že základy skautingu v českých a slovenských zemích jsou dostatečně hluboké a pevné, aby mohly být využity k vybudování takového skautského domu, jehož obyvatelé budou nositeli a šířiteli nejlepších lidských vlastností.
3. Stojíme za tím, aby ve skautské organizaci měli důstojné a odpovídající místo naši věřící sestry a bratři, jejichž morální a mravní silou jsme se mohli v uplynulém období mnohokrát inspirovat.
4. Výchovný systém A.B.Powella a A.B.Svojsíka a E.T.Setona, jeho tradice, osvědčené metody práce, ale i nové moderní zkušenosti světového skautingu by pro nás měly být závazkem a trvalým zdrojem poznávání.
5. Jsme za to, že je třeba vystavět skautskou organizaci nejen pro děti a mládež, kterým je především určena, ale své důležité místo členské a výchovné by v ní měla mít i základna dospělých.
6. Neschme vychovávat mládež podle objednávky žádné politické strany.
7. Nenechme budovat svou organizaci na půdě současného Socialistického svazu mládeže a to ani v nejménější formě.

Praha
27. listopadu 1989

ABSTRAKT

KAŠPAR. V. Odraz skautingu v církvi a jeho pronásledování v padesátých letech: České Budějovice 2006.

Cílem této práce je jednak odhalení duchovní spirituality skautingu a její uplatnění v církvi a potom následné zmapování situace kolem perzekuce skautingu komunistickým režimem u nás v padesátých letech, s krátkou obnovou po r. 1968. A to za přispění těch, kteří tímto úsekem dějin skautského hnutí prošli a zůstali věrni svému slibu v každé době. Původem a inspirací skautského hnutí ve světě je výchovný odkaz R. Baden – Powella a E. T. Setona. Do naší země skauting přichází v roce 1912, kdy A.B. Svojsík přebírá prvky občanské zodpovědnosti a lesní moudrosti a postupně vytváří hnutí JUNÁK. Duchovní stránka skautingu se naplňuje ve vztahu k sobě, bližnímu a Bohu, může vést k určité realizaci plnohodnotného křesťanského života. Tento odraz skautingu v církvi se projevil v díle a odkazu P. Methoda Klementa a jím založeném ministrantském sdružení Legio Angelica. Skauting se svým pojetím a zaměřením v letech 1948-1989 stal totalitním režimům nevyhovujícím a byl tvrdě pronásledován. Člověk se musel rozhodnout, zda se postaví na stranu zla a osobního prospěchu, nebo podstoupí zápas o vyšší lidské hodnoty.

Historie skautského hnutí, myšlenkové základy, spiritualita skautingu, Legio Angelica, perzekuce v padesátých letech, procesy, svědectví doby.

ABSTRAKT

The reflex of scouting in church and its persecution in 1950s: České Budějovice 2006

The purpose of this work is in part revelation of clerical spirituality of scouting and its application in church and then subsequent charting of the situation around persecution of scouting by communist regime in our country in 1950s, with a short renewal after 1968. Namely with the contribution of people who passed this period of scouting history and remained loyal to their promise for ever. The origin and inspiration of scouting in the world is the educational heritage of R. Baden – Powella and E. T. Setona. Scouting came to our country in 1911, when A. B. Svojsík adapted elements of civil responsibility and wood wisdom and formed JUNÁK. The spiritual aspect of scouting fulfils in relationship to ourselves, fellow beings and the God. It can go to the certain realization of a valuable Christian life. This reflex of scouting in church became evident in P. Method Klement's works and heritage and the ministrant association Legio Angelica which he had formed. Scouting with its conception and with its view in 1948-1989 became inconvenient to totalitarian regimes and was heartlessly persecuted. A man came to a resolution to take a side of evil and personal profit or undergo a match for higher human significance.

History of scouting movement, intellectual bases, spirituality of scouting, Legio Angelica, persecution in 1950s, trials, testimony of the era